

SOLVA

regio | project | partner

AALST SIESEGEMKOUTER CREMATORIUM IGS WESTLEDE

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

AALST SIESEGEMKOUTER

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

SOLVA ARCHEOLOGIE RAPPORT 146

AUTEURS: VERBRUGGE A., GUILLAUME V. & CHERRETTÉ B.
MET BIJDAGEN VAN VANDENDRIESSCHE H., DE MULDER G., ERVYNCK A., DEFORCE K., GROOT M., VAN DER MEER W. EN RENIERE S.

COLOFON

PROJECT

Archeologisch onderzoek: Opgraving
Aalst Siesegemkouter (13-AAL-SK)

DOSSIERNUMMER VERGUNNING

2015/385

BOUWHEER

Intercommunale Westlede
Smalle Heerweg 60
9080 Lochristi

OPDRACHTGEVER

Stad Aalst
Grote Markt 3
9300 Aalst

UITVOERDER

SOLVA - Intergemeentelijk samenwerkingsverband voor ruimtelijke
ordening en socio-economische expansie
Maatschappelijke zetel: Zuid III, Industrielaan 25B, 9320 Erembodegem
Exploitatieadres: Gentsesteenweg 1B, 9520 Sint-Lievens-Houtem

PROJECTTEAM

Arne Verbrugge (projectarcheoloog – veldwerkleider - rapportage)
Guillaume Veronique (projectarcheoloog)
Wouter De Maeyer (vergunninghouder)
Bonnarens Harry, Belbachir Sami, Diaz-Arroyo Antonio, Depetter Sam
(technisch assistenten)
Van Rolleghem Wim (archeoloog assistent)
Bart Cherretté (wetenschappelijke ondersteuning)

TERMIJN TERREINWERK: 19 oktober 2015 – 10 november 2015

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2018/12.857/5

Afbeelding voorblad: Opname tijdens de afgraving met het Algemeen
Stedelijk Ziekenhuis Aalst op de achtergrond..

COPYRIGHT

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere
wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van **SOLVA**.
Alle foto's, tenzij anders vermeld: © **SOLVA**

INHOUDSTAFEL

01	DANKWOORD	15
02	INLEIDING	19
	2.1. AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	21
03	BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	23
	3.1. VINDPLAATSGEGEVENS	25
	3.2. TOPOGRAFISCHE, LANDSCHAPPELIJKE, BODEMKUNDIGE SITUERING	26
04	ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUERING	31
	4.1. HISTORISCHE SITUERING	33
	4.2. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	33
05	ONDERZOEKSOPDRACHT	37
	5.1. VRAAGSTELLING	39
	5.2. RANDVOORWAARDEN	39
06	WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	41
	6.1. METHODOLOGIE TERREINWERK	43
	6.2. METHODOLOGIE VERWERKING	43
	6.3. MOTIVATIE VAN DE SELECTIE VAN MATERIAAL EN STAALNAME	45
07	ZONE I. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	47
	7.1. STEENTIJDEN – MESOLITHICUM	49
	7.1.1. ALGEMEEN	49
	7.1.2. METHODOLOGIE	50
	7.1.3. BESCHRIJVING VAN DE CONTEXTEN	52
	7.1.3.1. CONTEXT I-3	52
	7.1.3.2. CONTEXT I-172	54
	7.1.3.3. CONTEXT I-169	54
	7.1.3.4. ANDERE CONTEXTEN	54
	7.1.4. BESPREKING VAN DE VONDSTEN	55
	7.1.4.1. GRONDSTOF	55
	7.1.4.2. TYPOLOGIE EN DATERING (TABEL 5)	57
	7.1.4.3. RUIMTELIJKE SPREIDING	58

7.1.5. CONCLUSIE	58
7.2. STEENTIJDEN - NEOLITHICUM	59
7.2.1. STRUCTUUR I-77	59
7.2.1.1. BESCHRIJVING	59
7.2.1.2. DATERING	62
7.2.1.3. REGIONAAL KADER : DEÛLE-ESCAUT-GROEP	63
7.2.2. CONCLUSIE	66
7.3. METAALTIJDEN	66
7.3.1. ALGEMEEN	66
7.3.2. KUILEN	67
7.3.2.1. CONTEXTEN I-20 EN I-21	69
7.3.2.1.1. BESCHRIJVING	69
7.3.2.1.2. VONDSTEN	69
7.3.2.1.3. MARCOBOTANISCH WAARDEREND ONDERZOEK	69
7.3.2.1.4. DATERING	69
7.3.2.2. CONTEXTEN I-52 EN I-53	69
7.3.2.3. CONTEXTEN I-56 EN I-57	69
7.3.2.3.1. BESCHRIJVING EN OPBOUW VAN DE KUIL	69
7.3.2.3.2. VONDSTMATERIAAL	71
7.3.2.3.3. DATERING	87
7.3.2.3.4. INTERPRETATIE	88
7.3.2.3.5. REGIONAAL KADER	89
7.3.2.4. CONTEXT I-64	91
7.3.2.5. CONTEXTEN I-75 EN I-74	91
7.3.2.5.1. BESCHRIJVING	91
7.3.2.5.2. VONDSTEN	91
7.3.2.5.3. DATERING	92
7.3.2.6. CONTEXT I-82	93
7.3.2.7. CONTEXT I-84	93
7.3.2.8. CONTEXT I-86	93
7.3.2.9. CONTEXT I-101	93
7.3.2.10. CONTEXT I-103	93
7.3.3. GEBOUWEN EN BIJGEBOUWEN	94

7.3.3.1. STRUCTUUR I-28	94
7.3.3.1.1. BESCHRIJVING	95
7.3.3.1.2. VONDSTEN	96
7.3.3.1.3. DATERING	96
7.3.3.1.4. INTERPRETATIE	96
7.3.3.2. STRUCTUUR I-125 (SPIEKER)	97
7.3.4. DE AFWEZIGHEID VAN GRACHTEN	98
7.4. ROMEINSE PERIODE	99
7.4.1. CONTEXT I-5	99
7.4.1.1. BESCHRIJVING	99
7.4.1.2. VONDSTEN	100
7.5. POSTMIDDELEEUWEN	100
08 ZONE II. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	103
8.1. BESCHRIJVING	105
8.2. VONDSTEN	105
8.3. DATERING	107
8.4. INTERPRETATIE	107
09 ASSESSMENT EN BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN EN STALEN	109
10 SYNTHESE EN ANTWOORD OP DE VOOROPGESTELDE ONDERZOEKSVRAGEN	113
10.1. SYNTHESE	115
10.2. ANTWOORD OP DE VOOROPGESTELDE ONDERZOEKSVRAGEN	116
11 BIBLIOGRAFIE	121
12 BIJLAGEN	129
12.1. HANDLEIDING BIJ HET RAADPLEGEN VAN DE BIJLAGEN	131
12.2. LIJSTEN	133
12.3. GRONDPLAN	133

LIJST VAN FIGUREN

Fig. 1. Ligging van de opgravingszones.	21
Fig. 2. Situering van de opgravingszones op het kadasterplan.	26
Fig. 3. Situering van de opgraving.	26
Fig. 4. Topografische kaart met de opgravingszones.	27
Fig. 5. Situering van de opgravingszones op het digitaal hoogtemodel.	27
Fig. 6. Situering van de opgraving in het ruime regio op het digitaal hoogtemodel (ten opzichte van de Dendervallei in het oosten).	28
Fig. 7. Bodemkaart van het terrein. Aba(0) : droge leembodem met textuur B-horizont ; AbB(0) : droge leembodem et textuur B-horizont of structuur B-horizont.	28
Fig. 8. Uittreksel uit de Centrale Archeologische inventaris met de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving.	34
Fig. 9. Locatie van het archeologisch vooronderzoek door SOLVA (proefsleuven rood en geelbruin) en GATE (proefsleuven grijs) met de situering van de opgravingsvlakken (zone I en II). Rood : recent uitgegraven voor leemwinning. Bruin : colluvium. Schaal 1:2500.	35
Fig. 10. Spreiding van de boomvallen met een humeuze vulling (gele polygoon naast de boomval) en de boomvallen met steentijdvondsten (paars).	50
Fig. 11. Detail van de zuidelijke sector van zone I.	53
Fig. 12. Coupe op I-3.	54
Fig. 13. Grondplan van structuur I-117.	60
Fig. 14. Grondplan en coupes op I-77.	61
Fig. 15. Dateringen van de huisplattegrond van Aalst, geprojecteerd op sites uit Noord-Frankrijk (Praud 2012, p. 112).	63
Fig. 16. Grondplan van een finaal-neolithische huisplattegrond te Waardamme (Demeyere, Bourgeois & Crombé 2004, p. 168).	64
Fig. 17. Regionaal overzicht van de huisplattegronden uit het finaal-neolithicum (Joseph 2011, p. 263).	65
Fig. 18. Aardewerk uit contexten I-20; I-75; I-43 en I-103.	66
Fig. 19. Spreiding van de metaaltijdkuilen in zone I (groen).	67
Fig. 20. Coupes op de kuilen.	68
Fig. 21. Coupe op I-57 en I-56.	70
Fig. 22. Tassen.	74
Fig. 23. Bekers (1-21), versieringen (22-27), doorboorde grepen (28-30), spinschijf (31) en miniatuurbeker (32).	75
Fig. 24. Schalen en kommen.	76
Fig. 25. Potten en voorraadpotten.	77
Fig. 26. Potten en voorraadpotten.	78
Fig. 27. Schouderbekers uit Changis (Fr.) (Brunet 2016, p. 316).	80
Fig. 28. Detail van een scherf uit I-75.	93
Fig. 29. Gebouw I-28 in grondplan.	94
Fig. 30. Coupes op gebouw structuur I-28.	95
Fig. 31. Structuur I-125 in vlak en coupe. Rechts : de spieker aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek van GATE, met de grijze vulling van spieker I-125 op geprojecteerd.	97
Fig. 32. Situering van het Romeinse crematiegraf.	99
Fig. 33. Coupe op graf I-5.	99
Fig. 34. Coupe op kuil PS1-A-4.	106

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Afb. 1. Zicht op een boomval met humeuze vulling tijdens het onderzoek.	49
Afb. 2. Sfeerfoto tijdens het onderzoek op de boomvallen (methode 1).	51
Afb. 3. Sfeerfoto tijdens het onderzoek op de boomvallen (methode 2).	51
Afb. 4. Coupe op I-3.	53
Afb. 5. Overzicht van enkele mesolithische vondsten. (1) 13-AAL-SK-180 (c. I-172) (2) 13-AAL-SK-177 (c. I-172) (3) 13-AAL-SK-126 (c. I-20) (4) 13-AAL-SK-166 (c. I-10) (5) 13-AAL-SK-197 (c. I-3) (6) 13-AAL-SK-114 (c. I-2) (foto : Dirk Wollaert).	56
Afb. 6. Overzicht van enkele artefacten. (1) 13-AAL-SK-61 (kern) (c. I-3) (2) 13-AAL-SK-82 (schrabber) (c. I-3) (3) 13-AAL-SK-120 (c. I-10) (4) 13-AAL-SK-63 (schrabber) (c. I-3) (5) 13-AAL-SK-139 (c. I-63) (foto : Dirk Wollaert).	56
Afb. 7. Klopper in veldsteen (13-AAL-SK-62) (foto : Dirk Wollaert).	57
Afb. 8. Coupe op I-92.	60
Afb. 9. Coupe op I-117.	62
Afb. 10. Kuilen I-56 en I-57 op de voorgrond van de foto.	70
Afb. 11. Zicht op I-56 en I-57.	71
Afb. 12. Detail van I-57.	71
Afb. 13. <i>Crossfitting</i> van een scherf uit I-162 (13-AAL-SK-99) en I-57 (13-AAL-SK-158).	72
Afb. 14. Fragmenten aardewerk: (1) 13-AAL-SK-137 (2) 13-AAL-SK-137+96 (3) 13-AAL-SK-137+97+96+158 (4) 13-AAL-SK-150 (5) 13-AAL-SK-158 (foto : Dirk Wollaert).	79
Afb. 15. Versieringsmethode door middel van witte pasta.	82
Afb. 16. Kuilen 74 en 75 in vlak.	92
Afb. 17. Gebouw I-28 in het vlak.	94
Afb. 18. Zicht op de spieker in coupe.	98
Afb. 19. Terreinopname van het crematiegraf.	100
Afb. 20. Zicht op zone II. Zicht naar het oosten.	105
Afb. 21. Kuil PS1-A-4 tijdens de opgraving (De Maeyer et al. 2015, p. 29).	106

LIJST VAN TABELLEN

tabel 1: Overzicht van de onderzochte contexten.	52
tabel 2: Overzicht van de de aantallen vuurstenen per laag uit context I-172.	54
tabel 3: Overzicht van de aantallen vuurstenen per laag uit context I-169.	54
tabel4: Overzicht van de grondstoffen.	55
tabel5: Overzicht van de vondsten.	58
tabel 6: Overzicht van de vondsten per laag.	72
tabel 7: Overzicht van het aardewerk.	73
tabel 8: Overzicht van de aardewerkvormen.	73
tabel 9: Overzicht van de uitgevoerde C14-dateringen op de metaaltijdsproen.	88

CHRONOLOGIE

☐ Paleolithicum	☐ Oud	1.000.000/500.000 - 250.000 BP
	☐ Midden	250.000 - 38.000 BP
	☐ Jong	38.000 - 14.000 BP
	☐ Finaal	14.000 - 12.000 BP
☒ Mesolithicum	☐ Vroeg	ca. 9500 - 7700 BC
	☒ Midden	7700 - 7000/6500 BC
	☐ Laat	ca. 7000 - ca. 5000 BC
	☐ Finaal	ca. 5000 - ca. 4000 BC
☒ Neolithicum	☐ Vroeg	5300 - 4800 BC
	☐ Midden	4500 - 3500 BC
	☐ Laat	3500 - 3000 BC
	☒ Finaal	3000 - 2000 BC
☒ Bronstijd	☐ Vroege	2100/2000 - 1800/1750 BC
	☐ Midden A	1800/1750 - 1500 BC
	☒ Midden B	1500 - 1050 BC
	☒ Late	1050 - 800 BC
☐ IJzertijd	☐ Vroege	800 - 475/450 BC
	☐ Late	475/450 - 57 BC
☒ Romeinse Tijd	☒ Vroeg	56 BC - 100 AD
	☐ Midden	101 - 300 AD
	☐ Laat	301 - 400 AD
☐ Middeleeuwen	☐ Vroege / Frankisch	401 - 500 AD
	☐ Vroege / Merovingisch	501 - 750 AD
	☐ Vroege / Karolingisch	751 - 900 AD
	☐ Volle	901 - 1200 AD
	☐ Late	1201 - 1500 AD
☐ Postmiddeleeuwen	☐ Nieuwe Tijden	1501 - 1800 AD
	☐ Nieuwste Tijden	1801 - heden

KEYWORDS

Onderwerpen		Vondsten	Post-excavation onderzoek
☒ Landelijke context	☐ Voedselproductie	☒ Lithisch materiaal	☐ Gebruikssporenanalyse
☐ Stedelijke context	☐ Keramiekproductie	☒ Botmateriaal	☒ Materiaalstudie
	☐ Metallurgie	☒ Keramiek	☒ C14-datering
☐ Commercieel gebouw	☐ Artisanaat	☒ Staalname	☐ Archeomagnetisch
☐ Religieus gebouw		☐ Bouwmateriaal	☐ Dendrochronologisch
☐ Openbaar gebouw	☒ Begraving	☐ Metaal	☐ Optisch gestimuleerde luminescentie
☐ Militair gebouw	☐ Funeraire structuur	☐ Glas	☐ Biochemisch analytisch
		☐ Hout	☐ Fysico-chemisch analytisch
☐ Bewoning		☐ Kunststof	☐ Diatomeeën
☒ Woonhuis		☐ Textiel	☐ Palynologisch
☐ Villa		☐ Leder	☒ Zaden en vruchten
☒ Agrarisch gebouw		☒ Natuursteen	☐ Hout
		☐ Technisch aardewerk	☒ Anthracologisch
☐ Agrarische structuur		☐ Touw	☐ Gewervelde diersoorten
☐ Haard			☐ Insecten en mijten
☒ Kuil			☐ Malacologisch
☐ Weg			☐ Bodemkundig
☐ Waterwinning			☒ Fysisch antropologisch
☐ Afwateringsgracht			☐ Geografisch
☐ Perceelsgracht			☐ Geomorfologisch
☐ Extractie			☐ Geologisch
			☐ Conservatie
☐ Megalithische structuur			☐ Restauratie

01 | DANKWOORD

1. DANKWOORD

Een woord van dank gaat uit naar de collega's: Veronique Guillaume, Bart Cherretté, Sadi Maréchal, Wim Vanrolleghem, Antonio Diaz-Arroyo, Sam De Petter, Harry Bonnarens en Sami Belbachir. Daarnaast ook dank aan Hans Vandendriessche (Universiteit Gent) voor de determinaties van de vuurstenen, Prof. Dr. Philippe Crombé (Universiteit Gent) voor het aanleveren van vergelijkingsmateriaal voor de huisplattegrond uit het finaal-neolithicum, Prof. Dr. Guy De Mulder (Universiteit Gent) voor de determinatie van het bronstijdaardewerk, Anton Eryvcnk (Onroerend Erfgoed) voor de advisering rond het onderzoek op de dierlijke verbrande resten uit de bronstijd en de interpretaties rond de bronstijd-deposities, Koen Deforce (Onroerend Erfgoed) voor aanvullend anthracologisch onderzoek en de interpretaties rond de bronstijd-deposities, Maaïke Groot (*BCL Archaeological Support*) voor de studie van de dierlijke verbrande resten en de interpretaties rond de bronstijd-deposities, Wouter van der Meer (Biax) voor het anthracologisch en macrobotanisch onderzoek, Jari Mikkelsen (Raakvlak) voor het bodemkundig advies, Sibrecht Reniere (Universiteit Gent) voor de determinatie van maalsteenfragmenten en Mathieu Boudin (Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium) voor de combinaties van de 14C-dateringen.

02 | INLEIDING

2. INLEIDING

2.1. AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Voorafgaand aan de realisatie van een crematorium door Intercommunale Westlede langs de Merestraat te Aalst, diende in opdracht van het Agentschap Onroerend Erfgoed, een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

Het Agentschap Onroerend Erfgoed schreef op basis van het voorafgaande proefsleuvenonderzoek (maart 2015)¹ een opgraving uit. Binnen het projectgebied voor het crematorium (ca. 10 ha) werden hierbij twee zones geselecteerd voor een archeologisch vervolgonderzoek (4900 m²). Het betreft één zone ten zuiden (zone I) van de Merestraat en één ten noorden (zone II). In de zone ten zuiden van Merestraat werden enkele sporen uit de metaaltijden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek en in de zone ten noorden werd een graf uit de bronstijd opgegraven (figuur 1).

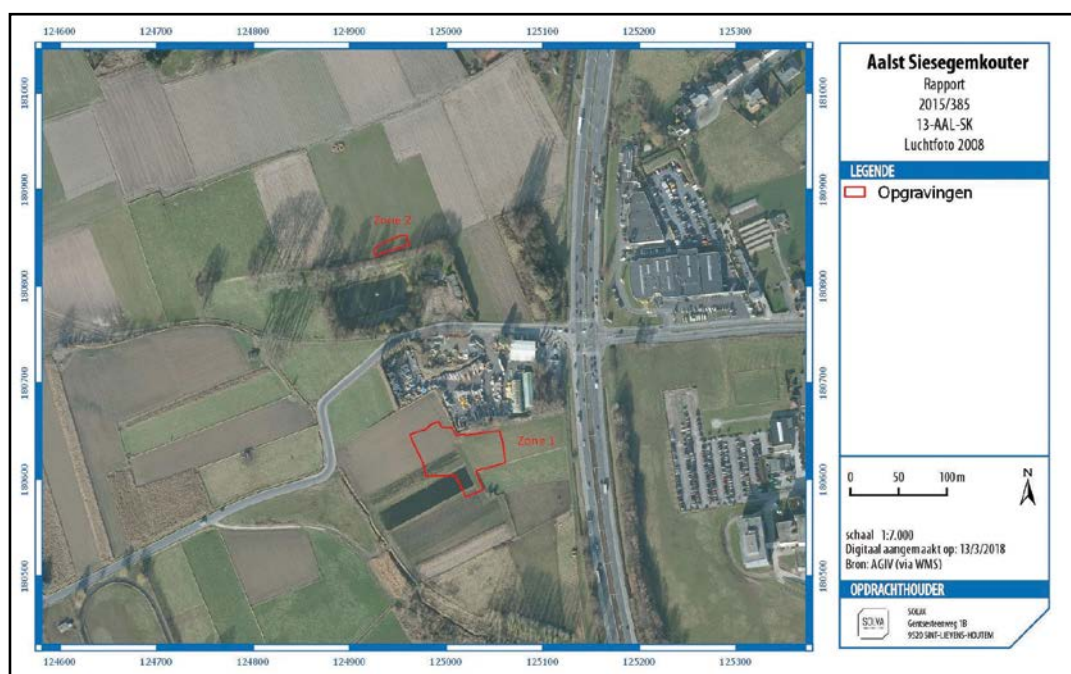

Fig. 1. Ligging van de opgravingszones.

Het voorliggende document omvat een verslag van het archeologisch onderzoek dat door SOLVA werd uitgevoerd tussen oktober en november 2015.

¹ De Maeyer et al. 2015.

03 | BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

3.1. VINDPLAATSgegevens

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Opdrachtgever:	Stad Aalst Grote Markt 3 9300 Aalst
Uitvoerder:	SOLVA, Intergemeentelijk samenwerkingsverband voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie Gentsesteenweg 1B 9520 Sint-Lievens-Houtem
Vergunninghouder:	Wouter De Maeyer
Beheer en plaats opgravingsarchief:	SOLVA Dienst Archeologie Industrielaan 25B, 9320 Erembodegem
Beheer en plaats vondsten en stalen:	SOLVA Dienst Archeologie Industrielaan 25B, 9320 Erembodegem
Projectcode:	13-AAL-SK (2015/385)
Vindplaatsnaam:	Aalst Siesegemkouter
Locatie:	Aalst, Merestraat
Lambertcoördinaat 1:	X: 124961,8366 ; Y: 180646,0556
Lambertcoördinaat 2:	X: 125037,7443 ; Y: 180589,7028
Lambertcoördinaat 3:	X: 124958,6343 ; Y: 180853,0395
Lambertcoördinaat 4:	X: 124926,0296 ; Y: 180831,6559
Kadaster:	Aalst, Afdeling 2, Sectie C, percelen 1263E, (partim), 1303 (partim), 1304D (partim) en 1319 (partim) (figuur 2)
Termijn:	19 oktober – 10 november 2015

ONDERZOEKSOPDRACHT	
Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden:	BBijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Aalst Siesegemkouter
Omschrijving archeologische verwachtingen:	Zie 4.2
Wetenschappelijke vraagstelling:	Zie 5.1
Oorzaak voor de ingreep in de bodem:	Aanleg crematorium
Eventuele randvoorwaarden:	Zie 5.2

RAADPLEGING VAN SPECIALISTEN	
Omschrijving van de inbreng als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname:	/
Omschrijving van de inbreng als zij betrokken worden bij de conservatie:	/
Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door externe personen:	Ph. Crombé & H. Vandendriessche : steentijden; G. De Mulder, A. Eryvnyck & K. Deforce : metaaltijden.

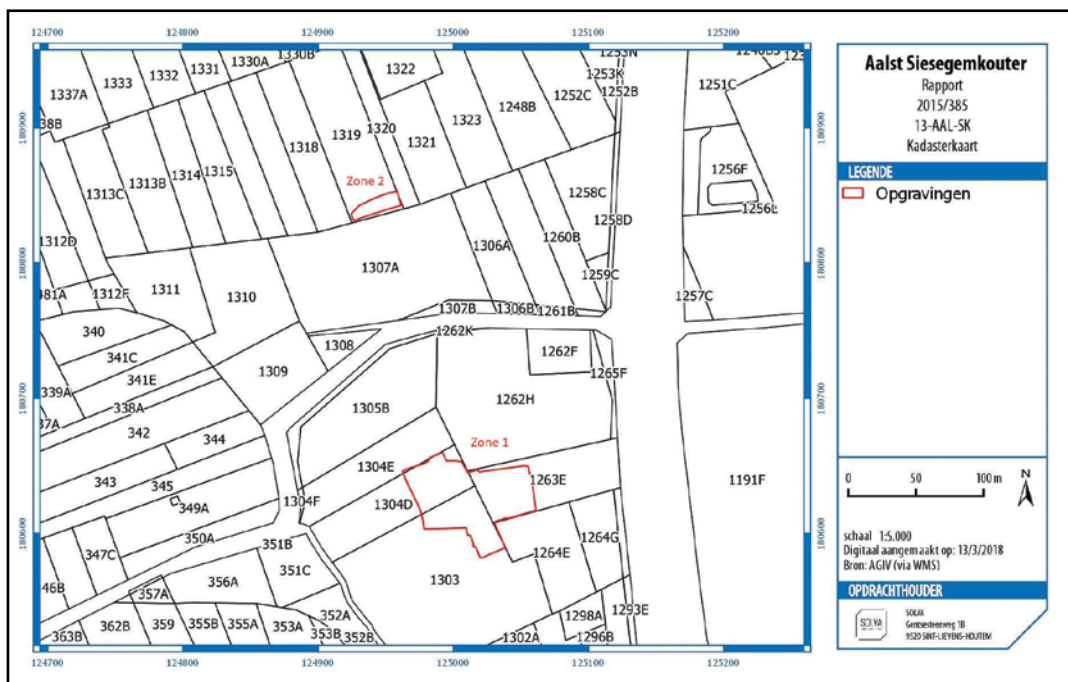

Fig. 2. Situering van de opgravingszones op het kadasterplan.

3.2. TOPOGRAFISCHE, LANDSCHAPPELIJKE, BODEMKUNDIGE SITUERING

De site is gelegen aan de westelijke periferie van Aalst (figuur 3), net buiten de stadsring (figuur 4). De streek rond Aalst behoort tot de ecoregio van de Midden-Vlaamse overgangsgebieden, meer bepaald het Midden-Vlaams gloeiend zandleemdistrict. De overgang van dit zandleemdistrict naar het Zuid-Vlaamse lemig heuveldistrict situeert zich ter hoogte van Aalst.²

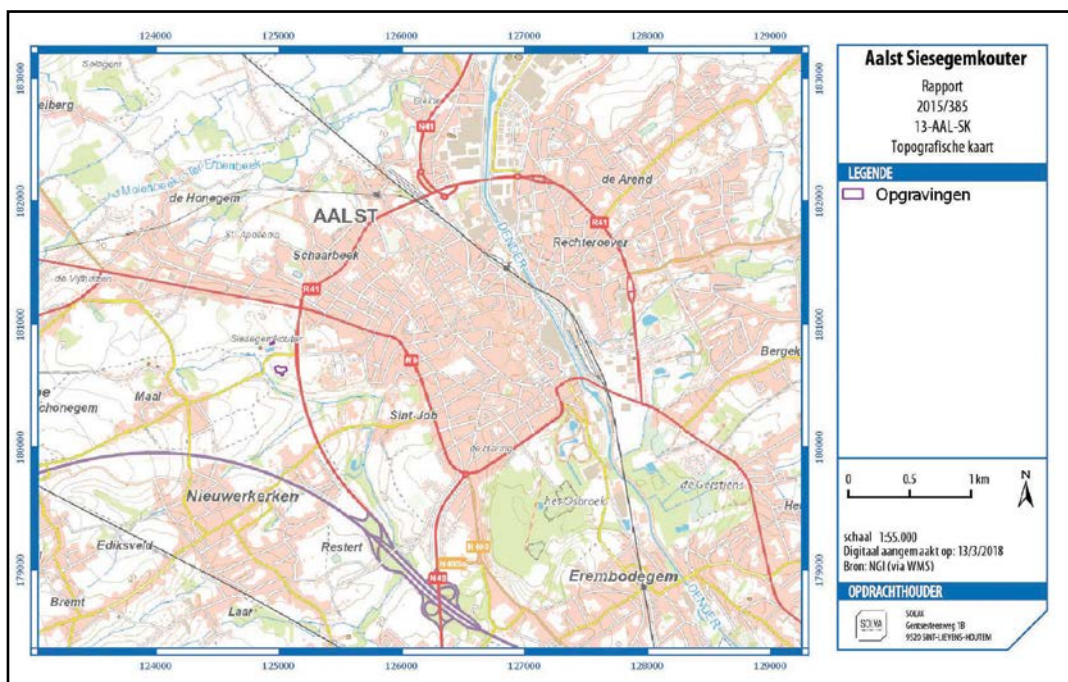

Fig. 3. Situering van de opgraving.

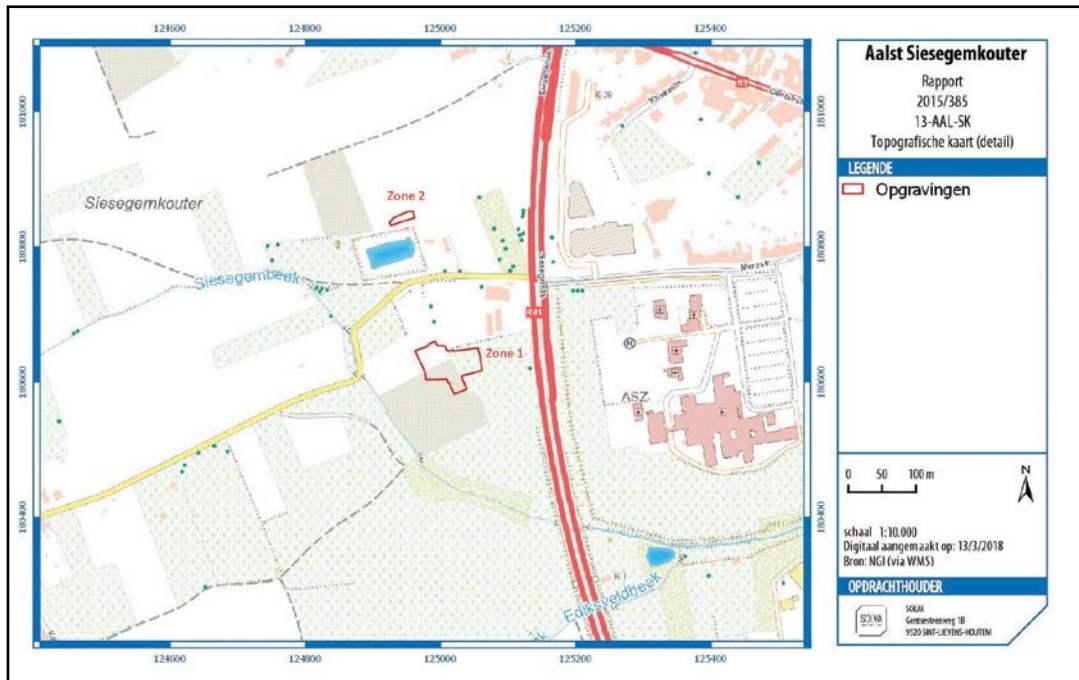

Fig. 4. Topografische kaart met de opgravingszones.

Het gebied ligt op de noordrand van een uitloper van een leemmassief aan de rand van de vallei van de Dender (figuur 6). Op microschaal is een reliëfverschil aanwezig waarbij het terrein van het oosten naar het westen afhelt (figuur 5). Ook de beekvallei is iets dieper ingesneden. Het volledige gebied bestaat uit droge leemgrond (figuur 7).³ Enkel langsheen de beken bevindt er zich een zone met vochtige tot natte leem.

Het studiegebied is onbebouwd terrein. Het projectgebied is gelegen langs weerszijden van de Merestraat en wordt in het oosten begrensd door de Siesegemlaan. Langs de zuid- en westzijde van het terrein loopt de Siesegembeek.

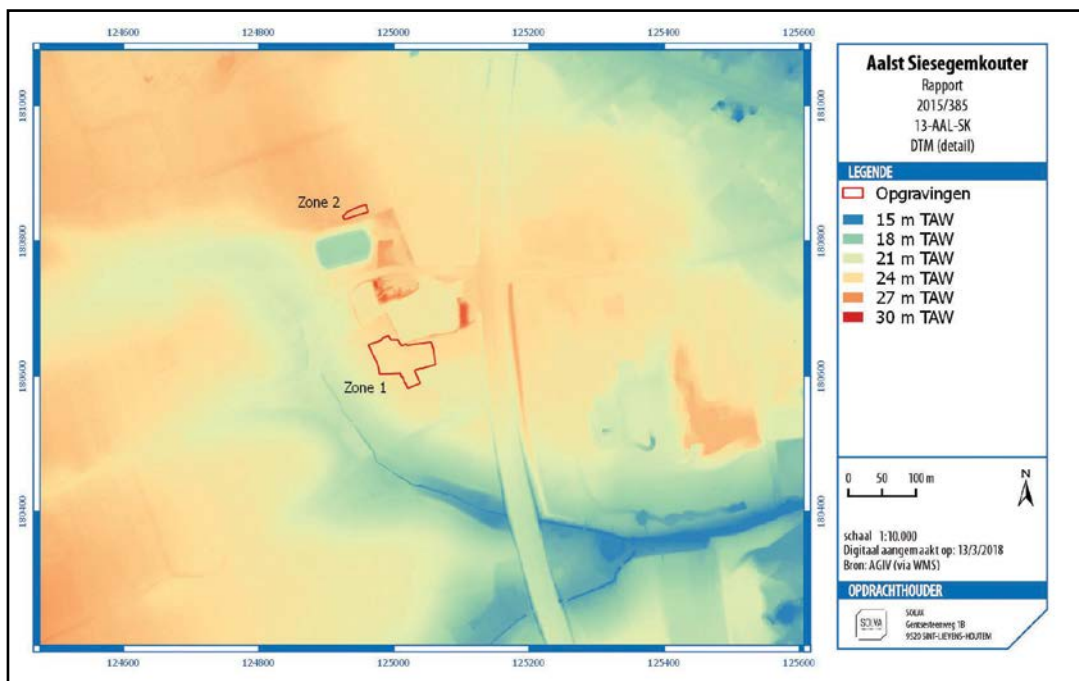

Fig. 5. Situering van de opgravingszones op het digitaal hoogtemodel.

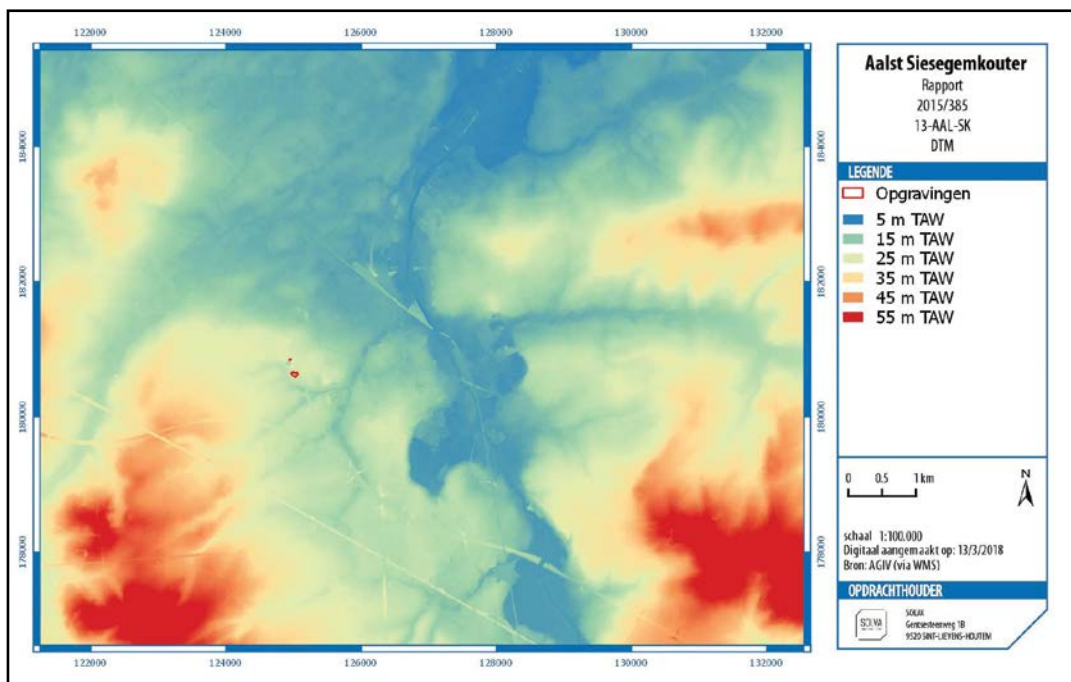

Fig. 6. Situering van de opgraving in het ruime regio op het digitaal hoogtemodel (ten opzichte van de Dendervallei in het oosten).

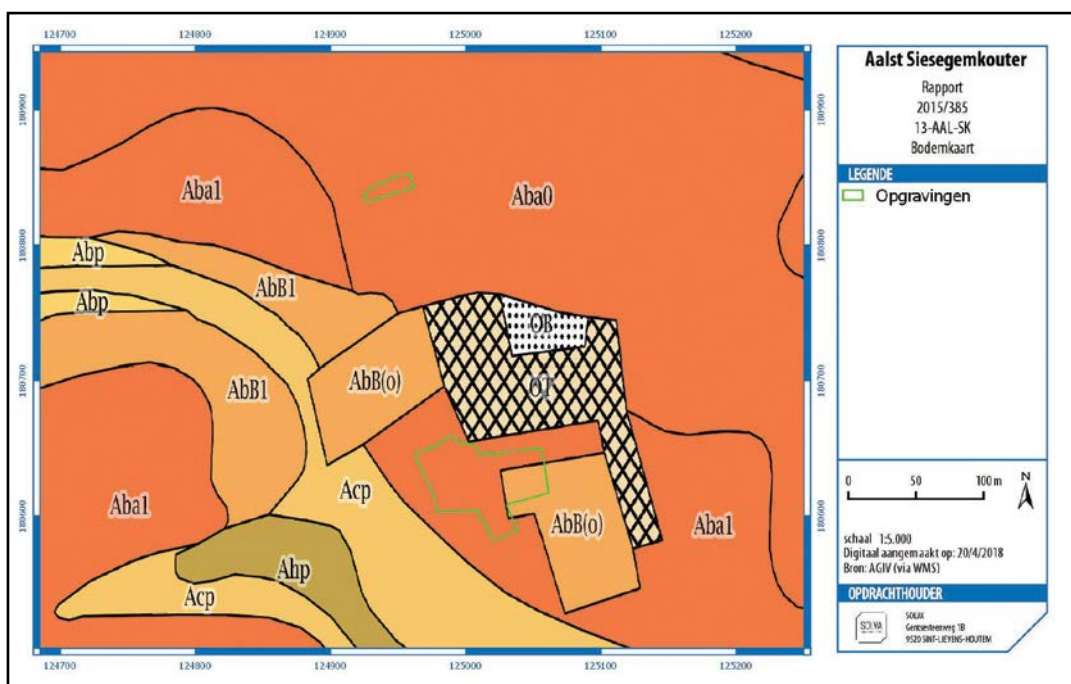

Fig. 7. Bodemkaart van het terrein. Aba(0) : droge leembodem met textuur B-horizont ; AbB(0) : droge leembodem et textuur B-horizont of structuur B-horizont.

Uit het vooronderzoek bleek dat op verschillende omliggende percelen in de 20ste eeuw leemwinning plaatsvond door de voormalige steenbakkerij die in de onmiddellijke omgeving gelegen was.⁴

⁴ Mondelinge informatie door J. Depryck (Heemkring Denderland), wiens vader in de steenbakkerij werkzaam was.

04 | ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUERING

4. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUERING

4.1. HISTORISCHE SITUERING

De goed gedraineerde vruchtbare leemgronden met beekvalleien vormden een voor occupatie zeer gunstige topografische en bodemkundige situatie. Plaatsnamen in de omgeving wijzen op een oorsprong vóór de Germaanse invallen (4de-5de eeuw). Het leemplateau ten westen van de Dender moet in de Gallo-Romeinse periode reeds sterk zijn ontgonnen. Dit kan worden aangetoond op basis van opgravingen (bv. te Erembodegem, Zuid IV) en prospecties (cfr. *infra*). Vondsten uit de prehistorie en metaaltijden wijzen echter ook op oudere menselijke aanwezigheid.⁵

Het toponiem Siesegem wijst met zijn *gem-suffix* op een vroegmiddeleeuwse nederzetting met bijhorende akkers.⁶ Waar deze precies was gelegen is niet geweten. Tussen de 9de en 12de eeuw ontwikkelde de mens verschillende kleine akkers tot een grote kouter door de verdere ontginning van tussenliggende stukken grond.⁷ De aanwezigheid van een open landbouwgebied ten westen van Aalst is een gegeven dat zich wellicht in de 12de eeuw moet hebben voltooid. De ontwikkeling van deze kouter gaat hand in hand met de stadswording van de stad. Sinds die periode is het gebied steeds als akkergrond gebruikt. Een windmolen met molenaarswoning waren de enige aanwezige bebouwing in dit open landschap. De molen bevond zich echter ten oosten van de Siesegemlaan, buiten het projectgebied. Ten zuiden ontwikkelde zich het dorp Maal. De weg die Maal met Aalst verbond loopt doorheen de kouter, langsheen de molen.

4.2. ARCHEOLOGISCHE SITUERING

Tijdens veldprospecties ten noorden van de Siesegembeek zijn op verschillende locaties artefacten in silex aangetroffen die wijzen op menselijke aanwezigheid in de steentijd en/of meer bepaald het neolithicum.⁸ Ten zuiden van de beek zijn geen of nauwelijks prospecties ondernomen, waardoor de verspreidingskaart hier leeg lijkt te zijn. Rekening houdend met het reliëf kan het hier om materiaal gaan dat door de erosie is verzet.

Ten noorden van het onderzoeksterrein voerde GATE een proefsleuvenonderzoek uit waarbij aanwijzingen van een ijzertijdaanwezigheid in het gebied aan het licht kwamen.⁹ Dit onderzoek ligt op 40 m afstand van de aangetroffen bronstijdkuil in zone II en op ca. 200 m ten noorden van zone I. Ook tijdens een opgraving aan de Merestraat door BAAC Vlaanderen kwamen enkel kuilen aan het licht uit de ijzertijd.¹⁰ De opgraving is ca. 200 m oostwaarts gelegen, aan de overkant van de Siesegemlaan.

Er zijn geen aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid in de Romeinse periode in de nabije omgeving. Al wordt vermoed dat het Romeinse wegtracé Brugge-Keulen tussen Erpe en Asse over Aalst liep.¹¹ Het exacte verloop ervan is niet gekend. Het is niet uitgesloten dat deze weg

⁵ De Grootte 2013, p. 7.

⁶ Verhulst 1995, p. 127.

⁷ Verhulst 1995, p. 122.

⁸ Sergant 1995.

⁹ Laloo et al. 2014, p. 25.

¹⁰ Baeyens 2016.

¹¹ De Grootte 2013, p. 13.

via het gehucht Maal, overheen de kouter, richting Aalst liep.

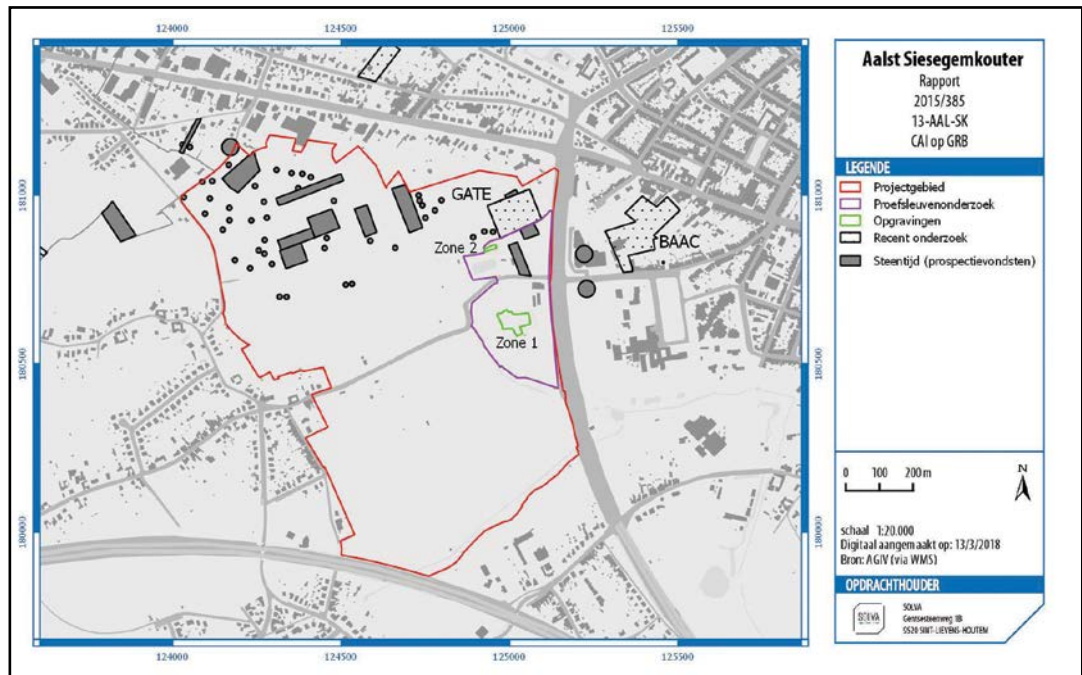

Fig. 8. Uittreksel uit de Centrale Archeologische inventaris met de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving.

Het vooronderzoek op het terrein leverde verschillende sporen op, te dateren uit verschillende periodes (figuur 9).¹² Eén crematiegraf dateert uit de midden-bronstijd en bevatte zogenaamd Hilversumaardewerk. Verschillende kuilen, waaronder één met een grote hoeveelheid aardewerk (in het vlak), dateren eveneens in de metaaltijden. Enkele paalsporen en een crematiegraf leverden geen vondsten op. Verschillende veldoventjes zijn mogelijk te linken aan een militair kampement en dateren uit de postmiddeleeuwse periode.¹³ Op de lager gelegen delen van het terrein, meer bepaald langsheen de Siesegembek, bevindt zich een dik pakket colluvium waaronder ook enkele, mogelijk Romeinse, sporen bewaard zijn (bruin op figuur 9). Verder is een groot deel van de onderzochte zone in een recent verleden tot op grote diepte ontgonnen (rood op figuur 9). Dit gebeurde in functie van de steenbakkerij die zich in de onmiddellijke omgeving bevond.

¹²Van Cauwenberg, De Maeyer & Cherretté 2015.

¹³Naar analogie met de sporen van aangetroffen militaire kampen te Ninove – Doorn Noord door SOLVA, kan gesteld worden dat het hier vermoedelijk om de resten van een militair kampement gaat. Het betreft mogelijk een Frans kamp uit 1677. Meer info : Wauter E. 1988. Het Franse leger op mars doorheen de Faluintjes (10-12 september 1677), Heemkundige Kring De Faluintjes, Jaargang 1, nr. 2, pp. 43-48.

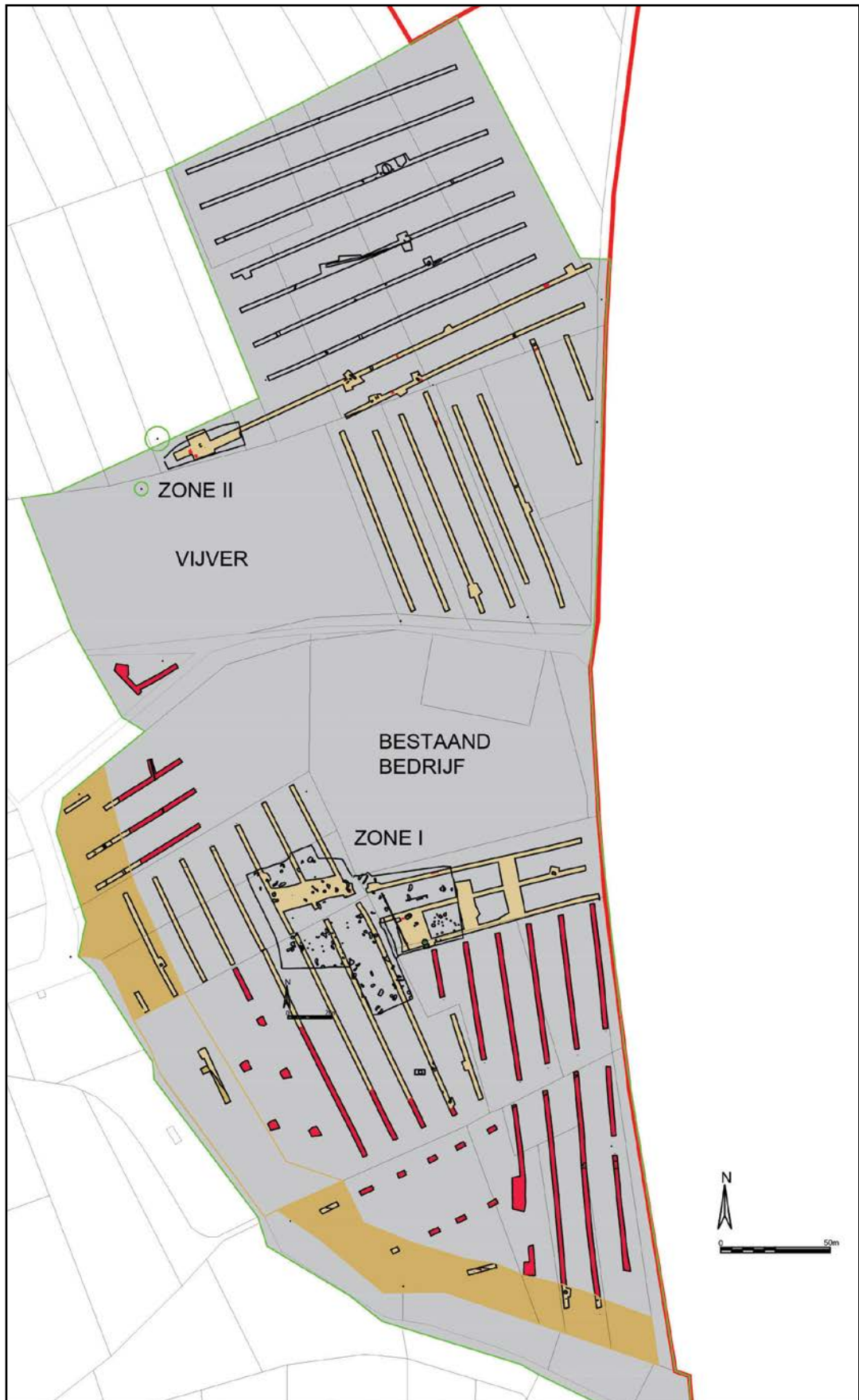

Fig. 9. Locatie van het archeologisch vooronderzoek door SOLVA (proefsleuven rood en geelbruin) en GATE (proefsleuven grijs) met de situering van de opgravingsvlakken (zone I en II). Rood : recent uitgegraven voor leemwinning. Bruin : colluvium. Schaal 1:2500.

05 | ONDERZOEKSOPDRACHT

5. ONDERZOEKSOPDRACHT

5.1. VRAAGSTELLING

De vraagstelling van het onderzoek zal gericht zijn op de interpretatie en datering van de aangetroffen sporen. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat is de archeologisch relevante bodemkundige opbouw? In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en wat vertelt dit over de intactheid van de sporen?
- Wat is de aard, datering, spreiding en onderlinge samenhang van de sporen?
- Kan er een periodisering in het sporenbestand vastgesteld worden? Is er sprake van chronologische continuïteit? Kunnen er per periode diverse fasen in de occupatie van het terrein onderscheiden worden?
- Wat is de omvang, begrenzing en ruimtelijke structuur (erf/erven) van de nederzetting(en), per periode/fase? Welke argumenten kunnen hiervoor aangereikt worden?
- Kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de gebouwen?
- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten? Wat is de conserveringsgraad en de vondstdichtheid?
- Wat kan er op basis van het organische en anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de datering van de nederzetting, de functie van de nederzettingen als geheel en de verschillende onderdelen daarvan?
- Wat kan er op basis van het vondstmateriaal gezegd worden over de materiële cultuur, het voedselpatroon en de bestaanseconomie van de nederzetting?
- Wat is de relatie tussen de ligging van (onderdelen van) de nederzetting en de landschappelijke omgeving?
- Wat kan er gezegd worden over de inrichting en vegetatie in de nabije en ruimere omgeving van de vindplaats en de verbouwde gewassen?
- Welke analyses dienen uitgevoerd om een inzicht te krijgen in de landschappelijke context van de site en de datering van de aangetroffen structuren/artefacten?
- Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap uit deze specifieke periode(s)? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit eenzelfde periode?
- Bij ontbreken van archeologische sporen: zijn er bodemkundige fenomenen die de aanwezigheid kunnen aantonen van een of meerdere kringgreppel(s) rondom het crematiegraf uit het vooronderzoek?

5.2. RANDVOORWAARDEN

De bijzondere voorwaarden bevinden zich in bijlage 1.

06 | WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE

6. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE

6.1. METHODOLOGIE TERREINWERK

Het terreinwerk gebeurde door SOLVA en vond plaats tussen 19 oktober en dinsdag 10 november 2015. De opgravingen vonden plaats in twee zones. De zones zijn vlakdekkend opgegraven. Het basisplan is te vinden in bijlage 8.

Tijdens het terreinwerk is op twee plaatsen in zone I een 'tweede grondplan' (= 'grondplan B') aangelegd. Deze 'tweede grondplannen' liggen ter hoogte van gebouwplattegronden uit de metaaltijden. Bij deze moeilijk leesbare ondergrond leek dit aangewezen, om een correcte interpretatie én herkenning van de gebouwplattegronden te kunnen maken.

In totaal kon op deze manier ca. 4790 m² vlakdekkend onderzocht worden. In zone I (figuur 2) is 4590 m² op grondplan A opgegraven en 200 m² op grondplan B. In zone II werd een kijkvenster (369 m²) aangelegd rond de grafkuil uit de bronstijd, aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, maar dit leverde geen nieuwe bijkomende sporen meer op.

De vlakken zijn steeds geregistreerd en gekoppeld aan de coupes. Ze zijn manueel opgeschaafd, gefotografeerd, beschreven en topografisch ingemeten met total station. Het beschrijven van alle sporen (inclusief het leggen van eventuele relaties) vervulde de registratie. Duidelijk afgebakende sporen zijn gecoupeerd, opgekuist, gefotografeerd, afgelijnd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven.

Alle individuele sporen kregen een volgnummer, voorafgegaan door het werkputnummer (I). In de mate van het mogelijke geschiedde dit van jong naar oud. De nummering loopt door over de verschillende grondplannen. Sporen die op grondplan A een nummer kregen, kregen hetzelfde nummer als ze zich ook op grondplan B of in het profiel bevonden. Bij elkaar horende lagen en sporen zijn na de opgraving gegroepeerd in contexten. Deze krijgen het nummer van het eerste spoor dat tot deze context behoort.

Alle vondsten zijn gerecupereerd en waar nodig zijn stalen genomen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Het zeven van de monsters gebeurde na de opgraving in de gebouwen van SOLVA. Ook het wassen van het aardewerk gebeurde op deze plaats.

Bij de verwerking zijn alle spoorbeschrijvingen, plannen, foto's, vondstbeschrijvingen en – behandelingen ingevoerd in de archeologiedatabank van SOLVA.¹⁴

6.2. METHODOLOGIE VERWERKING

Het gebruik van gestandaardiseerde fiches en een gestandaardiseerde nummering van de sporen en de lagen in een spoor – en alles wat daarmee samenhangt (foto's, plannen, vondsten) – heeft niet alleen te maken met het stroomlijnen van de registratie op het veld, maar ook met de verwerking van deze gegevens tijdens de rapportage.

¹⁴De archeologiedatabank van SOLVA omvat alle informatie die op terrein ingezameld wordt (spoorfiches, plannen, foto's,...) alsook de vondsten. Op basis van deze basisinformatie worden tevens contexten en structuren gecreëerd, alsook diverse bijlagen (rapporten, rapport natuurwetenschappelijk onderzoek...). De databank beheert zodoende alle opgravingsdata ingezameld op projecten die door SOLVA worden uitgevoerd. Ze is te allen tijde te consulteren op de bureaus van SOLVA.

De dienst archeologie van SOLVA heeft in de loop van 2009 de ontwikkeling van een databank geïnitieerd. Haar doel is het kunnen zowel invoeren en opslaan, als raadplegen en beheren van alle gegevens – velddata en externe informatie – in één systeem. Daarenboven is het de opzet om met de databank overzichtelijke lijsten te kunnen genereren, die als bijlagen kunnen dienen in de rapporten. Deze databank is geen star gegeven, maar een ‘ongoing’ project, te meer nu ook de stap is gezet naar een volledig digitale registratie op het terrein.

De absolute basis van de databank, de kleinste atomaire eenheid als het ware, is het spoor. Deze kleinste eenheid valt uiteen in negen types: ‘laag’, ‘muur’, ‘vloer’, ‘skelet’, ‘hout’, ‘vondst’, ‘vertical feature interface’ of ‘VFI’, ‘horizontal feature interface’ of ‘HFI’ en boring. Voor elk type spoor bestaat één gestandaardiseerde fiche in de databank. Aan deze kleinste eenheid wordt alles gekoppeld: tekeningen, foto’s én vondsten. Bovendien worden op dit niveau de eerste relaties gelegd tussen de sporen onderling: een spoor ‘is recenter’, ‘is ouder’, ‘gelijktijdig met’ of ‘hetzelfde als’ een ander spoor.

Op een tweede niveau in de databank staan de contexten. Contexten groeperen één of meerdere sporen. Elke context krijgt een individueel nummer, namelijk het nummer van het eerste spoor dat tot deze context behoort. Het is evenwel zo dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context. Verstoringen en ‘negatieve sporen’, sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. De tekeningen, foto’s en vondsten die gekoppeld zijn aan een spoor worden door de databank automatisch verbonden aan de context waartoe ze behoren. Vanuit dit contextniveau kan men dus makkelijk navigeren in de verschillende sporen van die context en waaraan de vondsten, tekeningen en foto’s verbonden zijn. Op dit niveau laat de databank eveneens toe chronologische/stratigrafische relaties te leggen tussen de contexten onderling.

Het derde niveau in de databank bevat de structuren. Structuren groeperen op hun beurt één of meerdere contexten. Ook zij krijgen een individueel nummer, met name het eerste contextnummer dat tot deze structuur behoort. Indien bijvoorbeeld een gebouwplattegrond (structuurniveau) is vastgesteld, bestaande uit verschillende paalsporen (contextniveau), dan zal deze gebouwplattegrond het nummer dragen van een context (een paalspoor) die deel uitmaakt van deze structuur. Elk paalspoor (contextniveau) kan op zijn beurt bestaan uit een paalkern (spoonniveau) en een insteek (spoonniveau). Opnieuw is het zo dat niet elke context tot een structuur hoeft te behoren. De databank groepeert onder een structuur telkens de tekeningen, foto’s en vondsten die gekoppeld zijn aan de contexten die deel uitmaken van de structuur. Opnieuw is vanuit het structuurniveau gemakkelijk te navigeren tussen de verschillende contexten die ertoe behoren en zo, verder afdalend, uiteindelijk tussen de verschillende sporen. Op dit niveau kunnen eveneens chronologische/stratigrafische relaties gelegd worden tussen structuren.

Het zijn de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die verder in de tekst de leidraad vormen. Voor de volledigheid geven we nog mee dat er thesauruslijsten zijn opgesteld die duidelijk definiëren welke archeologische gehelen als context dan wel als structuur geïnterpreteerd worden.

Wat de vondsten en de staalnames betreft, wensen we mee te geven dat de databank een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie en datering voorziet. Beide gebeuren zoals vermeld op het spoorniveau. Hieraan zijn de verschillende inventarisnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt ‘automatisch’ een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, context- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te exporteren naar excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende

behandelingen aangemaakt worden.

De databank bevat tot slot alle relevante documenten met betrekking tot een project in een map 'bijlagen': BVS, rapport, plannen, overzichtsfoto's, rapporten natuurwetenschappelijk onderzoek, totaalplan,...

6.3. MOTIVATIE VAN DE SELECTIE VAN MATERIAAL EN STAALNAME

Tijdens het onderzoek zijn alle aangetroffen vondsten geregistreerd en gerecupereerd. Er werden vervolgens verschillende stalen geselecteerd voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek.

De motivatie van de selectie van staalnames die onderworpen zijn aan natuurwetenschappelijk onderzoek is te vinden in de bijlage 2, evenals de rapporten met de resultaten van deze onderzoeken (bijlagen 3-7). De resultaten zijn tevens in de tekst geïncorporeerd bij de desbetreffende sporen, contexten of structuren.

Alle radiokoolstofdateringen zijn uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.

07 | ZONE I. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

7. ZONE I. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

7.1. STEENTIJDEN – MESOLITHICUM

7.1.1. Algemeen

Tijdens het afgraven en opschaven van het terrein kwamen geregeld steentijdvondsten aan het licht uit de vulling van boomvallen. Gezien dit aantal (n:9) redelijk hoog lag voor een relatief klein oppervlakte, diende de context en de datering van deze vondsten verder onderzocht te worden. Belangrijk hierbij was om de positie van de vondsten te bepalen binnen de boomvallen en het spreidingspatroon van de vondsten in kaart te brengen. Alle boomvallen binnen het onderzoeksgebied werden daarom geregistreerd op grondplan A. Verder kon een onderscheid gemaakt worden tussen sterk humeuze en niet-humeuze boomvallen (afbeelding 1). Hierbij rees tevens de vraag of er een relatie bestond tussen het type vulling van de boomvallen en het voorkomen van vuursteenartefacten in de vulling.

Afb. 1. Zicht op een boomval met humeuze vulling tijdens het onderzoek.

7.1.2. METHODOLOGIE

Verspreid over het terrein zijn 19 boomvallen uitgeselecteerd om verder te onderzoeken. In eerste instantie gaat het om de boomvallen die reeds in het vlak minstens één silex-vondst aan het licht brachten. Daarnaast werden ook enkele andere exemplaren geselecteerd, om te evalueren of ook deze vondsten bevatten. Hierbij zijn zowel boomvallen met een humeuze als een niet-humeuze vulling geselecteerd.

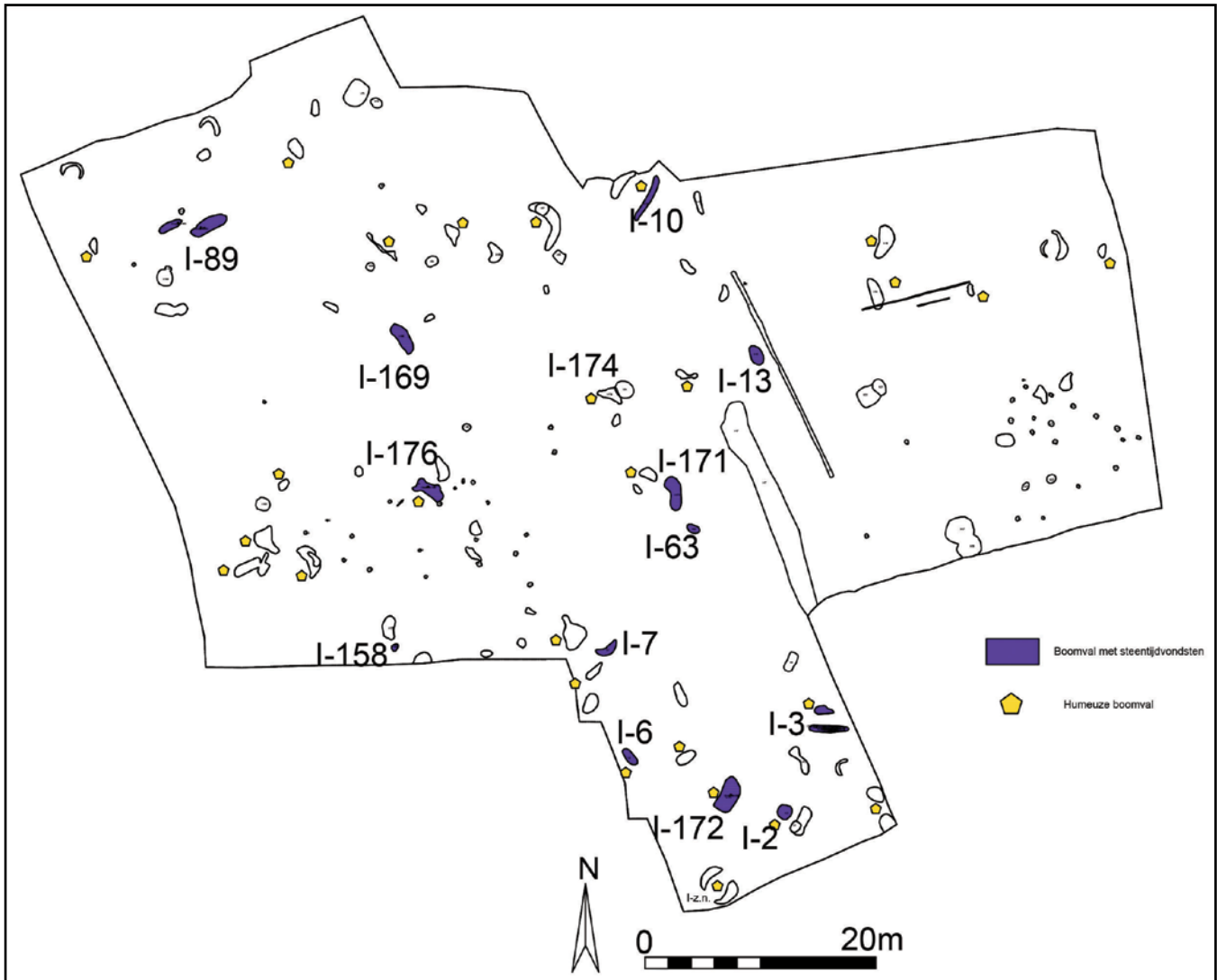

Fig. 10. Spreiding van de boomvallen met een humeuze vulling (gele polygoon naast de boomval) en de boomvallen met steentijdvondsten (paars).

Er zijn verschillende methodes gebruikt om de boomvallen te onderzoeken (tabel 1) :

Methode 1 (afbeelding 2): handmatig verdiepen, grond in emmers scheppen, lagen per 10 cm apart houden. Inhoud zeven op 2 mm. Dit is gebeurd met 3 contexten : I-3, I-6 (helft, andere helft methode 3) en I-7. Gezien het werken met emmers te intensief bleek, is al snel overgestapt naar methode 2.

Methode 2 (afbeelding 3): machinaal verdiepen en grond (machinaal) in puinzakken deponeren, lagen per 10 cm apart houden. Inhoud zeven op 2 mm. Dit is gebeurd met 9 contexten : I-2, I-10, I-63, I-89, I-169, I-170, I-171, I-172 en I-173. Het verdiepen van de boomvallen gebeurde met een minigraver met smalle kraanbak.

ZONE I. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Methode 3 (afbeelding 1): machinaal laagsgewijs verdiepen en manueel controleren op vondsten. Dit is gebeurd met 9 contexten : I-6 (helft, andere helft methode 1), I-13, I-14, I-176, I-174, I-158 en drie boomvallen zonder spoornummer.

Afb. 2. Sfeerfoto tijdens het onderzoek op de boomvallen (methode 1).

Afb. 3. Sfeerfoto tijdens het onderzoek op de boomvallen (methode 2).

TABEL 1: OVERZICHT VAN DE ONDERZOCHE CONTEXTE.

Contextnummer	Context	m ² gezeefd	Onderzocht	Methode	Vulling
I-3	boomval	8,90 m ²	volledig	1	humeus
I-6	boomval	0,50 m ²	helft	1, 3	humeus
I-7	boomval	6,1 m ²	volledig	1	niet-humeus
I-89	boomval	1 m ²	helft	2	niet-humeus
I-10	boomval	2 m ²	helft	2	humeus
I-169	boomval	3 m ²	volledig	2	niet-humeus
I-170	boomval	1 m ²	volledig	2	niet-humeus
I-171	boomval	0,5 m ²	volledig	2	niet-humeus
I-63	boomval	0,5 m ²	helft	2	niet-humeus
I-172	boomval	5 m ²	volledig	2	humeus
I-173	boomval	1 m ²	volledig	2	niet-humeus
I-2	boomval	1 m ²	tot -20 cm	2	niet-humeus
I-13	boomval		volledig	3	niet-humeus
I-14	boomval		volledig	3	humeus
I-176	boomval		volledig	3	humeus
I-174	boomval		volledig	3	humeus
I-158	boomval		volledig	3	niet-humeus
I-zonder nummer	boomval		volledig	3	humeus
I-zonder nummer	boomval		volledig	3	humeus
I-zonder nummer	boomval		volledig	3	niet-humeus
I-101	kuil		volledig	manueel	
I-117	paalkuil		volledig	manueel	
I-57	kuil		volledig	manueel	
I-56	kuil		volledig	manueel	
I-64	kuil		volledig	manueel	
I-20	kuil		volledig	manueel	

7.1.3. Beschrijving van de contexten

In totaal zijn 121 fragmenten lithische artefacten aangetroffen. Daarnaast zijn nog 32 stuks aangetroffen in archeologische sporen op de site. In totaal betreft het 153 lithische artefacten.

In de vulling van boomvallen I-3, I-172 en I-169 zijn de meeste vondsten aan het licht gekomen (respectievelijk n = 50, 36 en 10. I-3 en I-172 situeren zich in de zuidelijke sector van zone I (figuur 11); I-169 is in het noordwestelijke deel van zone I gelegen (figuur 10).

7.1.3.1. Context I-3

De vulling van boomval I-3 (afbeelding 4) bracht de meeste silexvondsten aan het licht. In totaal leverde deze boomval 50 fragmenten silex op. Het grootste deel van de vondsten werd aangetroffen in de bovenste 10 cm van de vulling (figuur 12). Naast silex werden ook 3 scherven aardewerk (metaaltijden) aangetroffen.

Uit context I-3 zijn twee 14C-dateringen uitgevoerd op houtskool uit de vulling. De eerste datering (RICH22722) is uitgevoerd op houtskool (13-AAL-SK-116), aangetroffen in de bovenste laag (0-10 cm) en geeft een resultaat van 4839±36 BP (= 3600 – 3520 BC met 95.4% waarschijnlijkheid) (midden-neolithicum). De tweede datering (RICH22714) is uitgevoerd op houtskool (13-AAL-SK-117) aangetroffen in de laag van 10-20 cm diep en geeft een resultaat

ZONE I. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

van 3776 ± 35 BP (= 2300 - 2040 BC met 95.4% waarschijnlijkheid) (finaal-neolithicum, klokbekeercultuur).

De meeste vondsten bevinden zich in de bovenste 10 cm. In de volgende twee lagen komen ook nog geregeld vondsten voor. In de onderste laag zijn geen artefacten meer gerecupereerd.

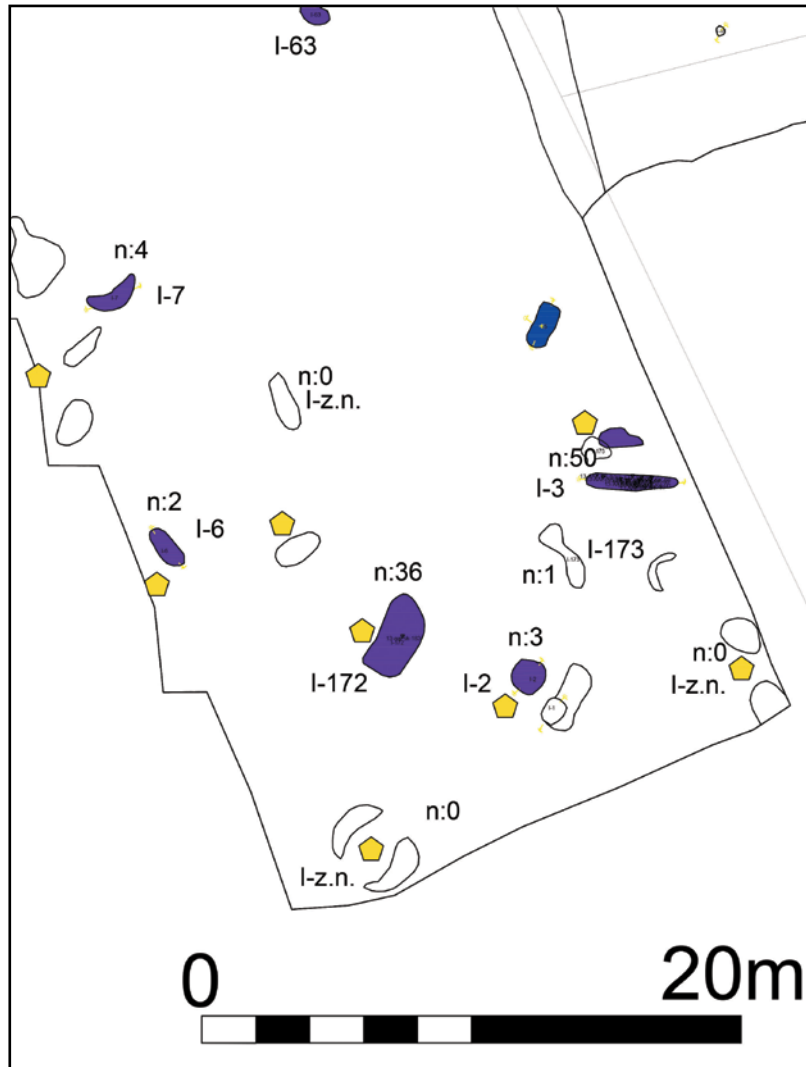

Fig. 11. Detail van de zuidelijke sector van zone I.

Afb. 4. Coupe op I-3.

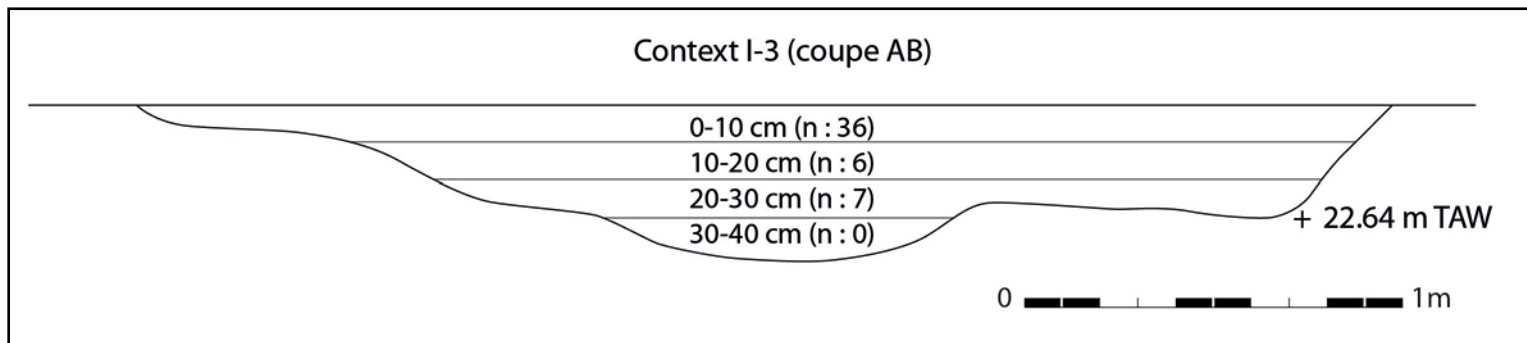

Fig. 12. Coupe op I-3.

7.1.3.2. Context I-172

Deze boomval ligt in de nabijheid van I-3 (figuur 11) en leverde 36 fragmenten vuursteen op. Opmerkelijk hierbij is dat er doorheen de volledige vulling vuurstenen zijn aangetroffen (tabel 2). Uit het residu zijn 9 fragmenten van verbrande hazelnootschelpen uitgekijkt.

TABEL 2: OVERZICHT VAN DE DE AANTALLEN VUURSTENEN PER LAAG UIT CONTEXT I-172.

Context I-172	Aantal
0-10cm	8
10-20cm	4
20-30cm	7
30-40cm	2
40-50cm	0
50-60cm	3
60-70cm	5
70-80cm	2
80-90cm	1
90-100cm	4
Totaal	36

7.1.3.3. Context I-169

Deze boomval leverde 10 fragmenten vuursteen op, eveneens verspreid over verschillende niveaus (tabel 3). Uit het residu is één fragment van een verbrande hazelnootschelp uitgekijkt.

TABEL 3: OVERZICHT VAN DE AANTALLEN VUURSTENEN PER LAAG UIT CONTEXT I-169.

Context I-172	Aantal
0-10cm	1
10-20cm	3
20-30cm	5
30-40cm	0
40-50cm	2
Totaal	11

7.1.3.4. Andere contexten

Andere boomvallen leverden slechts sporadisch fragmenten bewerkte silex op. Enkele exemplaren brachten kleine fragmenten aardewerk aan het licht (metaaltijden) : c. I-170 (2 stuks); I-171 (4 stuks); I-174 (1 stuk) en een fragment niet-gedetermineerd bouwmetaal in c. I-14.

ZONE I. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Tot slot werden nog 3 boomvallen machinaal leeggehaald, zonder vondsten als resultaat. Uit het residu van c. I-171 is één fragment van een verbrande hazelnootschelp uitgepikt.

Naast de boomvallen, bevatten ook verschillende sporen vuursteenmateriaal. Het gaat om 32 fragmenten, uit de kuilen I-64, I-101, I-56, I-57 en I-20 en paalspoor I-117.

Belangrijk te vermelden is dat de vulling van boomval c. I-176 wordt oversneden door spoor I-92, dat gedateerd wordt in het finaal-neolithicum (zie onder, bij hoofdstuk Neolithicum).

7.1.4. Bespreking van de vondsten ¹⁵

7.1.4.1. Grondstof

De meest voorkomende grondstof is translucente (donker)bruine vuursteen (36,6%) (tabel 4), op grote afstand gevolgd door fijnkorrelige grijze vuursteen (13,1%), fijnkorrelige bruine silex (7,8%), donkergrijze fijnkorrelige silex (7,2%) en matig fijnkorrelige grijze vuursteen (5,2%). Verder werden er enkele artefacten (n = 5) vermoedelijk vervaardigd in vuursteen afkomstig uit het bekken van Mons aangetroffen (waaronder de Ghlinvuursteen en de gemijnde vuursteen) en één mogelijk artefact uit zgn. Scheldevuursteen (0,7%).¹⁶

Drie artefacten waren dan weer vervaardigd (2%) in Wommersomkwartsiet, een grondstof die buiten het gebied waarin deze dagzoomt enkel werd aangewend in het mesolithicum, en twee exemplaren in een kwartsitische zandsteen (1,3%).

TABEL4: OVERZICHT VAN DE GRONDSTOFFEN.		
Grondstof	Aantal	%
Transluente zwarte/bruine silex	56	36,6
Transluente grijze silex	2	1,3
Bruine fijnkorrelige silex	12	7,8
Bruine matig fijnkorrelige silex	1	0,7
Grijze fijnkorrelige silex	20	13,1
Donkergrijze fijnkorrelige silex	11	7,2
Grijze matig fijnkorrelige silex	8	5,2
Ghlin	3	2,0
Mijnsilex	2	1,3
Scheldebekken-silex	1	0,7
Onbepaalde silex	32	20,9
Wommersomkwartsiet	3	2,0
Kwartsitische zandsteen	2	1,3
Totaal	153	100,0%

¹⁵ De determinatie van de artefacten is gebeurd door Hans Vandendriessche (Universiteit Gent) en Joris Sergant (GATE). De tekeningen van de meest representatieve artefacten zijn te vinden in bijlage 9 : Verbrugge A., Sergant J., Vandendriessche H., Boudin M., Cherretté B. & Crombé Ph. 2018. Aalst-Siesegemkouter (Oost-Vlaanderen, BE): vondsten uit het mesolithicum en nederzettingssporen uit het finaal-neolithicum, *Notae Praehistoricae* 38, p. 37-48.

¹⁶ Vandendriessche et al. 2015.

Afb. 5. Overzicht van enkele mesolithische vondsten. (1) 13-AAL-SK-180 (c. I-172) (2) 13-AAL-SK-177 (c. I-172) (3) 13-AAL-SK-126 (c. I-20) (4) 13-AAL-SK-166 (c. I-10) (5) 13-AAL-SK-197 (c. I-3) (6) 13-AAL-SK-114 (c. I-2) (foto : Dirk Wollaert).

Afb. 6. Overzicht van enkele artefacten. (1) 13-AAL-SK-61 (kern) (c. I-3) (2) 13-AAL-SK-82 (schrabber) (c. I-3) (3) 13-AAL-SK-120 (c. I-10) (4) 13-AAL-SK-63 (schrabber) (c. I-3) (5) 13-AAL-SK-139 (c. I-63) (foto : Dirk Wollaert).

Afb. 7. Klopper in veldsteen (13-AAL-SK-62) (foto : Dirk Wollaert).

7.1.4.2. Typologie en datering (tabel 5)

Vier microlieten horen onmiskenbaar in het mesolithicum thuis. Het gaat om twee typische smalle microklingen met afgestompte boord (c.I-10, 13-AAL-SK-166 afbeelding 5:4 en c.I-172, 13-AAL-SK -177 afbeelding 5:2). Verder is er ook een atypische microliet (c.I-20, 13-AAL-SK -126 afbeelding 5:3) met een ongelijkbenige, driehoekige vorm, waarvan de korte zijde een licht concave schuine 'afknotting' bezit met retouches die eerder schuin zijn dan steil. De lange zijde en overliggende zijde vormen geen punt en bezitten schuine tot vlakke retouches. Tenslotte is er ook nog een onbepaald microlietfragment (c.I-172, 13-AAL-SK -185). De smalle microklingen en de atypische microliet wijzen ons inziens op een mogelijke midden-mesolithische component in deze assemblage.

Een verkorte klingschrabber (c.I-13, 13-AAL-SK-121) kan op basis van de grondstof, patina en morfologie vermoedelijk in de periode finaal-paleolithicum/mesolithicum geplaatst worden waarbij de eerste datering een licht voorkeur wegdraagt.

De gepolijste afslag in gemijnde silex (c.I-63, 13-AAL-SK-139 afbeelding 6:5) en vermoedelijk ook de twee geretoucheerde afslagen (o.a. c.I-10, 13-AAL-SK-120, afbeelding 6:3) horen in het neolithicum (of recenter?) thuis. De twee geretoucheerde afslagen (c.I-3, 13-AAL-SK-63 afbeelding 6:4 en 82 afbeelding 6:2) lijken o.i. eveneens neolithisch of recenter: beide hebben een licht getande, afgeronde afknotting, mogelijk verband houdend met schachting (?). Bij één exemplaar werden de retouches hernomen zodat en lichte verbrijzeling ontstond.

De meeste van de overige lithische artefacten (i.e. debitagemateriaal, een rudimentaire kern (c.I-3, 13-AAL-SK-61, afbeelding 6:1), een kernrandkling en een klopper (afbeelding 7) kunnen niet gedateerd worden. Uitzondering vormen de twee artefacten in Wommersomkwartsiet (c.I-1, 13-AAL-SK-193 en c.I-172, 13-AAL-SK -180 afbeelding 5:1) die zeker mesolithisch zijn en enkele microklingen waarvan vermoed kan worden dat ze in deze periode thuishoren (vb. c.I-2, 13-AAL-SK-114 afbeelding 5:6, c.I-3, 13-AAL-SK-197 afbeelding 5:5 en c. I-158, 13-AAL-SK-157).

TABEL 5: OVERZICHT VAN DE VONDSTEN.		
Type	Aantal	%
Verkorte klingschrabber	1	0,7
Geretoucheerde afslag	2	1,3
Smalle microkling met afgestompte boord	2	1,3
Atypische microliet	1	0,7
Onbepaald microlietfragment	1	0,7
Gepolijste afslag	1	0,7
Afslag	27	17,6
Microkling	16	10,5
Kling	2	1,3
Onbepaald afhakingsfragment	21	13,7
Chip	70	45,8
Kern	1	0,7
Kernrandkling	1	0,7
Klopper	1	0,7
Brokstuk	6	3,9
Totaal	153	100,0%

7.1.4.3. Ruimtelijke spreiding

Een aantal mesolithische gidsfossielen komen binnen een relatief korte afstand (straal van 8 m) voor in het zuiden van de onderzochte zone. Het gaat om een smalle microkling met afgestompte boord (c.I-172, 13-AAL-SK -177), een onbepaald microlietfragment (c. I-172, 13-AAL-SK -185) en twee artefacten in Wommersomkwartsiet (c. I-1, 13-AAL-SK -193 en c. I-172, 13-AAL-SK -180). De overige mesolithische gidsfossielen bevinden zich meer verspreid.

7.1.5. Conclusie

De aanwezigheid van steentijd materiaal in diverse natuurlijke en antropogene sporen is opvallend en wijst op de aanwezigheid van een steentijdsite op het terrein. Het oorspronkelijke loopvlak bleef echter niet bewaard, en de vondsten van de site zijn enkel in de vulling van boomvallen en jongere sporen bewaard gebleven. De boomvallen die artefacten bevatten raakten opgevuld vóór of ten laatste tijdens het finaal-neolithicum.

Er zijn zowel boomvallen met enkel artefacten bovenaan als boomvallen met artefacten verspreid over de volledige vulling opgetekend. Tot de eerstgenoemde categorie behoort o.a. boomval I-3 met relatief veel vondsten, waaronder enkele duidelijke neolithische artefacten. De beperkte verticale spreiding laat vermoeden dat het vondstmateriaal of althans een deel ervan nog *in situ* verkeerde en is gedeponerd in de ondiepe microdepressie van een grotendeels opgevlude oude boomvalstructuur.¹⁷ Het feit dat beide houtskooldateringen ook uit het neolithicum dateren ondersteunt deze interpretatie. Boomvalstructuren met vondsten over de volledige vulling, zoals I-172, lijken dan eerder verstoringen van prehistorische sites te zijn.¹⁸

Uit het onderzoek blijkt dat er geen verband bestaat tussen de humeuze boomvallen en het voorkomen van silex in de boomvallen. Ze komen in beide gevallen voor. De boomvallen en sporen met de meeste steentijdvondsten situeren zich op het zuidelijke deel van de opgraving. Verspreid over het gehele terrein echter komen boomvallen voor met lithische vondsten.

¹⁷ Langohr 1993; Crombé 1993.

¹⁸ Crombé 1993.

Het kleine ensemble (153 artefacten) van Aalst-*Siesegemkouter* (partim crematorium) lijkt te wijzen op een zekere aanwezigheid van een vindplaats uit het (midden?-)mesolithicum. Er zijn ook enkele indicaties voor menselijke aanwezigheid in andere periodes. Zo zou één artefact eventueel tot het finaal-paleolithicum kunnen gerekend worden, en enkele artefacten kunnen in het neolithicum of mogelijk in de metaaltijden geplaatst worden. Hoewel typische finaal-neolithische gidsfossielen ontbreken, staan sommige van deze laatstgenoemde artefacten mogelijks in relatie met de finaal-neolithische bewoningssporen geattesteerd op het terrein (cf. *infra*).

7.2. STEENTIJDEN - NEOLITHICUM

Naast enkele vuursteenartefacten uit boomvallen en jongere sporen, werden eveneens sporen uit het neolithicum gevonden. Het gaat om de restant van een gebouw (str. I-77).

7.2.1. Structuur I-77

7.2.1.1. Beschrijving

De structuur bestaat uit twee nokstaanders (c. I-92) en (c. I-117), een restant van een greppel (c. I-177) en enkele kleinere paalsporen (I-77, I-79, I-91 en I-120) (figuur 13-14). Omdat de greppel perfect haaks staat op de oriëntatie van de twee nokstaanders, is een relatie tussen beide zeer waarschijnlijk.

Bij de paalsporen I-92 en I-117 is de paalkern te onderscheiden van de paalkuil (afbeelding 8-9). De vulling van de kernen is homogeen grijs, met vrij veel brokjes houtskool. De paalkuilen vertonen een blekere lichtgrijze homogene vulling. De sporen zijn tot 40 cm (I-92) en tot 36 cm (I-117) diep bewaard onder het afgegraven grondvlak. De diameter van de paalsporen meet 30 tot 40 cm. De dieptes en de vulling van deze paalsporen verschillen van de andere paalsporen (bronstijd, zie verder) die op het terrein zijn aangetroffen. De tussenafstand tussen de twee paalsporen meet 4,5 m¹⁹. De afstand tot de greppel bedraagt 2,5 m. De minimale lengte van het gebouw bedraagt bij gevolg 9,5 m (4,5 m + 2 x 2,5m).

De kans dat het gebouw langer was dan 9,5 m is vrij klein. Aan de noordwestelijke zijde is de restant van een standgreppel teruggevonden, wat wijst op de grens van het gebouw. De kans dat het gebouw nog verder in zuidoostelijke richting doorliep is eveneens vrij klein. De aangetroffen nokstaanders van het gebouw zijn immers vrij diep bewaard en waren goed te herkennen in het grondvlak. Indien er meer nokstaanders waren zou dit in het vlak herkend moeten zijn.

De greppel was slechts heel fragmentarisch bewaard (ca. 2 cm diep) op één plaats. Deze kon gevolgd worden over een afstand van 75 cm en was maximum nog 14 cm breed.

Rond de twee centrale nokstaanders zijn nog een aantal, minder diep bewaarde palen teruggevonden. Het gaat om I-77, I-79, I-91 en I-120. Deze sporen zijn nog 16 cm, 30 cm, 14 cm en 12 cm diep bewaard. Ze vertonen een gelijkaardige vulling als I-92 en I-177 door de aanwezigheid van fijne houtskoolpartikels in de vulling.

Paalsporen I-77, I-79 en I-120 liggen respectievelijk op 3; 3,40 en 4 m verwijderd van de centrale as van het gebouw²⁰, wat kan wijzen op een breedte van 6; 6,8 of 8 m van het gebouw.

Het gebouw meet mogelijk 9,5 m bij een lengte tussen 6 of 8 m, wat overeenkomt met een oppervlakte van minstens 57 m².

¹⁹Gemeten vanaf het middenpunt van de paalsporen.

²⁰Gemeten vanaf het middenpunt van de paalsporen.

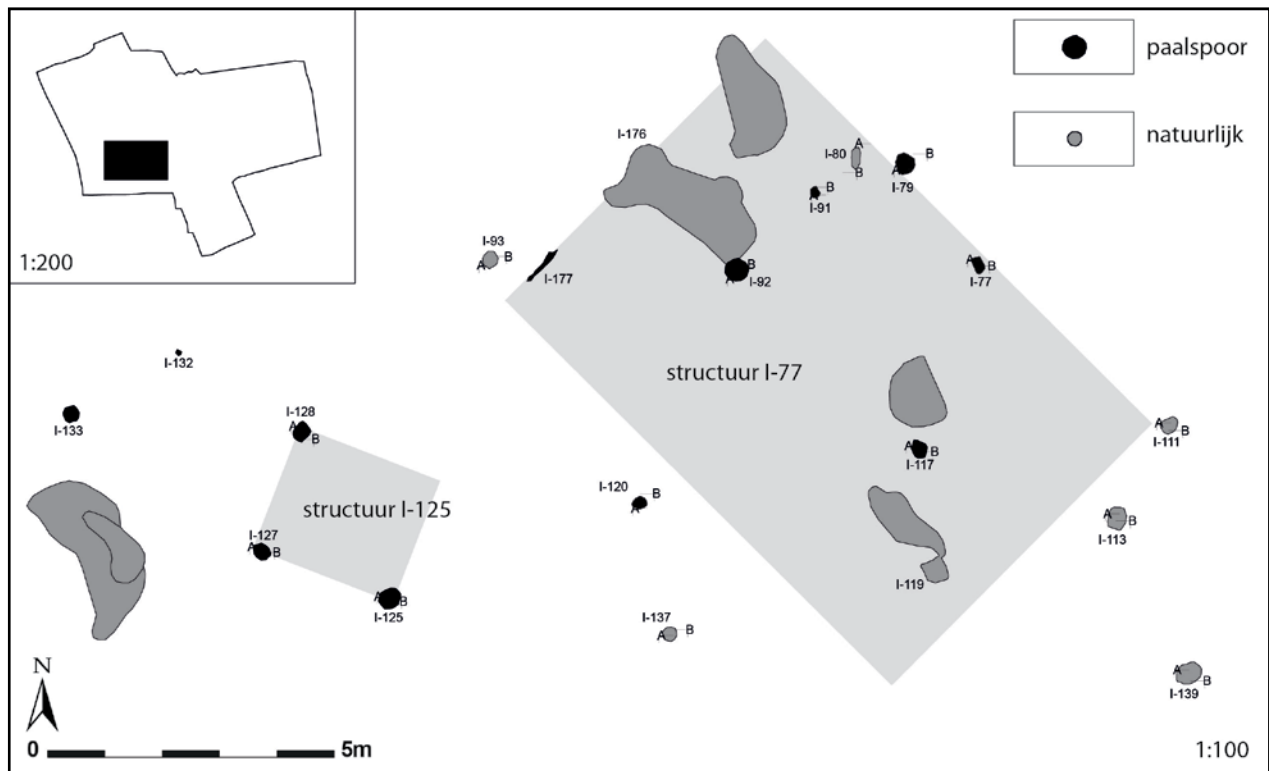

Fig. 13. Grondplan van structuur I-117.

Afb. 8. Coupe op I-92.

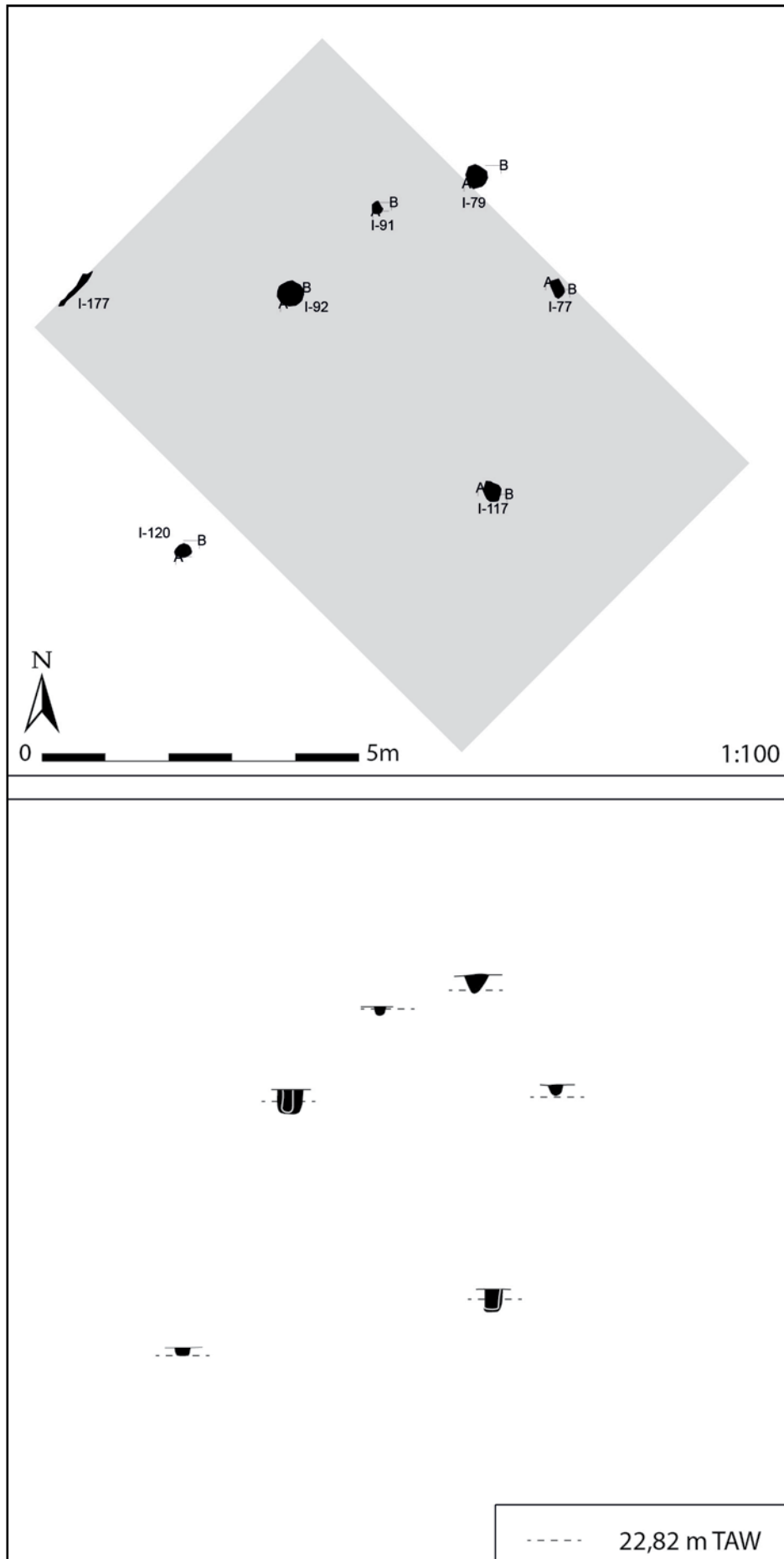

Fig. 14. Grondplan en coupes op I-77.

Afb. 9. Coupe op I-117.

7.2.1.2. Datering

Uit paalspoor I-117 is een kleine wandscherf in handgevormd aardewerk afkomstig (ca. 2 cm groot). Ook uit de restant van de greppel zijn 2 kleine fragmenten handgevormd aardewerk afkomstig ((13-AAL-SK-200). Deze fragmenten laten echter geen nauwkeurige datering toe.

Er zijn twee 14C-dateringen uitgevoerd op houtskool op de twee nokstaanders. De datering op paalspoor c. I-92 (13-AAL-SK-147) (RICH-22715) is 4139 ± 29 BP (= 2880 - 2620 BC met 95.4% waarschijnlijkheid) (finaal-neolithicum). De datering van c. I-117 (13-AAL-SK-152) (RICH-22714) is 4083 ± 30 BP (= 2860 - 2490 BC met 95.4% waarschijnlijkheid) (finaal-neolithicum).

De beide dateringen kunnen gecombineerd worden tot 4112 ± 21 BP (X2-Test: $df=1$ $T=1.8(5\% 3.8)$) (= 2860 – 2570 BC met 95.4% waarschijnlijkheid). De datering plaatst het gebouw in het finaal-neolithicum en binnen de vroege tot midden fase van de Deûle-Escaut groep (Noord-Frankrijk) te situeren tussen ca. 2900 tot 2200 BC (figuur 15).²¹

Van paalspoor I-91 is er nog een houtskoolstaal (13-AAL-SK-148) beschikbaar voor eventueel bijkomend 14C-onderzoek, alsook uit I-120 (13-AAL-SK-153).

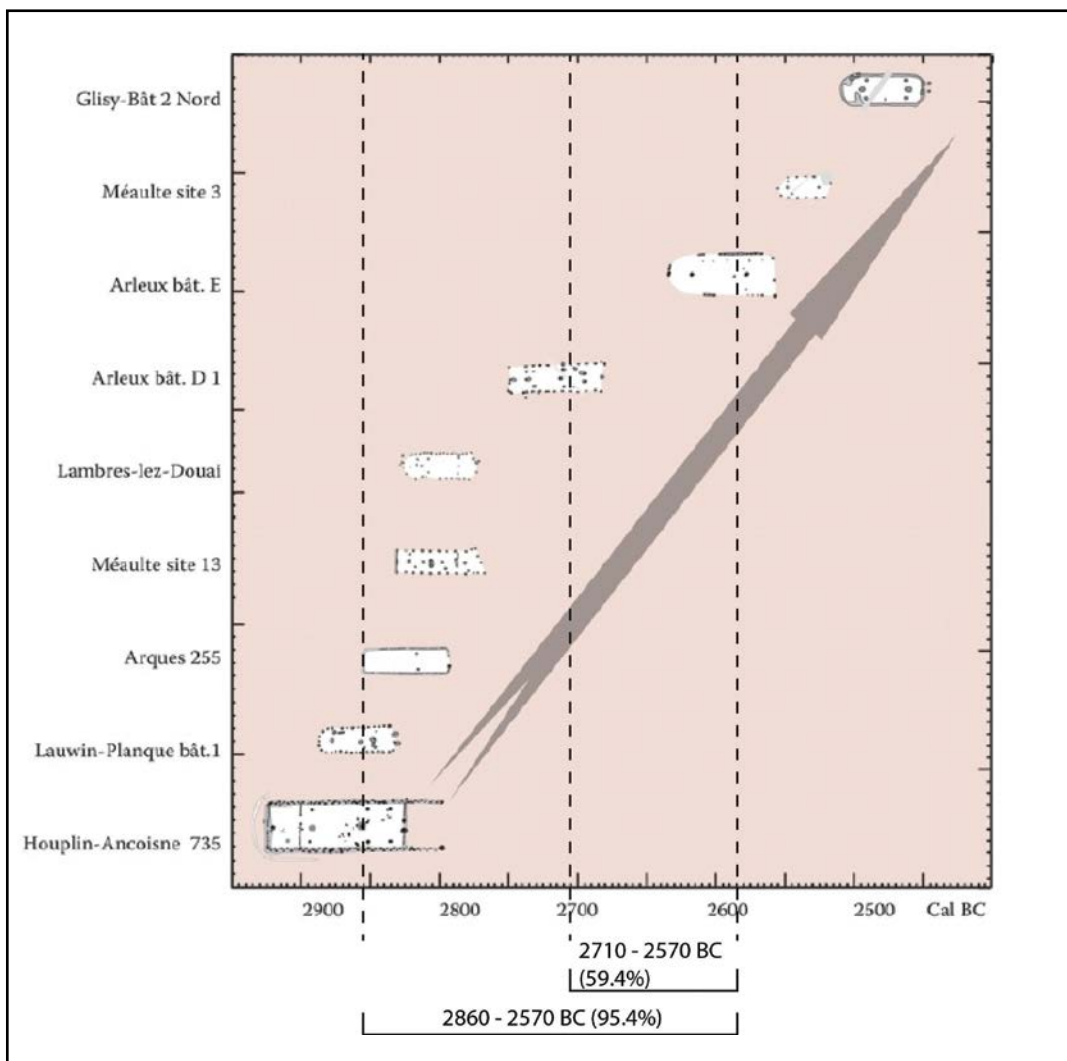

Fig. 15. Dateringen van de huisplattegrond van Aalst, geprojecteerd op sites uit Noord-Frankrijk (Praud 2012, p. 112).

7.2.1.3. Regionaal kader : Deûle-Escaut-groep

In Vlaanderen zijn een aantal sites bekend met nederzettingssporen uit het finaal-neolithicum. In de meeste gevallen gaat het om één of meerdere kuilen of om een bewaarde paleobodem die vondsten bevat. Te vermelden zijn Deinze²², Hansbeke²³, Sint-Denijs-Westrem²⁴, Kruishoutem²⁵, Herstberge²⁶ en Uitbergen²⁷. De sites die evenwel paalsporen herbergen uit deze periode zijn schaars. Het betreft enkel Waardamme²⁸, Oudenaarde²⁹, Roeselare³⁰, Ruiselede³¹ en Eine-Heurnestraat³². In Oudenaarde-Donk zijn enkele paalsporen en kuilen opgegraven; te Roeselare-Eksternest is een cluster paalsporen waargenomen, te dateren op de grens van het finaal-neolithicum en de bronstijd. Te Ruiselede-Ommegangstraat werd een spieker en een kuil opgegraven. Het enige woongebouw tot nu toe gekend in westelijk Vlaanderen uit deze periode is gevonden te Waardamme-Vijvers en Eine-Heurnestraat.

22 Vanmontfort 2004, p. 16-17.

23 Hoorne, Taelman & Vanhee 2009, p. 19.

24 Hoorne 2011.

25 Deschietier & De Wandel 2010.

26 Sergant 2010.

27 Rapport in opmaak.

28 Demeyere, Bourgeois & Crombé 2004.

29 Van Der Plaetsen, Vanmoerkerke & Parent 1986.

30 Goderis 2006.

31 Deconynck & Beek 2010.

32 Mondelinge mededeling van Peter Hazen (VEC) aan prof. dr. Ph. Crombé (Universiteit Gent).

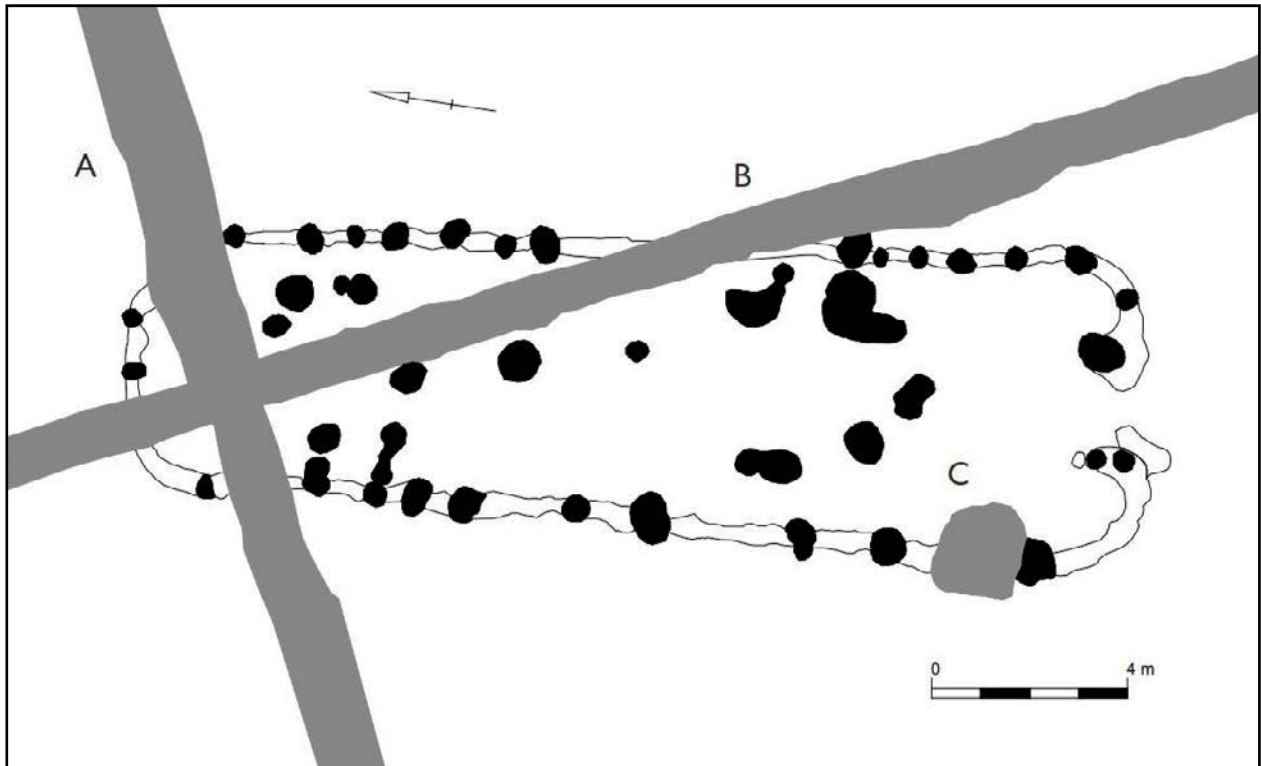

Fig. 16. Grondplan van een finaal-neolithische huisplattegrond te Waardamme (Demeyere, Bourgeois & Crombé 2004, p. 168).

Te Waardamme is een trapeziumvormige huisplattegrond aangetroffen, bestaande uit een standgreppel met palenzetting (figuur 16). Het gebouw is 20,20 m lang, 6,30 m breed ter hoogte van de ingang en 4,60 m breed op het einde van het gebouw. Het huis was zuid-noord georiënteerd. De korte zijden hebben een gebogen uiteinde. De ingang bevindt zich aan de zuidelijke korte zijde van het gebouw. De standgreppel is tussen 25 en 40 cm breed en 15 tot 25 cm diep bewaard. De paalsporen binnen de standgreppel, met een diameter van 25 tot 45 cm, zijn meestal nog 10 à 15 cm dieper uitgegraven binnen de standgreppel. Binnenin de structuur werden ook nog paalsporen waargenomen. Daarbij zijn twee nokpalen herkend met een onderlinge afstand van 8 m. De andere paalsporen kunnen te maken hebben met de interne opdeling van het gebouw. Eén 14C-datering op houtskool uit één van de interne paalsporen gaf een resultaat van 2805 v. Chr.

Het gebouw aangetroffen in Waardamme sluit aan bij gebouwstructuren van de Deûle-Escaut groep.³³ In Noord-Frankrijk zijn de laatste jaren verschillende gebouwen uit deze periode aan het licht gekomen die aan deze cultuurgroep kunnen worden toegewezen (figuur 17)³⁴. Het gaat om rechthoekige gebouwplattegronden, soms met afgeronde korte zijden. De oriëntatie is meestal west-oost of noordwest-zuidoost. Twee centrale nokpalen en het gebruik van een standgreppel zijn terugkerende eigenschappen.

De breedte van de gebouwen bedraagt vaak 1/3 van de lengte³⁵. De breedte schommelt doorgaans tussen 5 en 10 m, de lengte vertoont echter veel meer variatie. Er worden lengtes waargenomen van 10 m tot 25 m, met één uitzondering van ca. 43 m. In de meeste gevallen schommelt de lengte tussen de 17 en 26 m. De kleinste gebouwen hebben een lengte van iets meer dan 10 m op een breedte van 5 m. De oppervlakte van de gebouwplattegronden in Noord-Frankrijk bedraagt doorgaans 100 m² of meer, en slechts zelden minder.

³³ Martial & Praud 2011, p. 578.

³⁴ Praud 2012.

³⁵ Praud 2012, p. 111.

ZONE I. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

De gereconstrueerde gebouwplattegrond te Aalst-Siesegemkouter vertoont qua datering en opbouw sterke gelijkenissen met de gebouwplattegronden van de Deûle-Escaut groep. Desondanks zijn er ook een aantal afwijkende waarden: zo bedraagt de breedte van het gebouw te Aalst beduidend meer dan 1/3 van de lengte, wat vooral te wijten is aan de beperkte lengte (9,5 m; indien de vastgestelde lengte effectief de volledige lengte weergeeft). Met deze beperkte lengte bedraagt de oppervlakte dan ook beduidend minder (57 m²) dan wat doorgaans bij deze gebouwstructuren gedocumenteerd wordt. Hiermee sluit het gebouw te Aalst echter nog wel aan bij de kleinste exemplaren die in Noord-Frankrijk werden geregistreerd.

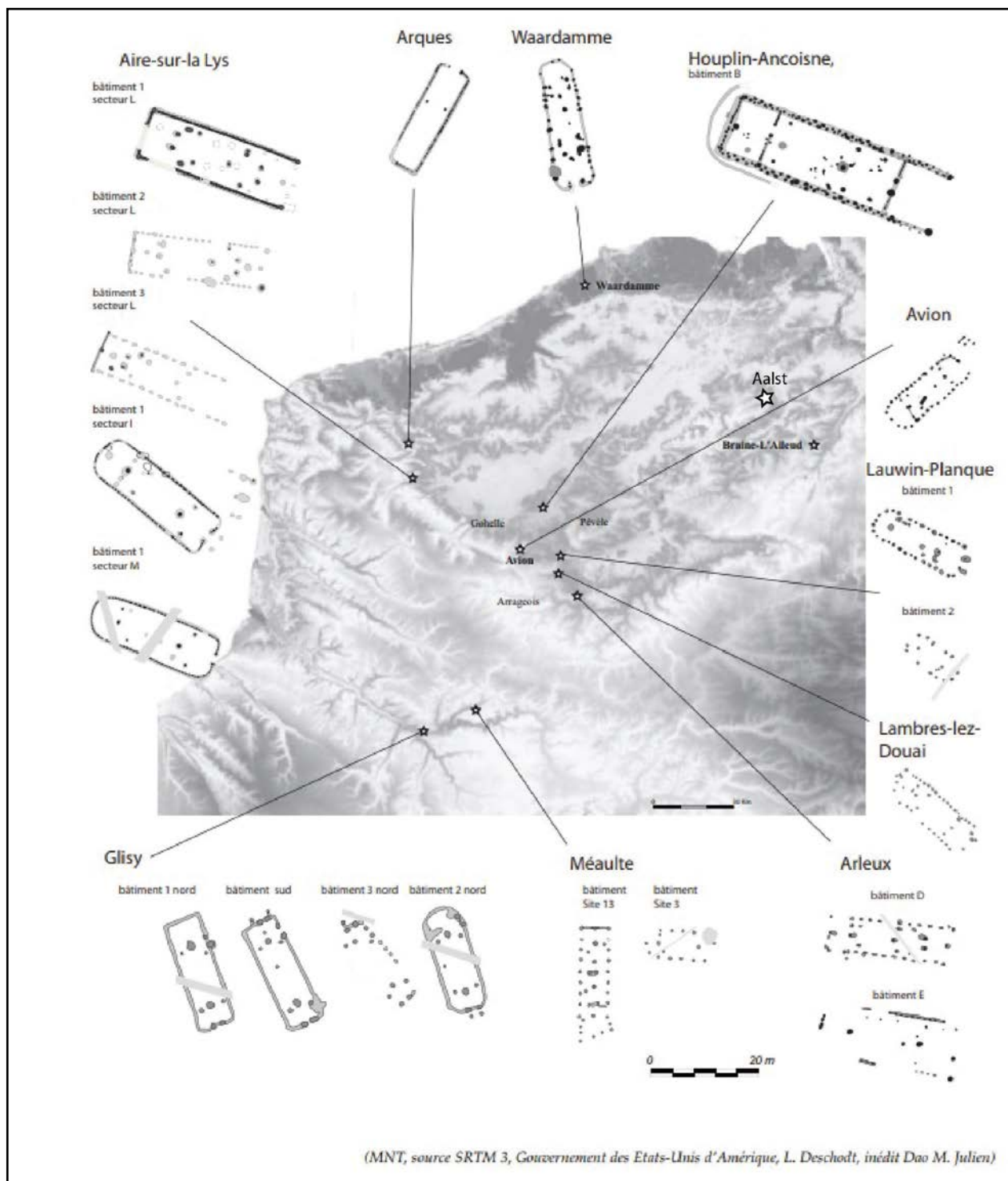

Fig. 17. Regionaal overzicht van de huisplattegronden uit het finaal-neolithicum (Joseph 2011, p. 263).

7.2.2. Conclusie

Te Aalst-Siesegemkouter werden de uitzonderlijkere resten van een mogelijke gebouwplattegrond teruggevonden die op basis van vormelijke kenmerken en radiokoolstofdateringen gedateerd kan worden in de eerste helft van het 3de millennium cal BC of het finaal-neolithicum. Een gecombineerde radiokoolstofdatering, gebaseerd op twee houtskooldateringen van de nokstaanders, levert een datering op rond 2860 – 2570 BC. De aangetroffen structuur is echter slechts fragmentarisch bewaard, en omvat naast twee diepgefundeerde nokpalen, een aantal kleinere paaltjes en een fragment van een standgreppel. De enige tot nu gekende gebouwplattegronden uit deze periode in Vlaanderen werden aangetroffen te Waardamme en Eine. In dit licht kan de vondst te Aalst als een belangrijke aanvulling beschouwd worden.

Ondanks de vrij slechte bewaring, sluit de aangetroffen plattegrond aan bij de gelijktijdige gebouwplattegronden gekend in Noord-Frankrijk, waar deze tot de Deûle-Escaut-groep worden gerekend. Duidelijke gelijkenissen zijn het voorkomen van twee centrale nokstaanders, de standgreppel en de oriëntatie. De constructie te Aalst is echter veel kleiner in vergelijking met de meeste van deze gebouwen. Toch zijn er enkele kleinere exemplaren gekend, waarmee dit van Aalst wel kan overeenkomen. De houtskooldatering plaatst het gebouw van Aalst ten slotte mooi binnen de marges van de Deûle-Escaut-groep, die gesitueerd wordt tussen 2900-2200 BC.

7.3. METAALTIJDEN

7.3.1. Algemeen

De sporen uit de metaaltijden zijn vrij goed vertegenwoordigd op het terrein. Het betreft een woongebouw (structuur I-28), een spieker (structuur I-125) en 12 kuilen.

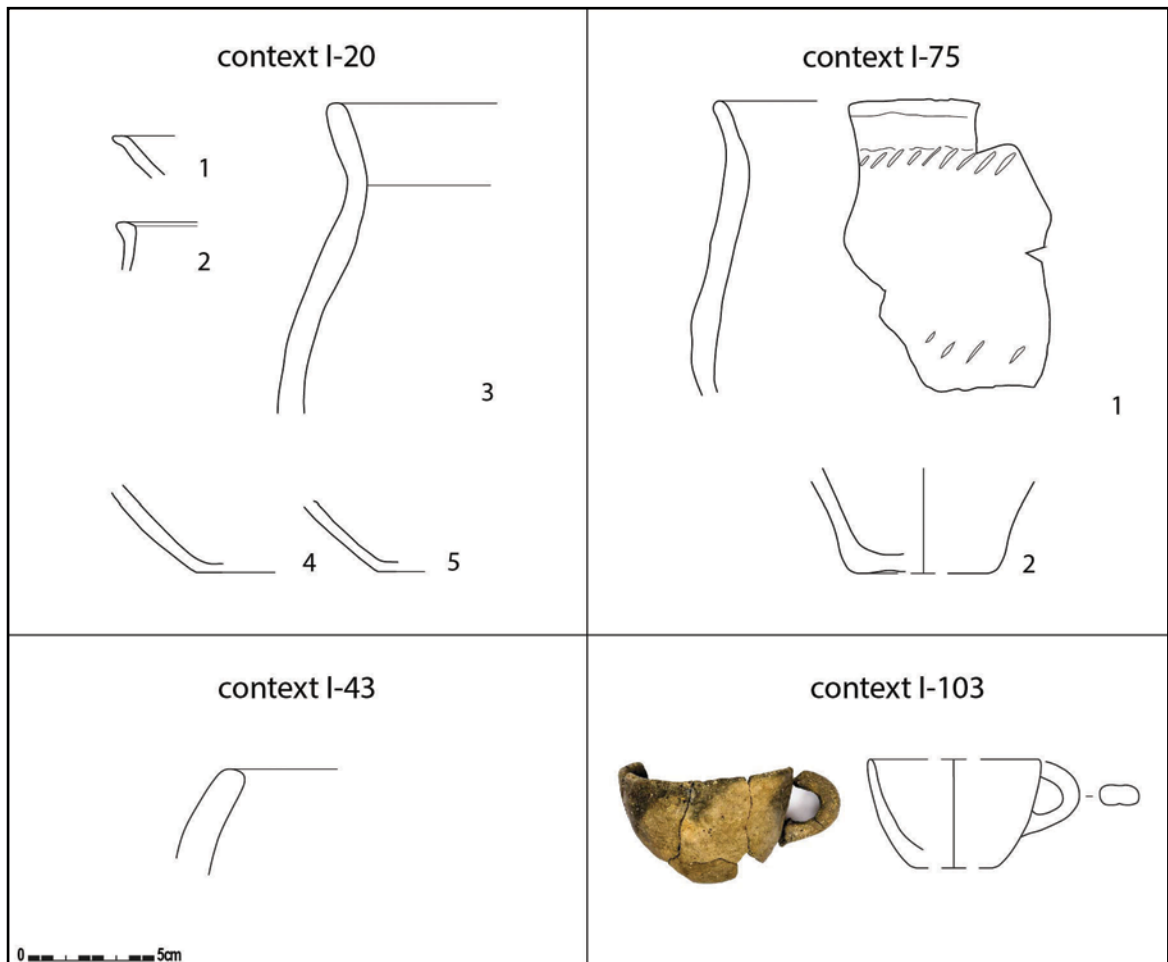

Fig. 18. Aardewerk uit contexten I-20; I-75; I-43 en I-103.

7.3.2. Kuilen

Er werden 12 kuilen herkend in zone I (figuur 19-20).

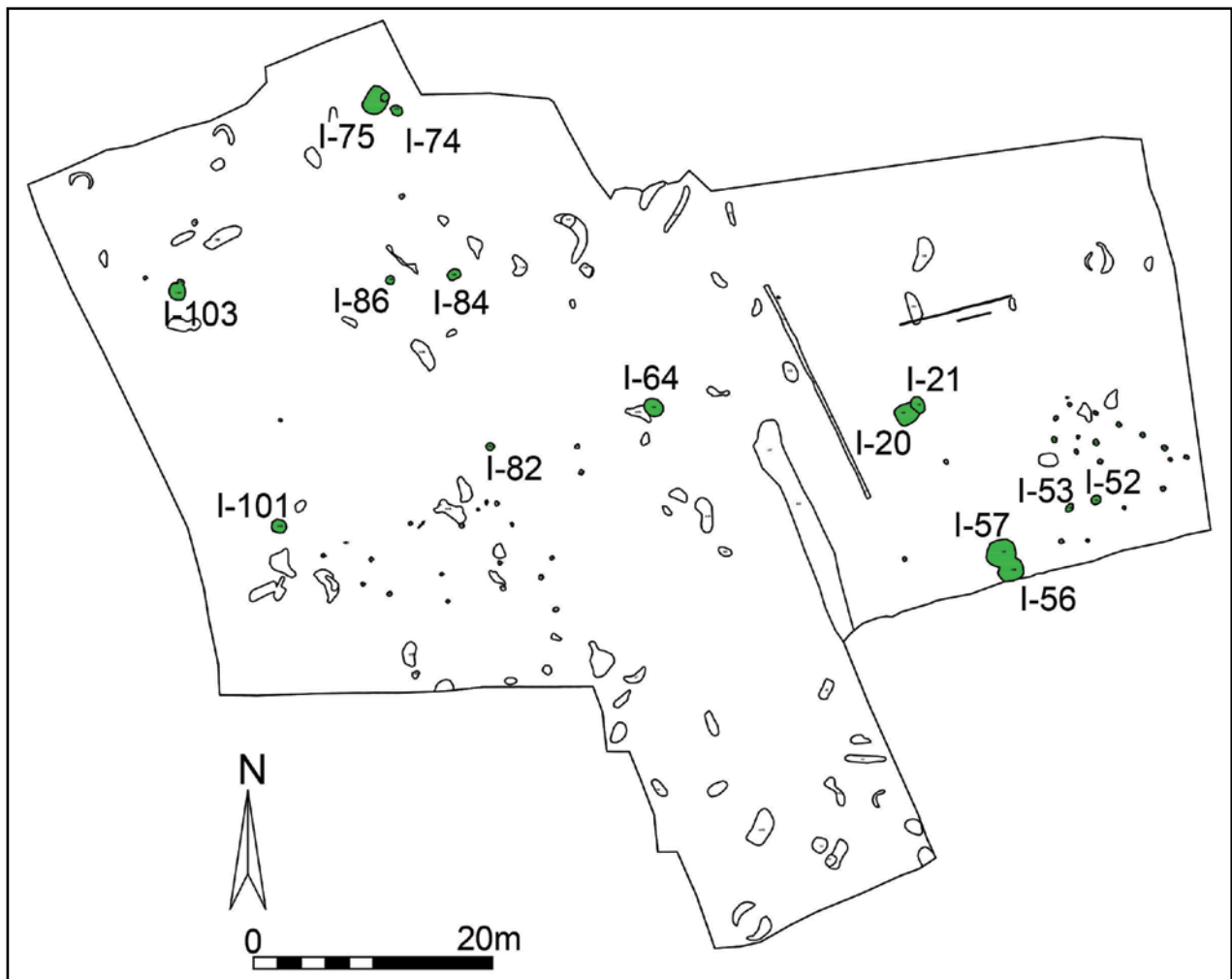

Fig. 19. Spreiding van de metaaltijdkuilen in zone I (groen).

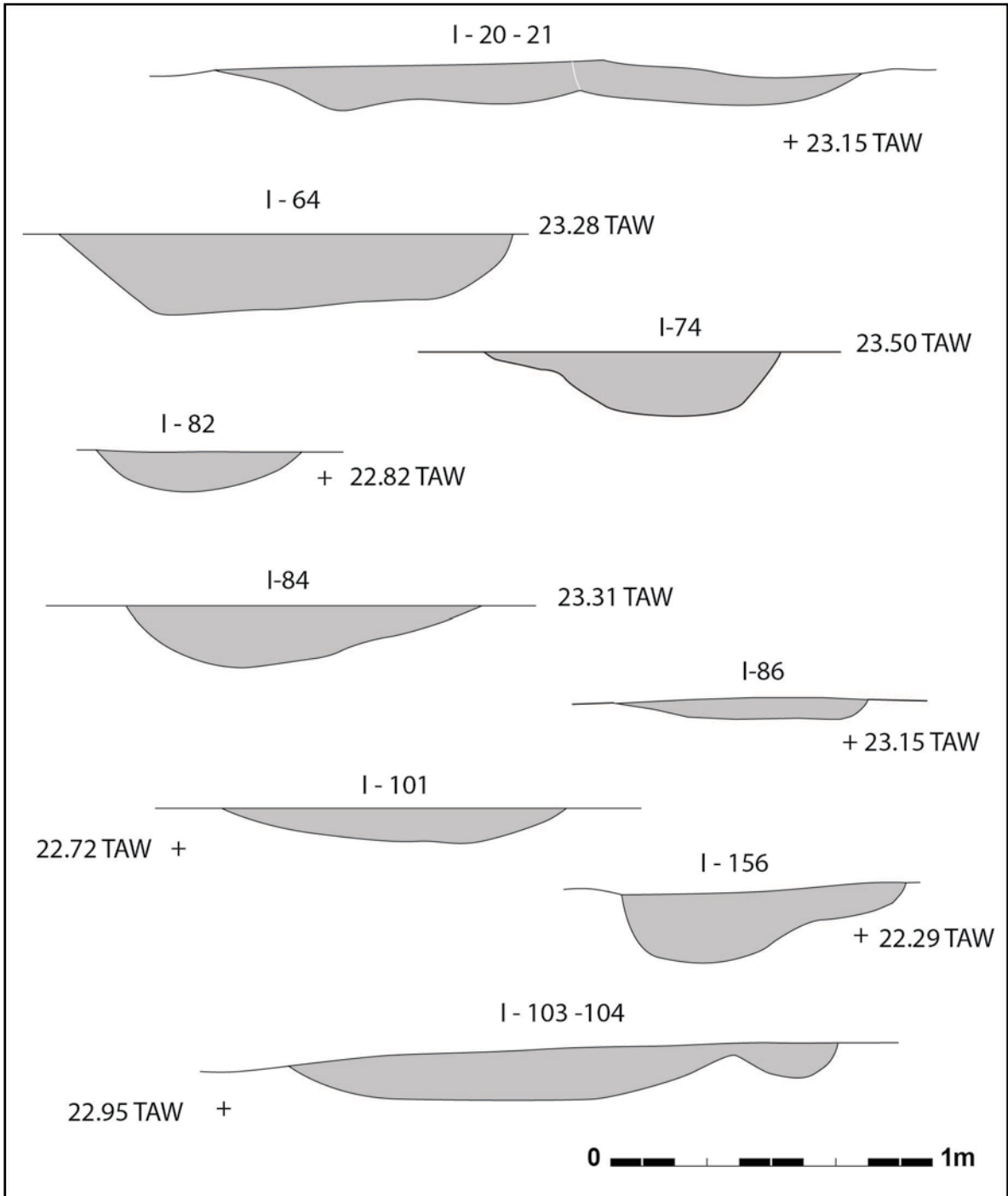

Fig. 20. Coupes op de kuilen.

7.3.2.1. Contexten I-20 en I-21

7.3.2.1.1. Beschrijving

Deze twee kuilen liggen naast elkaar en vormen hierdoor een 8 in het vlak. De twee lobben kregen respectievelijk spoornummers I-20 en I-21. De 8-vorm lijkt wordt ook bij andere kuilen herkend, zoals bij I-56 en I-57 (zie verder). Beide kuilen liggen op ongeveer 12 m uit elkaar. De '8-vormen' zijn evenwel anders georiënteerd. De kuil meet 2,6 m bij 1,3 m. Kuil I-21 lijkt recenter te zijn uitgegraven dan I-20. Toch zijn beide kuilen even diep uitgegraven en is er qua vulling weinig verschil waarneembaar. De kuilen zijn heel ondiep bewaard gebleven (ca. 15 cm onder grondplan A) (figuur 20).

7.3.2.1.2. Vondsten

In de kuilen I-20 en I-21 zijn samen 68 scherven teruggevonden. 12 scherven zijn onder te brengen in de categorie van fijne waar, maar kunnen verder niet gedetermineerd worden. Tot de gewone waar horen 3 scherven besmeten, onversierd aardewerk, 9 scherven geëffend en geglad aardewerk en 30 fragmenten geruwd aardewerk. De rest is niet verder te determineren. Bij de geëffende vormen noteren we een pot, bij de gegladde vormen is een kom, pot en een schaal te herkennen, en bij de geruwde onversierde vormen is een voorraadpot aanwezig (figuur 18).

Verder zijn een kleine hoeveelheid verbrand bot (niet-determineerbaar) en verschillende fragmenten verbrande leem aangetroffen. Ten slotte is er ook een atypische microliet gevonden (13-AAL-SK-126) (zie boven, bij hoofdstuk steentijden).

7.3.2.1.3. Marcobotanisch waarderend onderzoek³⁶

Er werd één emmer staal genomen uit de vulling van de kuil. Dit monster bevatte een handvol matig geconserveerde verkoolde macroresten. Het betreffen twee fragmenten van vermoedelijk emmertarwe, mogelijk een zaadlob van erwten en een zaad van een akkeronkruid. Verder onderzoek wordt niet aangewezen.

Er is eveneens een pollenstaal genomen, die tot nu toe niet gewaardeerd werd. De houtskoolresten uit de residu's van het macrobotanisch onderzoek zijn te klein voor een verdere identificatie.³⁷

7.3.2.1.4. Datering

Op een verkoolde graankorrel is een C14-datering uitgevoerd (RICH-28533). Dit gaf een resultaat van $2691 \pm 26BP$ (= 900 - 805 BC met 95,4% waarschijnlijkheid).

7.3.2.2. Contexten I-52 en I-53

De kuilen I-52 en I-53 zijn ronde tot ovale kuilen met een diameter van maximum ca. 80 cm. Ze zijn zeer ondiep bewaard, tot maximum 5 cm diep. In I-53 zijn 5 scherven gevonden die in de metaaltijden gesitueerd kunnen worden.

7.3.2.3. Contexten I-56 en I-57

7.3.2.3.1. Beschrijving en opbouw van de kuil

De kuil was in het vlak zichtbaar als twee aanééngesloten kuilen in een 8-vorm, net als bij I-20 en I-21. De lengte van de 8-vorm bedraagt ca. 3,6 m. De twee 'lobben' kregen elk een apart nummer, namelijk I-57 en I-56. De kuil I-57 had een breedte van 2,5 m in vlak, kuil I-56 had een breedte van 1,1 m in vlak. De kuilen hebben in vlak eenzelfde vulling, namelijk homogeen bruingrijs, en bevatten vrij veel vondstmateriaal.

De kuil bevindt zich aan de rand van de opgravingsleuf (afbeelding 10). Het proefsleuvenonderzoek toonde aan dat het perceel net ten zuiden van de opgraving in het

³⁶Van der Meer 2016, p. 1-2.

³⁷Waarneming door Koen Deforce.

verleden afgegraven is in het kader van leemwinning voor baksteenproductie.³⁸ Hierbij zijn de archeologische niveaus volledig weggegraven.

Afb. 10. Kuilen I-56 en I-57 op de voorgrond van de foto.

Kuil I-57 (=context I-57) bestaat uit drie duidelijke lagen (figuur 21, afbeelding 11, 12), namelijk I-57, I-162 en I-163. De bodem van de kuil bevindt tussen 40 en 56 cm onder het afgegraven vlak. Kuil I-56 (=context I-56) bestaat uit twee lagen : laag I-164 is de oudste laag en I-56 de jongste. Deze kuil is veel minder diep uitgegraven, tot ca. 20 cm onder het afgegraven vlak.

Context I-57 bevat de meeste vondsten. De onderste laag is vrij homogeen, en is eerder arm aan vondsten, maar bevat wel houtskool. Laag I-162 bestaat uit een mengeling van houtskool, verbrand bot en verbrande leem. De bovenste laag, laag I-57, heeft ook een homogene vulling, en bevat het meeste aardewerk en ook een groot volume aan verbrand bot en verbrande leem, te situeren op de bodem van de laag.

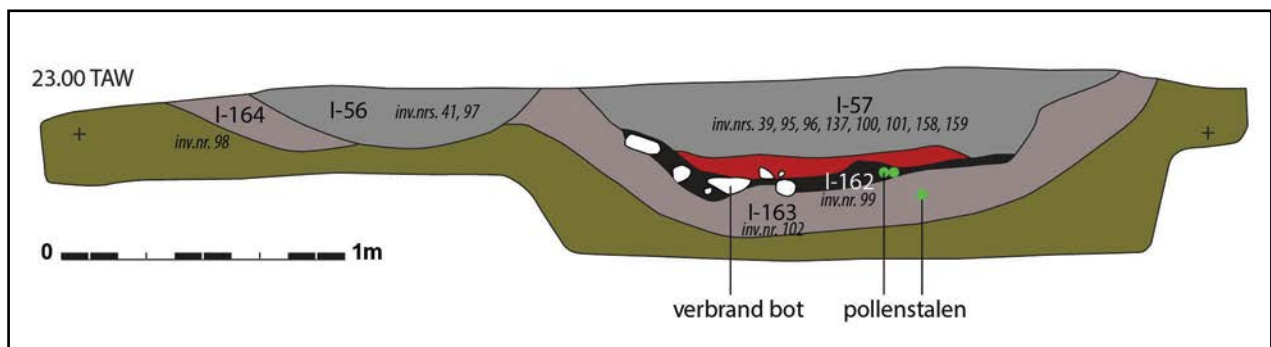

Fig. 21. Coupe op I-57 en I-56.

Afb. 11. Zicht op I-56 en I-57.

Afb. 12. Detail van I-57.

7.3.2.3.2. Vondstmateriaal

De meeste vondsten zijn afkomstig van I-57. De andere lagen leverden in mindere mate vondsten op. Verschillende *crossfittings* in het aardewerk tonen aan dat de vondsten uit beide kuilen als één ensemble beschouwd kunnen worden. Van een pot met een goed herkenbare rij nagelindrukken op de schouder werden fragmenten gevonden in I-57, I-162 en I-163 (figuur 25:17), alsook van een pot met nageltopindrukken op de rand uit I-162 en I-57 (afbeelding 13, figuur 26:14). Van eenzelfde schouderbeker werden fragmenten gevonden in I-162 en I-57 (figuur 23:1) en van eenzelfde oortas werden fragmenten gevonden in I-57 en I-56 (figuur 22:4). Gezien de verschillende *crossfittings*, worden de vondsten van kuilen I-56, I-57, en lagen I-162, I-163 en I-164 hieronder als één geheel besproken.

Afb. 13. Crossfitting van een scherf uit I-162 (13-AAL-SK-99) en I-57 (13-AAL-SK-158).

De kuil werd integraal bemonsterd en uitgezeefd. In totaal zijn 174 emmers (van 10 l) ingezameld, waarvan één weerhouden is voor macrobotanisch onderzoek. De rest is uitgezeefd op maaswijdte 0,5 mm. Dit leverde veel vondsten op (tabel 6). Er zijn pollenstalen genomen, maar deze zijn niet onderzocht.

TABEL 6: OVERZICHT VAN DE VONDSTEN PER LAAG.

Vondstcategorie	Totaal	I-57	I-162	I-163	I-56	I-164
Aardewerk	1661 stuks	1039	173	110	262	77
Verbrand bot	4779 gram	2051 gram	2664 gram	31 gram	33 gram	-
Spinschijf	1	-	-	1	-	-
Verbrande leem	506 stuks	316	157	22	11	-
Fragmenten maalsteen	8	5	2	1	-	-
Fragmenten natuursteen	23	16	2	5	-	-
Silex	23	12	-	5	2	4

ZONE I. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

- Aardewerk

Het aardewerk werd opgedeeld in fijne (11%) en gewone waar (72%) (tabel 7). Bij een groep van ca. 17% is deze opdeling niet meer te maken doordat de scherven te fragmentair zijn.

Binnen de groep van het fijnwandig aardewerk is iets meer dan de helft (53%) geglad en heeft ca. 20% een geëffend oppervlak. Bij 27% is de oppervlaktebehandeling niet meer te bepalen. Het fijnwandig aardewerk, bestaande uit tafelwaar, is samengesteld uit fijn verschaald aardewerk, met dunne wanden en zeer verzorgde en gegladde wanden. Deze groep bestaat voornamelijk uit donkergekleurd aardewerk, wat wijst op goed gecontroleerde bakkingen.³⁹

Bij de groep van het grofwandig aardewerk is slechts 0,4% besmeten, wat opvallend weinig is. De meeste scherven hebben een geëffende wand (45%). Daarnaast zijn ook vormen geglad (19%) en geruwd (24%). Bij een restgroep kon de oppervlaktebehandeling niet meer bepaald worden (11%). Een kleine groep vertoonde een combinatie van oppervlaktebehandelingen (0,1%).

fijnwandig	geglad	94	5,7%
	geëffend	35	2,1%
	indetermineerbaar	50	3,0%
grofwandig	besmeten	5	0,3%
	besmeten	2	0,1%
	geëffend	542	32,6%
	geglad	230	13,8%
	geruwd	284	17,1%
	indetermineerbaar	129	7,8%
indet	indet	290	17,5%
Totaal		1661	100,0%

Algemeen kan gesteld worden dat het aardewerk sterk gefragmenteerd is, en zijn er weinig volledige archeologische profielen te reconstrueren. Daarom kon slechts 16% van de scherven aan een specifieke vorm toegewezen worden (tabel 8). Binnen de groep van de herkende vormen, kon ca. 44% aan randen van 'potten' worden toegeschreven. Vervolgens werden oortassen het meest herkend (21%), gevolgd door schalen (16%), bekens (9%), kommen (6%) en voorraadpotten (4%).

Vormenschat	Aantal
beker	24
kom	16
schaal	44
oortas	58
pot	120
voorraadpot	11
Niet-determineerbaar	1388

Binnen het aardewerk zijn ook enkele scherven verbrand, maar dit is slechts een zeer klein percentage.

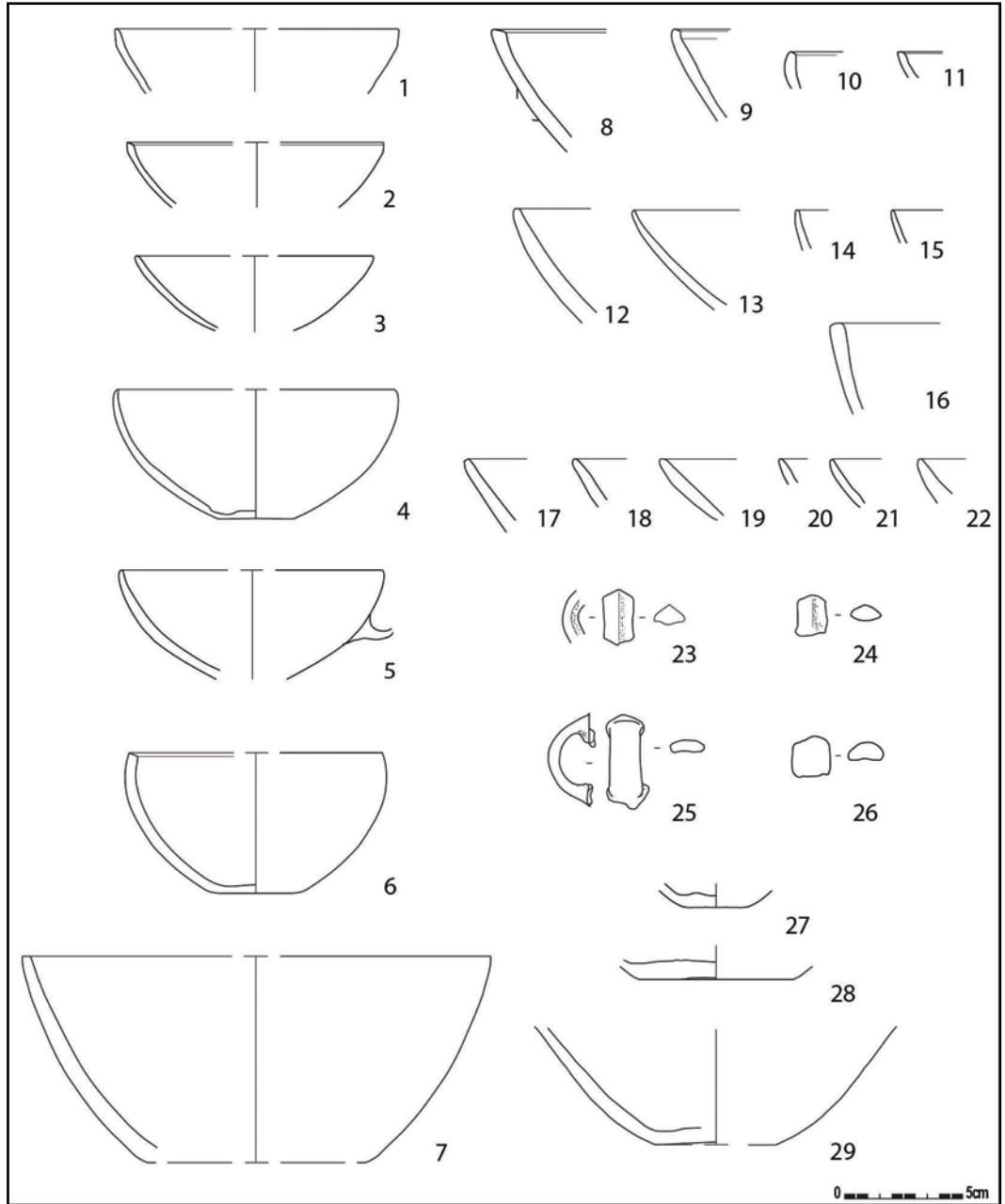

Fig. 22. Tassen.

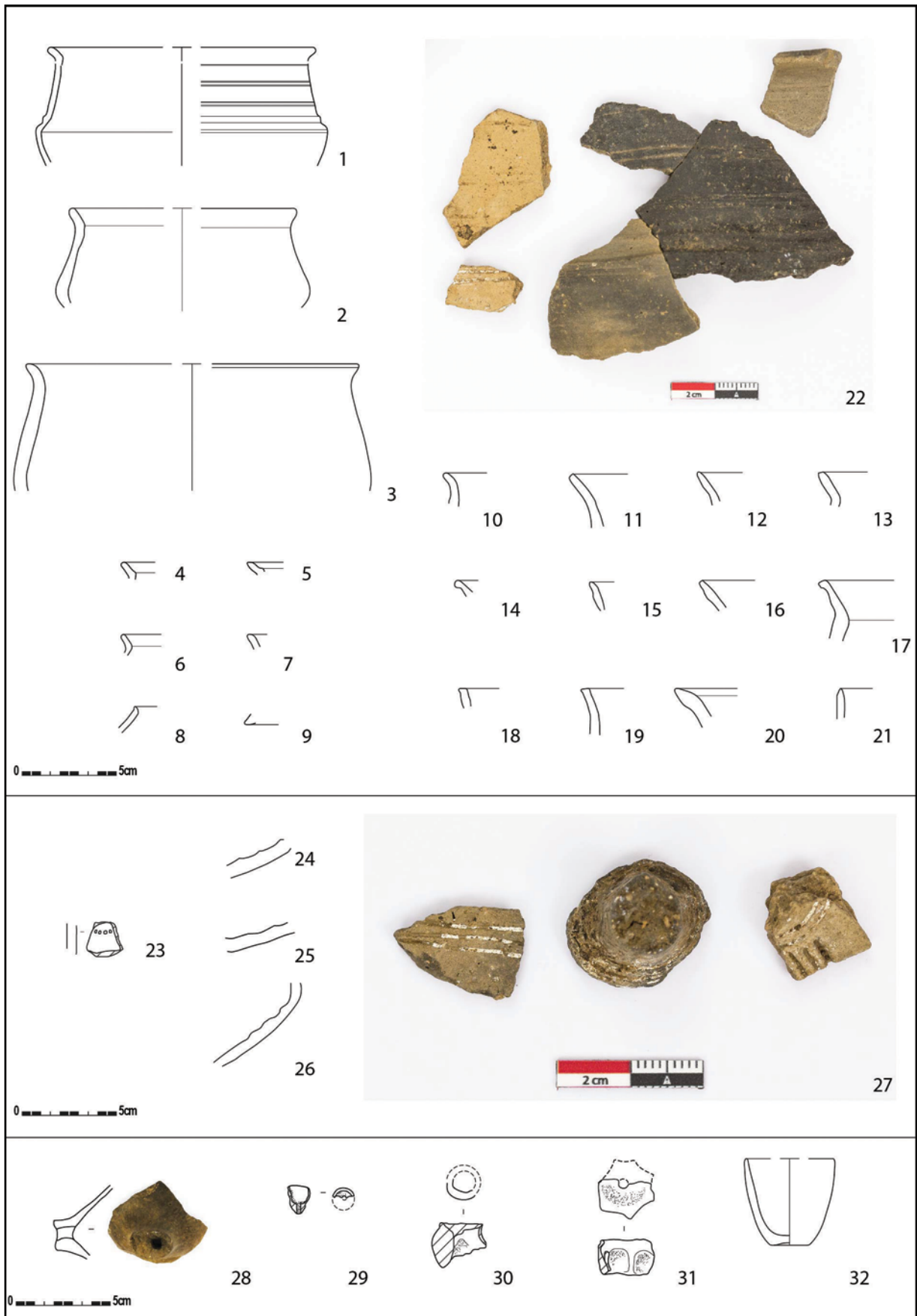

Fig. 23. Bekers (1-21), versieringen (22-27), doorboorde grepen (28-30), spijnschijf (31) en miniatuurbeker (32).

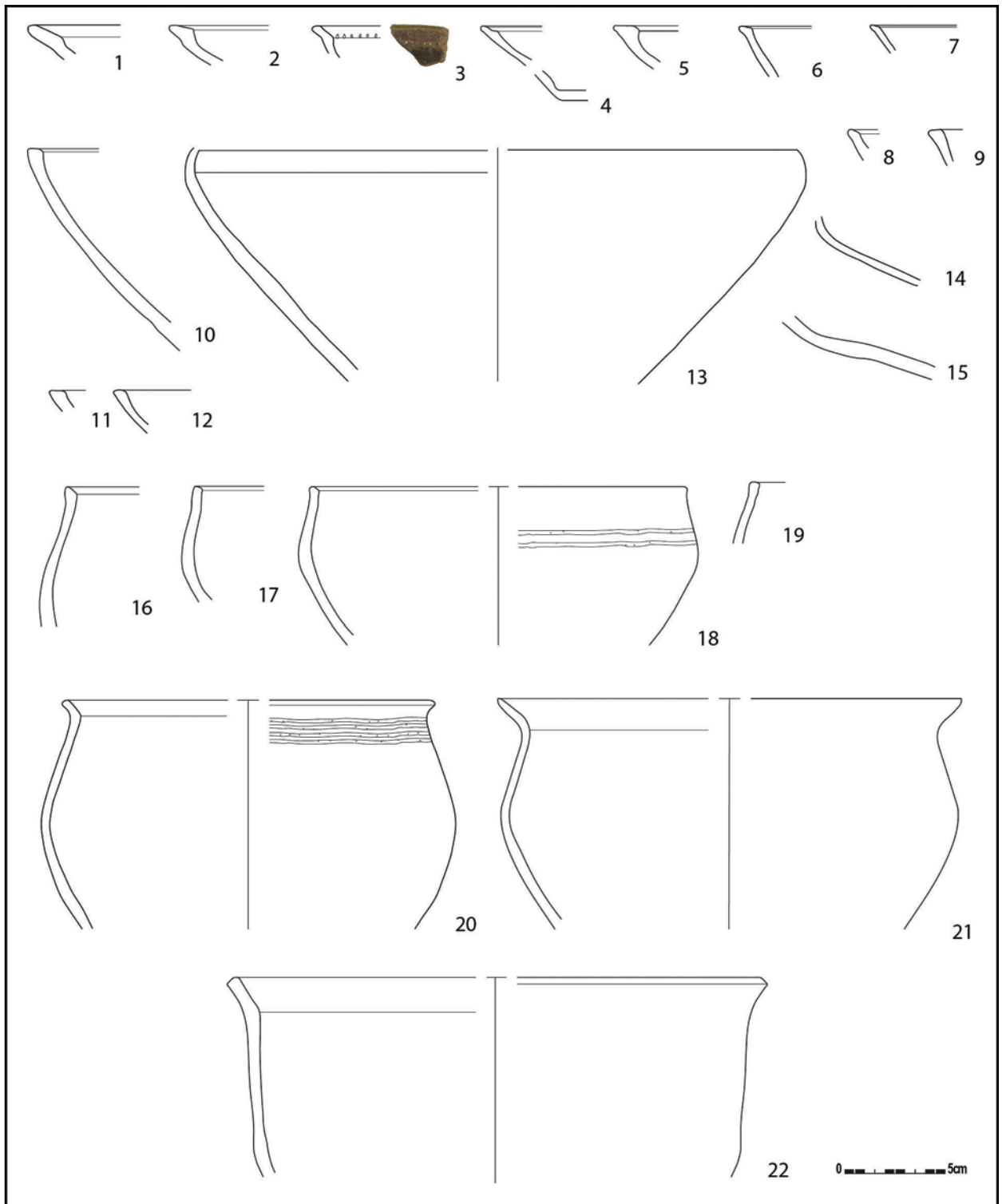

Fig. 24. Schalen en kommen.

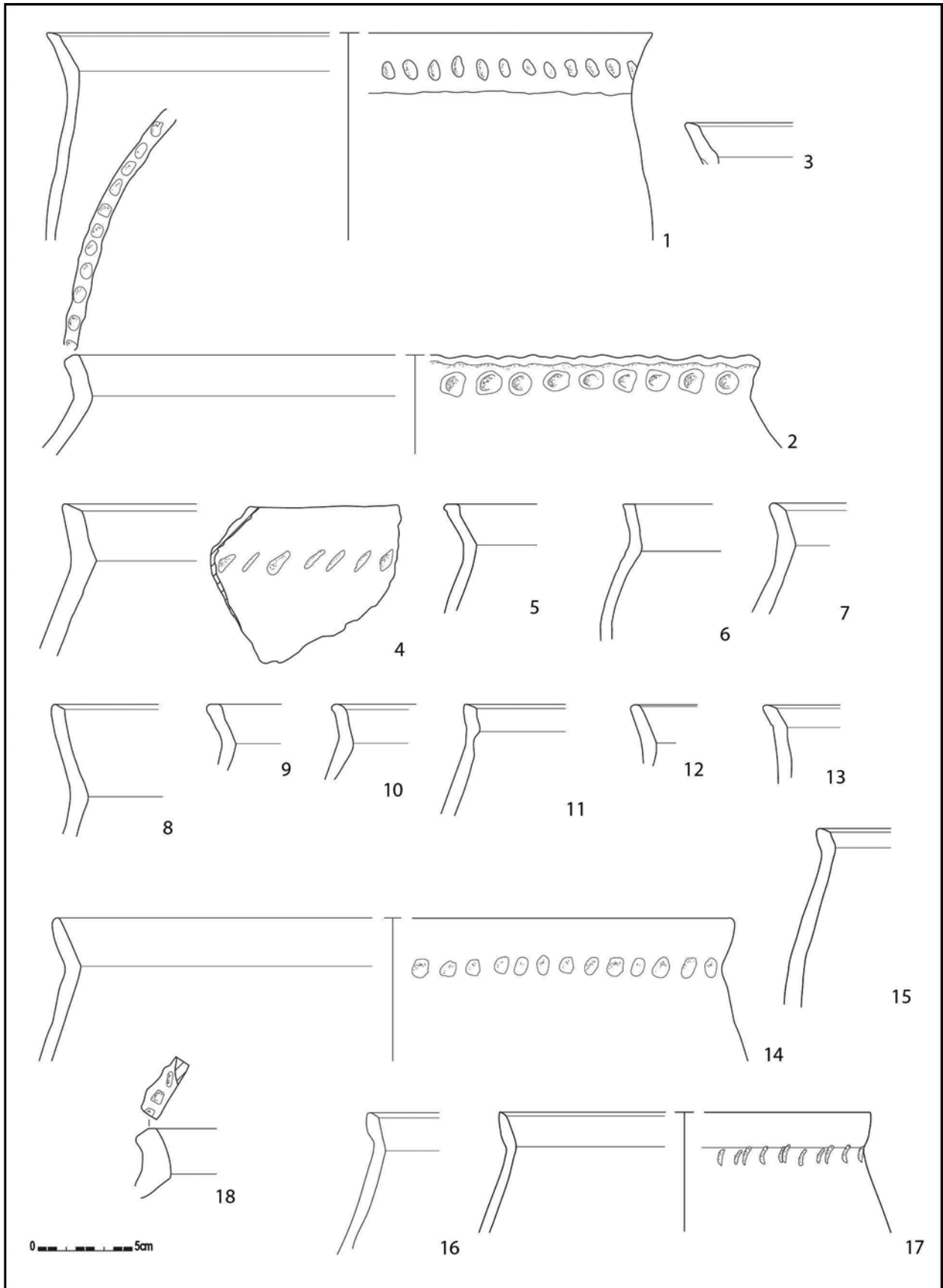

Fig. 25. Potten en voorraadpotten.

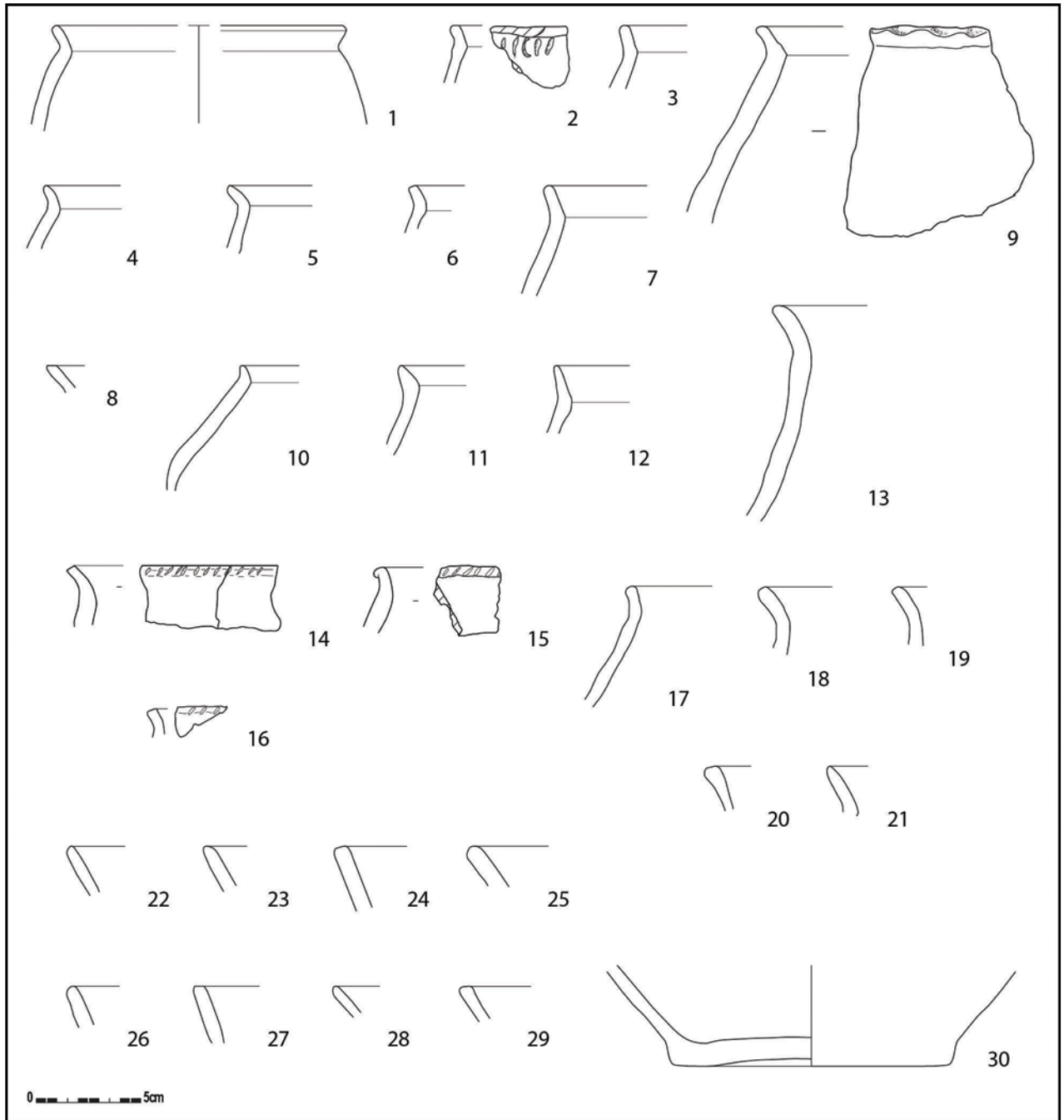

Fig. 26. Potten en voorraadpotten.

- Knikwandschalen / schalen met een haakrand (figuur 24: 1-8)

Dit zijn schalen met een tronconische vorm en een platte bodem. De rand is verfijnd of afgeschuind naar binnen toe. Deze randen zijn zeer kenmerkend, en worden ook 'haakrand' of 'knikwand' genoemd. Minstens 8 individuen zijn herkend. Dergelijke schalen zijn courant in late-bronstijd-contexten tot in de vroege-ijzertijd. Voorbeelden zijn gekend in de Marne-streek⁴⁰, maar ook dichterbij in contexten uit Velzeke en Kruishoutem⁴¹.

In één duidelijk geval is er een groef op de afgeschuinde rand te zien (figuur 24:4), wat gelijkenissen oproept met de groupe *Rhin-Suisse-France orientale* (RSFO).⁴² Het baksel hier is echter grover dan de gekende producties uit Frankrijk. Het aardewerk van de groep RSFO werd lokaal geïmiteerd, en dit kan een voorbeeld hiervan zijn. Een lokaal productiecentrum is bijvoorbeeld gekend in Han-sur-Lesse.⁴³

Eén schaal (figuur 24:3) is op de knik aan de binnenzijde versierd met stokindrukken (afbeelding 15), die opgevuld zijn met een witte (bot)pasta. Dergelijke versieringsmethodes worden meer zuidelijk waargenomen in Frankrijk. Een voorbeeld uit Henegouwen is gekend te Braffe, waar driehoekige motieven opgevuld zijn met een witte pasta.⁴⁴

- Tassen (figuur 22)

Een gidsfossiel voor de late-bronstijd zijn de oortasjes (afbeelding 14:2, 3 en 5). Ze kunnen soms nog tot in de vroege-ijzertijd voorkomen. Deze groep is goed vertegenwoordigd binnen het ensemble van de kuil. Na de 'pot' is ze de meest herkende vorm binnen de context. Ze hebben een halfronde vorm, die eindigt op een verfijnde rand. Daarbinnen is nog variatie te zien : sommige tassen en kommen hebben een tronconisch profiel (figuur 22:2-3) en een aantal exemplaren hebben een afgeschuinde rand (figuur 22:6-11). De tasjes zijn voorzien van oren die aan de rand zijn vastgemaakt. In twee gevallen was de aanzet van een oor bewaard

Afb. 14. Fragmenten aardewerk: (1) 13-AAL-SK-137 (2) 13-AAL-SK-137+96 (3) 13-AAL-SK-137+97+96+158 (4) 13-AAL-SK-150 (5) 13-AAL-SK-158 (foto : Dirk Wollaert).

40 Brunet 2006, p. 318 figuur 5:3 en 13.

41 De Mulder & Deschieter 2007, p. 54.

42 Mondelinge mededeling G. De Mulder.

43 Mondelinge mededeling G. De Mulder.

44 Henton & Demarez 2005, p. 94.

(figuur 22:5 en 8). Daarnaast zijn nog 4 fragmenten van oren teruggevonden. De oortjes kunnen éénledig (figuur 22:25-26) zijn, maar er zijn ook tweeledige oortjes herkend met een hoekige middenstijl (figuur 22:23-24). Op basis van het unieke aantal randen, worden minstens 16 individuen geschat. Enkele randfragmenten zijn afgebeeld (figuur 22: 14-15; 20-22), maar zijn niet in deze schatting verrekend omdat er te weinig van het profiel bewaard was. Ook nog verschillende kleinere randfragmenten zijn niet afgebeeld en niet in de schatting verrekend. Daarnaast zijn ook enkele bodemfragmenten herkend (figuur 22:27-29).

- Bekers (figuur 23)

Verschillende scherven lijken tot één individu te behoren, dat van eenzelfde schouderbeker afkomstig is (figuur 23:1 en 22). De halspartij is versierd met horizontale groeven, waarbij in enkele gevallen opnieuw sporen zijn waargenomen van witte (bot)pasta. Zeer sterk gelijkaardige schouderbekers zijn te vinden in de vallei van de Aisne⁴⁵, waar ze gedateerd worden in Halstatt A2-B1 (1100 – 950 v. Chr.). Een sterk gelijkaardige beker is eveneens waargenomen te Changis (Marne, Fr.) en wordt gedateerd in *Bronze final IIb-IIIa* (1100 – 900 v. Chr.)⁴⁶ (figuur 27).

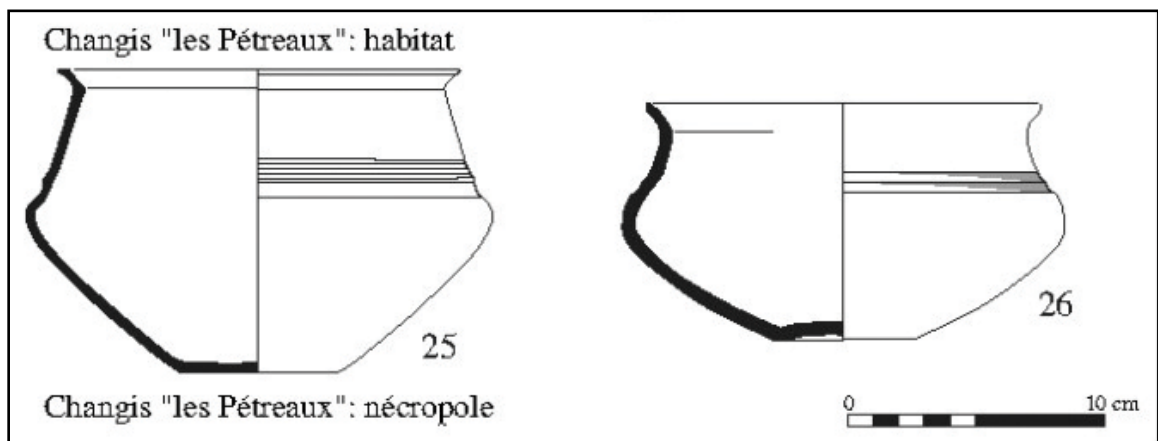

Fig. 27. Schouderbekers uit Changis (Fr.) (Brunet 2016, p. 316).

Twee andere individuen zijn minder verfijnd afgewerkt als de eerste schouderbeker. De wand van een eerste beker is slecht bewaard gebleven (figuur 23:2), maar een ander fragment vertoont een geglad oppervlak (figuur 23:3).

Ook een fragment van een bodem van een beker is te herkennen (figuur 23:9). Dit fragment toont de aanzet tot een uitholling onderaan de bodem zoals gekend bij bekertjes uit de late-bronstijd.⁴⁷ Daarnaast zijn er nog verschillende fragmenten van randen aangetroffen, in fijnwandig aardewerk, die mogelijk eveneens afkomstig zijn van bekerachtige vormen in fijne waar (figuur 23:4-8 en 14) en gewone waar (figuur 23:10-13 en 15-20).

- Cilindervormige bekers

Bekers met rechtopstaande randen, soms voorzien van een oor, lijken een gidsfossiel te zijn in de periode late-bronstijd – vroege-ijzertijd in Henegouwen.⁴⁸ Deze vorm is echter weinig tot niet aanwezig in dit ensemble. Er is één smalle opstaande rechte rand aanwezig die mogelijk hiervan afkomstig kan zijn (figuur 23:21).

45 Brun et al. 2005, p. 194, figuur 4 en 5.

46 Brunet 2006, p. 316.

47 Henton & Demarez 2005, p. 94, figuur 8:7-8.

48 Henton & Demarez 2005, p. 99, figuur 11:1-3.

- Doorboorde grepen (figuur 23:28-30)

Binnen de groep van de fijne waar zijn 3 fragmenten gevonden van doorboorde grepen. Bij één exemplaar is de wand geglad en kan het tot de fijne waar gerekend worden (figuur 23:28). Bij de andere stukken is het oppervlak te verweerd om hier uitspraken over te doen.

- Schalen (figuur 24:10-15)

Eén schaal is van het type tronconische schaal met een naar binnen geboden hals (figuur 24:13). De rand zelf bleef niet bewaard. Gelijkaardige schalen komen voor in de Marne, waar ze gedateerd worden in de *Bronze final IIIb*.⁴⁹ Andere schalen zijn ook herkend, onder andere met bovenaan afgeplatte randen (figuur 24:10-12).

- Kommen (figuur 24:16-22)

Verschillende kommen komen voor in het ensemble. Verschillende hebben een opstaande rand, die lichtjes naar binnen gebogen staat (figuur 24:16-19). In een aantal gevallen is de rand aan de binnenzijde afgeschuind (figuur 24:16-18). Eén exemplaar is versierd op de overgang van de schouder naar de buik met twee horizontale parallelle groefjes. Andere kommen hebben een naar buiten gebogen rand (figuur 24:20-22). Eén kom heeft een sterk geglad oppervlak en is versierd met een bundel groefjes net onder de rand (figuur 24:20, afbeelding 14:1), waardoor deze eerder bij de fijne waar gerekend kan worden.

- Potten met een zacht S-profiel en afgeschuinde rand (figuur 25)

Een sterk aanwezig element bij de potten in dit ensemble is de afschuining van de randen, aan de binnenkant. Op de overgang van de rand naar de buik is aan de binnenkant eveneens een scherpe hoek te zien, die door middel van een mes of plaatje aangebracht is (figuur 25:1-13; 15-17). Op de buitenzijde zijn op enkele exemplaren vingertopindrukken (figuur 25:1-3, 14) of nagelindrukken (figuur 25:4 en 17) aangebracht, op de overgang van de rand naar de buik. Eén pot heeft ook stok- of vingertopindrukken op de rand (figuur 25:2). Eén voorraadpot heeft stokindrukken op de rand (figuur 25:18).

- Potten met een korte opstaande of naar buiten staande rand (figuur 26:1-12)

Verschillende potten hebben een korte, naar buiten staande rand (figuur 26:1-8). Eén heeft nageltopindrukken net onder de rand (figuur 26:2). Een voorraadpot heeft vingerindrukken op de rand (figuur 26:9). Drie randfragmenten vertonen een korte opstaande rand, die verfijnt naar het uiteinde toe (figuur 26: 10-12).

- Potten met S-vormig profiel

Een restgroep kan tot het type pot gerekend worden (figuur 26:13-21) met een naar buiten gebogen, weinig geprofileerde rand. Een voorraadpot behoort ook tot dit type (figuur 26:13). Enkele potten zijn versierd met fijne nagelindrukken op de rand (figuur 26:14-16) en de rand is aan de buitenzijde afgeschuind (figuur 26:14,16) of ondersneden (figuur 26:15). In één geval is de rand lichtjes verdikt (figuur 26:20).

- Potten met rechte uitstaande rand

Een aantal randfragmenten vertonen een rechte weinig geprofileerde rand, die naar buiten geknikt staat (figuur 26:22-29). Er is te weinig van de pot bewaard om een bepaald type te kunnen herkennen.

Tot slot is ook een volledige bodem aangetroffen (figuur 26:30).

- Versieringen

Er is binnen het aardewerk weinig versiering opgemerkt. Het gaat sporadisch om vingertop-nagel- of stokindrukken (figuur 23:23) en bundels horizontale groeven. Daarnaast zijn ook drie fragmenten gevonden die versierd zijn met ribbels (figuur 23:24-26). Het oppervlak is steeds geëffend of geglad.

Een opmerkelijk vorm van versieren is het opvullen van stokindrukken of groeven met een witte pasta. Een schaal is aan de binnenzijde versierd met een rij stokindrukken, opgevuld met een witte pasta (figuur 24:3) (afbeelding 15). Daarnaast zijn er ook scherven gevonden met bundels groeven die opgevuld waren met een witte pasta (afbeelding 15). Op één scherf is te zien dat de bundels haaks op elkaar stonden. Er is ook een fragment van een greep bewaard met horizontale groeven en resten van witte pasta (figuur 23:27).

Een voorbeeld van het gebruik van witte pasta voor het opvullen van motieven is gekend uit Braffe (Henegouwen, ca. 65 km ten zuidwesten van Aalst), waar driehoekige motieven opgevuld zijn met een witte pasta (*Bronze final IIIb – vroege-ijzertijd*).⁵⁰

Dergelijke versieringsmethodes worden meestal enkel meer zuidelijker waargenomen in Frankrijk.⁵¹ Toch is het een wijd verspreid fenomeen, dat voorkomt vanaf het neolithicum tot in de ijzertijd.⁵² Het wordt echter maar zelden geattesteerd, doordat het niet wordt opgemerkt of omdat de pasta onbewust wordt afgewassen tijdens het reinigen van de scherven.⁵³ De witte pasta werd in de meeste gevallen vervaardigd door het verpulveren van bot, kalkrijke gesteenten of schelpen en in mindere mate van kaoliniet (soort klei), mergel of veldspaat.⁵⁴ Chemische analyses op neolithisch aardewerk uit Blicquy (ca. 60 km ten zuidwesten van Aalst) toonden aan dat daar bot werd gebruikt voor het verkrijgen van een witte pasta.⁵⁵

Afb. 15. Versieringsmethode door middel van witte pasta.

50 Henton & Demarez 2005, p. 94.

51 Roudil 1972 p. 440.

52 Constatin 2003, p. 136.

53 Constatin 2003, p. 137.

54 Constatin 2003, p. 136.

55 Constatin 2003, p. 137.

- Varia in aardewerk

Een miniatuurpotje (figuur 23:32) maakte eveneens deel uit van het ensemble. Het oppervlak was te verweerd om de oppervlaktebehandeling te achterhalen. Het potje is ca. 4,5 cm hoog, met een diameter van ca. 5 cm.

Eén spinschijfje is herkend binnen de context (figuur 23:31). Het stuk is slechts voor de helft bewaard. Het is versierd met vingertopindrukken op de wand en heeft centraal een kleine doorboring. Exact dezelfde spinschijfjes kwamen aan het licht in Ormeignies (Henegouwen)⁵⁶ waar ze gedateerd worden in de *Bronze Final IIIb* (900 – 750 v. Chr.) – overgang late-bronstijd / vroege-ijzertijd.

- Conclusie aardewerk

Het aardewerk vertoont sterke gelijkenissen met een aantal contexten die in Frankrijk en Henegouwen in *Bronze Final IIIb* (900 – 750 v. Chr.) worden gedateerd. Met name door het voorkomen van tronconische schalen, oortassen, schouderbeker(s), spinschijfje en de afschuining van de randen aan de binnenkant van potten. Een schouderbeker kan ouder zijn en dateert vermoedelijk uit de *Bronze final IIb-IIIa* (1100 - 900 v. Chr.). Het aantal besmeten scherven is quasi verwaarloosbaar. Daarentegen is een vrij hoog percentage aan geglad aardewerk op te merken en overwegend komen weinig versieringen voor. Het is mogelijk dat bepaalde vormen en versieringen wijzen op een invloed van de groep RSFO op het lokale aardewerk.

- Verbrand bot⁵⁷

Alle fragmenten van dierlijk bot zijn volledig gecalcineerd, wat erop duidt dat het op hoge temperatuur is verbrand.⁵⁸ In totaal zijn 16029 fragmenten onderzocht met een totaalgewicht van 4679 gram; 145 fragmenten waren determineerbaar. Het extreem lage determinatiepercentage is een gevolg van de sterke fragmentatie die onder andere veroorzaakt is door de hoge temperatuur. Hoewel verbranding op hoge temperatuur tot vervorming en fragmentatie van botten kan leiden, verklaart dit alleen niet de extreem hoge fragmentatie. Bij de gemiddelde crematie, bijvoorbeeld, zijn de fragmenten groter en zijn meer fragmenten determineerbaar dan hier het geval is. Fragmentatie van verbrand bot is vooral te wijten aan druk, bijvoorbeeld door *trampling* door mensen en dieren.⁵⁹ Een bijkomende factor is dat runderbotten na verbranding veel sterker gefragmenteerd zijn dan de botten van varken en schaap of geit en daardoor lastiger te determineren.

Slechts twee diersoorten zijn met zekerheid gedetermineerd: rund en varken. Daarnaast is mogelijk paard vertegenwoordigd. Er zijn geen aanwijzingen dat meerdere individuen per soort vertegenwoordigd zijn. Hoewel het aantal fragmenten hoog lijkt voor een enkel rund (102 fragmenten rund + 38 waarschijnlijk rund + 489 groot zoogdier), gaat het om zeer kleine fragmenten, die goed van een hetzelfde dier afkomstig zouden kunnen zijn.

Voor het rund zijn elementen uit kop, linker en rechter voorpoot en rechter achterpoot aanwezig. Voor veel elementen was het echter niet mogelijk om te bepalen of ze van de linker- of rechterkant van het lichaam afkomstig waren. Wanneer fragmenten die als groot zoogdier zijn gedetermineerd ook als rund worden beschouwd, is de romp ook vertegenwoordigd (ribben en wervels). Voor de leeftijdsbepaling van het rund geven twee fragmenten van middenhands- of middenvoetsbeenderen⁶⁰ en een fragment van een eerste teenkoot⁶¹

⁵⁶Henton & Demarez 2005, p. 95, figuur 9:10-11.

⁵⁷Studie door M. Groot (BCL Archaeological Support/Freie Universität Berlin).

⁵⁸Vanaf 645° Celsius. Shipman et al. 1984. Rapport : zie bijlage 5.

⁵⁹Stiner et al. 1995, p. 235.

⁶⁰Distaal vergroeid: ouder dan 2-3 jaar volgens Silver 1969, ouder dan 2-2,5 jaar volgens Habermehl 1975.

⁶¹Proximaal vergroeid: ouder dan 1,5 jaar volgens Silver 1969, ouder dan 20-24 maanden volgens Habermehl 1975.

informatie. Daarnaast is een fragment van een opperarmbeen van een groot zoogdier zeer waarschijnlijk ook van rund.⁶² Wanneer deze fragmenten van één rund afkomstig zijn, had dit dier een leeftijd tussen 2 en 4 jaar.

Voor het varken zijn voor- en achterpoot door vier skeletelementen vertegenwoordigd: opperarmbeen, spaakbeen, scheenbeen en eerste teenkoot. Wanneer de fragmenten die niet verder dan middelgroot zoogdier zijn gedetermineerd ook als varken worden beschouwd, zijn ook kop en romp (wervel) vertegenwoordigd en kunnen nog andere elementen uit de ledematen worden toegevoegd: schouderblad en dijbeen. Een eerste teenkoot van een varken is proximaal onvergroeid en daarmee van een varken jonger dan 2 jaar.⁶³

In acht genomen dat door de sterke verbranding het grootste deel van het materiaal niet te determineren valt, en dat voor het rund en varken elementen uit de verschillende lichaamsdelen (kop, romp, voorpoot, achterpoot en voet) aanwezig zijn, kunnen we er van uitgaan dat in beide gevallen een compleet dier vertegenwoordigd is.

Het enige fragment dat mogelijk van een paard afkomstig is, is een fragment van een onderkaak.

Op twee fragmenten uit I-57 (13-AAL-SK-96) zijn mogelijk vraatsporen van een hond aanwezig. Op twee fragmenten van rund uit laag I-162 zijn slachtsporen aanwezig. Het gaat in beide gevallen om relatief grote fragmenten hoornpit. Op beide fragmenten bevinden de slachtsporen zich op de basis van de hoornpit. In één geval zijn snijsporen aanwezig en in het andere geval haksporen; het is echter mogelijk dat deze door hetzelfde werktuig veroorzaakt zijn, maar dat de kracht van de slag verschilt. De slachtsporen wijzen op het verwijderen van de hoorns en/of het verwijderen van de huid.

De enige aanwijzing voor pathologische veranderingen aan de dierlijke botresten is een lichte vorm van zogenaamde 'lipping' op de proximale eerste phalanx (teenkoot) van een rund. Hierbij is het gewrichtsvlak vergroot door de vorming van nieuw bot aan de rand. Dit wordt gezien als een aanwijzing voor het gebruik van runderen voor trekkracht.⁶⁴ Wanneer we in de kuil met de resten van één rund te maken hebben, is dit dier al jong ingezet als trekdier.

- Conclusie studie dierlijk bot

Observaties aan de fragmenten dierlijk bot laten de volgende reconstructie van de tafonomische geschiedenis toe. Minimaal één rund, één varken en mogelijk een paard zijn gedood. Bij meerdere dieren in hetzelfde spoor, van verschillende diersoorten, is een natuurlijke dood onwaarschijnlijk. Bij het rund werden de hoorns en mogelijk daarmee ook de huid verwijderd. De fragmenten van middenhands- of voetsbeenderen en teenkoten laten geen snijsporen zien, maar het gaat hier om slechts om enkele fragmenten.

Waarschijnlijk werd het vlees van de dieren bereid en gegeten. Vraatsporen van een hond geven aan dat de botten toegankelijk waren voor honden en er dus tenminste een korte tijd tussen slacht/bereiding en verbranding van het bot zat. Volledig verbrande botten bevatten geen organische component meer en zijn niet interessant voor honden. De botten zijn in verse toestand verbrand op een andere plek en vervolgens, samen met houtskoolresten, in een voormalige silo geplaatst of gegooid. Mogelijk is de sterke fragmentatie door trampling veroorzaakt; in dat geval zou het kunnen dat de verbrande resten enige tijd aan het oppervlak hebben gelegen.

⁶² Proximaal onvergroeid: jonger dan 3,5-4 jaar volgens Silver 1969 en Habermehl 1975.

⁶³ Silver 1969; Habermehl 1975.

⁶⁴ Bartosiewicz et al. 1997.

In een nederzettingscontext is een dergelijke hoeveelheid gecalcineerd dierlijk bot opmerkelijk. Er zijn verschillende verklaringen voor deze vondst. Deze zullen hieronder één voor één besproken worden.

a. Niet-opzettelijke verbranding tijdens voedselbereiding?

Bij het roosteren van vleesbouten kunnen brandsporen op blootgestelde uiteinden van het bot optreden. Het gaat in dit geval echter om verkoling en niet om calcineren, en dan slechts van delen van een bot.

b. Opzettelijke verbranding van een dier met een besmettelijke ziekte?

Aangezien meerdere diersoorten in de kuil zijn vertegenwoordigd, is deze verklaring onwaarschijnlijk. Daarnaast zijn slachtsporen op de botten aangetroffen. Hoewel deze niet op consumptie wijzen, maar op het verwijderen van de hoorns en/of de huid, strookt dit niet met de theorie dat een ziek dier verbrand werd om de rest van de kudde te beschermen.

c. Verbranding van nederzettingsafval?

Verbranden van organisch nederzettingsafval verbetert de hygiëne in een nederzetting en voorkomt nare luchtjes van rottende vleesresten. Verbranden als een manier van opruimen lijkt echter in een andere mate van verbranding te resulteren: een lager verbrandingspercentage (rond 50%) en verkoolde in plaats van gecalcineerde fragmenten.⁶⁵ Daarnaast zouden we dan ook verbrand aardewerk verwachten, tenzij men in de bronstijd al aan afvalscheiding deed. Dit verklaart ook niet de sterke fragmentatie.

d. Bot als brandstof?

Verse botten kunnen als brandstof gebruikt worden. Dit is vooral te verwachten in regio's waar een gebrek aan brandhout is. Een combinatie van hout en bot zorgt ervoor dat een vuur langer brandt,⁶⁶ en dit kan wenselijk geweest zijn voor bepaalde, specifieke activiteiten. Typerend voor het gebruik van dierlijk bot als brandstof zijn een hoog verbrandingspercentage (gecalcineerd), een hoog fragmentatiepercentage en een groot aandeel sponsachtige botten.⁶⁷

De criteria van een laag determinatiepercentage, hoge verbrandingsgraad en sterke fragmentatie zijn ook van toepassing op het dierlijk bot uit de kuil in Aalst. In dezelfde laag als het dierlijk bot is ook houtskool aangetroffen. We kunnen hieruit concluderen dat de dierlijke resten opzettelijk verbrand zijn, maar niet met welk doel: gebruik als brandstof of een andere reden. Gebruik als brandstof verklaart wel waarom het aardewerk uit dezelfde kuil niet verbrand is.

e. Resten van een ritueel?

Verbranding van dieren of dierlijke resten is een onderdeel van rituelen in verschillende delen van de wereld en in verschillende tijdsperiodes. In een aantal van deze gevallen zien we een selectie van de lichaamsdelen die verbrand worden. In Aalst lijkt echter geen selectie te hebben plaatsgevonden. Alle delen van het rund en waarschijnlijk ook het varken lijken vertegenwoordigd te zijn. Aangezien de hoorns en/of de huid van het rund verwijderd zijn, is het goed mogelijk dat het dier geslacht is en het vlees geconsumeerd. Het rund is dus niet compleet verbrand. Enkele vraatsporen wijzen erop dat de botten niet direct na de dood verbrand zijn, hoewel dit wel kort erna gebeurd kan zijn.

De intentionele verbranding en het begraven van de verbrande resten zonder (ander) afval kan een aanwijzing zijn dat we met de resten van een bijzondere gebeurtenis te maken

⁶⁵ Costa 2016; Costamagno et al. 2009; Dibble et al. 2009.

⁶⁶Théry Parisot et al. 2005.

⁶⁷Costamagno et al. 2009.

hebben. Het zou hier om *feasting* kunnen gaan, een maaltijd waarbij het prestige van de gastheer vastgesteld of bevestigd werd door publiekelijk grote hoeveelheden voedsel te consumeren. Vanwege de bijzondere aard van de gebeurtenis of mogelijke rituele connotaties (feestmaaltijden kunnen ook in religieuze context plaatsvinden), werd het afval opzettelijk verbrand en apart begraven. Mogelijk werd het zelfs opzettelijk verder gefragmenteerd. Het hoger in de kuil gedeponeerde aardewerk was dan wellicht gebruikt om het feestmaal te bereiden en te serveren. Een andere mogelijkheid is dat we hier met een verlatingsritueel te maken hebben. Uiteraard is het mogelijk dat een feestmaal onderdeel was van het verlatingsritueel, en dat het rund en varken speciaal hiervoor geslacht en bereid zijn.

Concluderend kunnen we stellen dat het voor deze regio en periode sowieso al bijzonder is om dierlijk bot aan te treffen, en dat we dan ook nog te maken hebben met een bijzondere vondst. Een aantal mogelijke verklaringen voor verbrand bot kunnen in dit geval uitgesloten worden. Het gaat hier zeker niet om per ongeluk verbrand voedsel of om verbranding van door ziekte gestorven dieren. Ook verbranding van nederzettingsafval lijkt onwaarschijnlijk, tenzij als neveneffect van het gebruik van bot als brandstof. De afwezigheid van menselijke resten maakt duidelijk dat we niet met een grafritueel te maken hebben. Wanneer botten als brandstof werden gebruikt, zouden we wellicht een selectie van skeletelementen verwachten en niet alle lichaamsdelen van twee individuen. Uitgesloten kan worden dat een compleet rund met huid en haar verbrand is, aangezien de huid en/of de hoorns verwijderd zijn.

- **Marcrobotanisch onderzoek**⁶⁸

Het monster bevat twee slecht geconserveerde verkoolde macroresten, waarvan één graankorrel (niet verder te determineren) en één zaad van een akkeronkruid.

Er zijn eveneens pollenstalen genomen, maar in overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed is hier verder niets mee gebeurd omwille van de te verwachten slechte organische bewaring.

- **Verbrande leem**

In totaal werden 506 stukjes verbrande leem verzameld. Deze zijn waarschijnlijk afkomstig van huttenleem. Het gaat om kleine, meestal afgeronde stukjes. Een fragmentje is duidelijk bolvormig (13-AAL-SK-96). Op verschillende fragmenten zijn ook indrukken van twijgen en takken te zien, wat sterk doet vermoeden dat het om huttenleem gaat.

- **Fragmenten maalsteen en natuursteen**⁶⁹

Uit de kuil kwamen 31 stukjes natuursteen aan het licht. Er werden acht fragmenten van maalstenen herkend, verspreid over de drie lagen (I-57, I-162 en I-163). Er werd één cross-fitting vastgesteld. Ze zijn vervaardigd uit dezelfde grijze kwartsitische zandsteen en ze kunnen vermoedelijk als niet-roterende maalstenen geïnterpreteerd worden, die gebruikt werden met een heen-en-weer-beweging. De fragmenten zijn te klein om te bepalen om welk onderdeel het gaat. Eén fragment heeft een halfgebogen puntig einde, dat geïnterpreteerd kan worden als het begin van het wrijfsteen. Alle fragmenten behoren mogelijk tot dezelfde set van een handmaalsteen. Sommige fragmenten vertonen rode tot roze verkleuringen, die wijzen op indirect contact met een warmtebron.

Petrografisch onderzoek van een slijpplaatje op één van de fragmenten, toont aan dat het om een kwartsitische zandsteen gaat met medium korrelgrootte uit het Thanetiaan en Beneden leperiaan als ouderdom (Paleoceen/Eoceen).

⁶⁸Van der Meer 2016, p. 1-2.

⁶⁹Analyses door S. Reniere, Universiteit Gent.

Sporadisch komen glauconiet-korrels aan het licht. Afzettingen van dit type steen zijn gekend in de *Pays de Bray* (ten noorden van het Parijse bekken) van Landen (Vlaams Brabant) tot Binche (Henegouwen). Sommigen andere afzettingen zijn gekend uit noordwestelijk Frankrijk (omgeving van Arras, Béthune en Valenciennes) en in België, in Henegouwen.⁷⁰

Eén klein fragment wordt gedetermineerd als veldsteen. Een mogelijke herkomst is de zuidelijke regio van Aalst. Het fragment vertoont een licht gebogen bewerkt geëffend oppervlak. De precieze functie van dit object kan niet achterhaald worden door de fragmentatie.

- Vuursteen

23 fragmenten vuursteen zijn ten slotte gerecupereerd. Het gaat om 12 (micro)chips, 9 afslagen, een brokstuk en een onbepaald afhakingsfragment. Bij de vondsten is een fragment in Spiennes-achtige vuursteen waargenomen en een afslag in veldsteen.⁷¹ Gezien de kuil zich bevindt in een zone waar eveneens een mesolithische en neolithische site was gelegen, bestaat er een kans dat een aantal van deze vondsten intrusief zijn.

- Anthracologisch onderzoek⁷²

Het houtskool assemblage uit laag I-162 wordt gedomineerd door eik (*Quercus* sp.), hazelaar (*Corylus avellana*), els (*Alnus* sp.) en zoete of wilde kers (*Prunus avium* type). Er werd ook houtskool aangetroffen van sleedoorn (*Prunus* type *spinosa*), appelachtigen (*Maloideae*) en beuk (*Fagus sylvatica*).

Laag I-163 vertoont grotendeels hetzelfde houtskoolassemblage met eik, hazelaar, els en wilde kers als de belangrijkste *taxa*, and lagere percentages van houtskool van sleedoorn, appelachtigen en beuk. Ook een lager aantal fragmenten houtskool van vlierbes (*Sambucus* sp.) en veld-esdoorn (*Acer campestre* type) zijn in deze laag gevonden.

De genoemde *taxa* hebben de overeenkomst dat ze eetbaar fruit voortbrengen. Daarbij dragen de meeste van deze soorten bomen en struiken fraaie bloesems in de lente. Ze komen met name voor aan de randen van bossen, hoewel zoete kers ook dieper in het bos staat. Hazelaar, eik en beuk brengen ook eetbare noten voor, waarvan tegenwoordig alleen die van de hazelaar nog worden gewaardeerd. Eikels hebben in de metaaltijden echter eveneens een rol in de voeding of agrarische economie van Vlaanderen gespeeld. Van hazelaar zijn in het staal ook notendoppen aangetroffen.

Het hoge aandeel houtskool van fruitdragende boomsoorten doet vermoeden dat het hout bewust is geselecteerd, eventueel vanwege een rituele betekenis. Echter kan dit niet met zekerheid worden vastgesteld. Hout van eik, beuk, appelachtigen, zoete kers en sleedoorn hebben een hoge brandwaarde en kunnen ook net daarom zijn uitgeselecteerd. Er zijn geen gepubliceerde onderzoeken van houtskool uit rituele contexten uit de metaaltijden in Vlaanderen. Tevens ontbreken overzichtsartikelen van houtskoolonderzoek voor deze periode.

7.3.2.3.3. Datering

Vier ¹⁴C-dateringen zijn dus uitgevoerd op deze context : een verkoold graankorrel uit laag I-162, een fragment verband bot uit I-162, een houtskoolfragment uit I-57 en een verbrande roetkorst op aardewerk uit I-57 (tabel 9). Een graankorrel (13-AAL-SK-100) uit de laag I-162 geeft een datering (RICH-23057) van 2884±26BP (= 1130 – 970 BC met 91,8% waarschijnlijkheid). Een datering op een roetkorst op aardewerk (RICH-23136.1.1) (13-AAL-SK-96(1)) uit laag I-57 levert een resultaat van 2722±35BP (= 931 – 807 BC met 95,4% waarschijnlijkheid). Een

⁷⁰Dusar et al. 2009; Laga et al. 2001.

⁷¹Determinatie door H. Vandendriessche, Universiteit Gent.

⁷²Laag I-162 is onderzocht door BIAx (Van der Meer 2016b). Bijkomend is ook houtskool geanalyseerd uit laag I-163 door K. Deforce (Onroerend Erfgoed).

datering op een fragment houtskool (RICH-23137.1) (13-AAL-SK-97(2)) uit laag I-57 levert een resultaat van $2794 \pm 34BP$ (= 1023 – 842 BC met 95,4% waarschijnlijkheid). Een datering (RICH-28538) van een fragment verbrand bot uit laag I-162 (teenkootje van een rund) leverde een resultaat op van $2818 \pm 25BP$ (= 1050 – 900 BC met 95,4% waarschijnlijkheid).

De dateringen verwijzen allemaal waarschijnlijk naar de late-bronstijd, al kunnen ze niet gecombineerd worden. De datering op de korst is opvallend jonger dan de drie andere dateringen. De oudere drie dateringen combineren kan wel (X2-Test: $df=2$, $T=5.5$ (5% 6.0)), en deze geven een resultaat van 1046 - 929 BC (95.4% waarschijnlijkheid), wat goed overeenkomt met de datering op basis van de vondsten.

TABEL 9: OVERZICHT VAN DE UITGEVOERDE C14-DATERINGEN OP DE METAALTIJDSPOREN.							
spoor en materiaal	Lab.code	BP	Sdev	68.2% prob.		95.4% prob.	
graankorrel I-57	RICH-23057	2884	26	1110-1097 BC	9.3%	1191-1176 BC	1.8%
				1091-1016 BC	58.9%	1160-1144 BC	1.9%
						1130-976 BC	91.8%
houtskool I-57	RICH-23137	2794	34	996-906 BC	68.2%	1022-842 BC	95.4%
roetkorst I-57	RICH-23136	2722	35	900-831 BC	68.2%	930-806 BC	95.4%
verbrand bot I-57	RICH-28538	2818	25	1002-931 BC	68.2%	1042-907 BC	95.4%
graankorrel I-20	RICH-28533	2691	26	892-878 BC	13.3%	989-806 BC	95.4%
				846-808 BC	54.9%		
houtskool I-75	RICH-22717	2955	23	1210-1127 BC	68.2%	1258-1245 BC	2.0%
						1234-1107 BC	89.4%
						1102-1077 BC	3.3%
						1064-1058 BC	0.7%
houtskool PS1-A-4-AB-2	RICH-25937	3065	30	1391-1336 BC	39.3%	1412-1258 BC	93.4%
				1323-1282 BC	28.9%	1244-1234 BC	2.0%
verbrand bot PS1-A-4-AB-2	RICH-28537	3059	25	1386-1339 BC	38.1%	1406-1259 BC	94.3%
				1318-1280 BC	30.1%	1241-1236 BC	1.1%
gebouw - houtskool	RICH-22713	3190	33	1497-1434 BC	68.2%	1526-1410 BC	95.4%
gebouw - houtskool	RICH-25683	3186	31	1496-1472 BC	29.5%	1512-1408 BC	95.4%
				1464-1432 BC	38.7%		
				1376-1346 BC	19.9%		
gebouw - houtskool	RICH-25679	3035	31	1304-1256 BC	36.1%	1402-1208 BC	95.4%
				1251-1231 BC	12.2%		

7.3.2.3.4. Interpretatie

De kuil vertoont een gestructureerde opbouw bestaande uit drie lagen. Onderaan is een vondstarme, homogene laag te herkennen. Daarboven situeert zich een laag die voornamelijk bestaat uit houtskool, verbrand bot en verbrande leem. In de bovenste laag zijn de meeste fragmenten aardewerk te vinden. Ook in de bovenste laag vinden we nog grote aantallen stukjes verbrande leem en verbrand bot, maar dit is afkomstig uit de onderste zone van de laag, en moet eigenlijk meer gezien worden als onderdeel van de middelste laag.

Hoewel de vulling gestructureerd is, moet het ontstaan ervan gezien worden als een éénmalige gebeurtenis. Dit kunnen we besluiten op basis van de cross-fittings en de dateringen van de vondsten.

Wat betreft het aardewerk, is het duidelijk dat het om (intentioneel?) gebroken aardewerk gaat, waarbij enkel een aantal scherven verbrandingsporen vertonen, en waarbij slechts

een deel van het aardewerk in de kuil is terechtgekomen. De fragmenten van de maalstenen tonen ook een hoge graad van fragmentatie en een gedeeltelijke blootstelling aan vuur.

De studie van het dierlijk bot suggereert dat de kuil de resten bevat van twee volwassen dieren (rund en varken) die op basis van de hak- en snijsporen eerst gevild en versneden zijn. Vermoedelijk werden de dieren geconsumeerd, maar dat kan niet bewezen worden. De vraatsporen op de botten duiden er mogelijk op dat de resten nog niet direct na het uitbenen werden verbrand. De botten werden ten slotte intentioneel verbrand op een hoge temperatuur. Mogelijks zijn een aantal fragmenten aardewerk en een maalsteen met dit vuur in aanraking gekomen.

Houtskool kan gebruikt zijn als brandstof om het vuur te branden, maar het kan ook (deels) afkomstig zijn van lemen-muur-vlechtwerk, dat eveneens mee verbrand werd. De aanwezigheid van verbrande (hutten)leem wijst immers op de mogelijke aanwezigheid hiervan. Hiervoor zouden de fragmenten van hazelaar en eik in aanmerking kunnen komen, maar de andere resten zijn eerder gebruikt als brandstof.

De verkoolde zaden en graanresten zijn mogelijk afkomstig van stro of droge planten die werden toegevoegd om het vuur aan te steken. Deze verklaring is aannemelijker dan de veronderstelling dat de graankorrels de restanten zouden zijn van een oudere graansilo op deze plaats (zie argumentatie bij 7.3.2.3.5. Regionaal Kader).

Het is alvast duidelijk dat het niet gaat om een gewone afvalkuil, gezien al het materiaal op éénzelfde moment in de kuil is gedeponeerd. Ook de gecremeerde resten van twee dieren spreken de interpretatie van een gewone afvalkuil tegen. Er is met zekerheid geen sprake van toevallig in het vuur belande etensresten. Het lijkt er op dat de resten van een feestmaaltijd zijn gedeponeerd in de kuil. Hierbij werd het vaatwerk, alsook een maalsteen, mogelijks intentioneel kapot geslagen. De resterende dierlijke botten werd intentioneel op een hoge temperatuur verbrand. Mogelijks heeft men ook (delen van) lemen wanden mee verbrand op het vuur. Vervolgens heeft men wat er restte van het verbrande materiaal verzameld en gedeponeerd in een kuil, met daarboven het aardewerk. Voorwerpen zoals het spinschijfje, een maalsteen, het vlechtwerk, een miniatuurpotje, etc. dragen vermoedelijk symbolische betekenissen.

Op slechts 9 m van de kuil met de depositie zijn de resten van een gebouw uit de midden-bronstijd B herkend (zie onder). Of er een relatie bestaat tussen dit gebouw en de depositie is niet meer te achterhalen.

Vermoedelijk is er wel een relatie met de andere achthoekige kuil (kuilen I-21/I-20) in de directe omgeving, waarin soortgelijke vondsten aan het licht zijn gekomen zoals verbrand bot, verbrande leem, schervenmateriaal en verkoolde graanresten, hetzij in veel kleinere hoeveelheden. Er zijn eveneens gelijkenissen waar te nemen met de kuil (PS1-A-4) gelegen in zone II (zie verder, bij zone II).

7.3.2.3.5. Regionaal kader

Dergelijke rijkge vulde kuilen uit de late-bronstijd zijn in de ruime regio tot nog toe onbekend. Enkele goede parallellen zijn gekend in de Belgische leemzone, Nederland, Duitsland en Noord-Frankrijk.⁷³ Er worden twee types van kuilen beschreven:

Een eerste type van kuilen is telkens volgens een zelfde principe opgebouwd.⁷⁴ Op de bodem van de kuil bevindt zich een dunne laag sediment. Daarop wordt een donkere laag organisch materiaal aangetroffen, meestal bestaand uit verkoold graan en houtskool. De kuilvulling boven deze organische laag is over het algemeen vrij homogeen, en daarin kunnen grote

⁷³Van Hoof 2002, p. 83.

⁷⁴Van Hoof 2002, p. 83.

hoeveelheden materiaal worden aangetroffen. Het grootste deel van het vondstmateriaal bestaat uit aardewerk, aangevuld met wat verbrande huttenleem en houtskool. Ook fragmenten van maalstenen komen voor. Het aardewerk en het graan worden in het algemeen in verschillende lagen aangetroffen. De bodemopbouw en de vondsten vertonen sterke parallellen met de kuil in Aalst.

Door de aanwezigheid van een verkoold laag graan, worden de kuilen meestal gezien als silo's die later als afvalkuil zijn gebruikt. Volgens enige botanici echter is de aanwezigheid van verkoold graan in een silo niet vanzelfsprekend, en is het logischer dat de verkoling van het graan eerder plaatsvindt tijdens de verwerking van het graan ná de opslag in de silo.⁷⁵ Dit betekent dat het materiaal niet ter plekke is verkoold maar zo in de kuil is gedumpt. Bovendien tonen sites in regio's met meer gunstige bodemtypes voor de bewaring van organisch bot aan dat er regelmatig menselijke en/of dierlijk (onverbrand) botmateriaal is bewaard in de onderste laag van de kuilvulling. Het feit dat onder de graanlaag, nog een laag aanwezig is met botmateriaal, doet twijfel bestaan over het feit dat de graanlaag een restant is van het gebruik als silo. Anderzijds wijst de vorm van de kuil wel op de functie van silo, en kan de interpretatie van silo als primair gebruik toch stand houden. Uit het bovenstaande blijkt dat de kuilvulling niet gescheiden kan worden in een deel dat achtergebleven is na het primaire gebruik van de kuil en een deel dat met een secundair gebruik als afvalkuil in verband gebracht kan worden. De hele kuilvulling kan als een gestructureerde depositie opgevat worden. Bij de depositie zijn mogelijk dieren en graan 'geofferd' en zijn mogelijks ook beenderen van de voorouders toegevoegd om de vruchtbaarheid van grond, vee en mensen binnen de gemeenschap af te smeken.

Daarnaast zijn er ook kuilen gekend waarvan de vorm niet direct verwijst naar een gebruik als silo, en die geheel gevuld zijn met artefacten.⁷⁶ Karakteristiek voor deze kuilvulling is het voorkomen van een dikke laag verbrande huttenleem met houtskool en maalsteenfragmenten en een relatief hoog aantal van secundair verband materiaal, weefgewichten en soms spinschijfjes. Bij archeologisch onderzoek te Appelterre – *Kapittelstraat* (Ninove) zijn deposities van verbrand aardewerk teruggevonden in de paalkuilen van een spieker uit de vroege-ijzertijd.⁷⁷ Op enkele sites zijn aanwijzingen gevonden voor een 'ritueel' karakter van de depositie, zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van een complete pot, op zijn kop geplaatst in het pakket huttenleem of in een ander geval, werd de kuil mooi afgedekt met maalsteenfragmenten.

Al de artefacten zijn gekoppeld aan activiteiten die in of rond het huis plaats vonden. De huttenleem of haardresten, vormen zelfs onderdeel van het huis zelf. Er is dus waarschijnlijk een relatie met het huis te zoeken in deze depositie. De kuilinhoud heeft duidelijk te maken met de 'opschoning' van het huis. Gezien de grote hoeveelheid vondsten en het weinig voorkomen van dit type kuilen binnen de nederzetting, heeft de depositie zeer waarschijnlijk te maken met zeer specifieke handelingen die bij het bouwen van een nieuw huis en/of het verlaten van een erf uitgevoerd werden.

In Moralle (Limburgs Haspengouw) werd een ronde kuil opgegraven waarin boven een houtskoollaag een laag verbrande leem werd aangetroffen. Tussen de brokken verbrande leem zijn twee paardenkaken gevonden⁷⁸, zoals in Aalst ook is aangetroffen. Te Vaux-et-Borset (Luik) zijn in een silo naast het vele aardewerk ook 30 kg huttenleem gevonden en een fragmenten van een armband in ligniet. Ook in Lafelt (Limburgs Haspengouw) is een silovormige kuil gevonden die gevuld was met ca. 400 kg verbrande huttenleem.

75Van Hoof 2002, p. 83-84.

76Van Hoof 2002, p. 84-85

77De Maeyer et al. 2015, p. 151.

78Van Hoof 2002, p. 88.

In Lanaken kwamen gelijkaardige sporen aan het licht, waaronder 19 kuilen en verschillende spiekers. Ze worden in de late-bronstijd gedateerd en indien ze gelijktijdig zijn, kunnen ze meer nauwkeurig gedateerd worden tussen 980 tot 910 v. Chr.⁷⁹ Hoofdgebouwen zijn niet waargenomen. In totaal bracht de opgraving 3786 scherven aan het licht uit de metaaltijdsporen. De kuilen worden geïnterpreteerd als silo's, een aantal zijn secundair hergebruikt als afvalkuil. Eén van de kuilen valt op door het hoge aantal vondsten. Het gaat om twee aparte kuilen, met een gemeenschappelijke nazak.⁸⁰ De vulling bestaat uit 3 verschillende lagen. De bovenste laag is de nazakking, de tweede laag is een dik pakket rijk aan vondstmateriaal, is donker gekleurd en bevat veel houtskool, de onderste vulling is een homogeen pakket van lichter gekleurde leem met nauwelijks vondstmateriaal. Uit de kuil zijn in totaal 1193 vondsten afkomstig.⁸¹ Een 14C-datering dateert de kuil rond 2750±30 BP, of 980 – 820 v. Chr.⁸² De gelijkenissen met de rijkge vulde kuil uit Aalst zijn treffend. Niet alleen qua uitzicht (8-vormige kuil), maar ook op vlak van datering, die exact overeenkomen met deze van de houtskool- en residu-datering.

Meerdere ijzertijdkuilen in het zuiden van Nederland en in Haspengouwen zijn gerelateerd aan verlatingsrituelen. Het voorbeeld in Lanaken dateert dan weer uit dezelfde periode als Aalst, maar daar komt de interpretatie als depositie niet expliciet naar voor. Typierend bij de kuilen gerelateerd aan verlatingsrituelen, is de grote hoeveelheid aardewerk in combinatie met verbrande leem, fragmenten maalsteen, houtskool en vaak spinklosjes of weefgewichten.⁸³ Ook voor het fragment van de mogelijke paardenkaak uit Aalst bestaat een parallel. Hoewel de kuil in Aalst aan een aantal van deze criteria voldoet, zijn er ook verschillen. Het aardewerk in Aalst is niet verbrand en de grote hoeveelheid (verbrand) bot wijkt ook af. Mogelijk zijn deze afwijkingen te wijten aan chronologische en regionale verschillen. De rol van het 'vuur' vormt wel een gemeenschappelijke factor. Over de keuze van de houtsoorten die bij deze gebeurtenissen werd gebruikt, is er nagenoeg geen informatie beschikbaar van andere sites.

7.3.2.4. Context I-64

Context I-64 is een ronde kuil met een diameter van ca. 160 cm. De kuil is nog ca. 25 cm diep bewaard. In de kuil zijn 16 scherven teruggevonden, waarvan 1 in fijne waar, 9 grofwandig onversierd en 6 geëffend onversierd aardewerk. Daarnaast zijn ook een aantal silex-artefacten gevonden in de kuil, waarbij een geretoucheerd werktuigfragment en een gepolijste afslag uit het neolithicum in een Spiennes-achtige vuursteen.⁸⁴

7.3.2.5. Contexten I-75 en I-74

7.3.2.5.1. Beschrijving

In het noordelijke deel van de sleuf zijn twee kuilen waargenomen die op 45 cm van elkaar liggen (afbeelding 16). Kuil I-75 is rechthoekig met afgeronde zijden en meet 2,35 bij 1,80 m. Kuil I-74 meet 1 m bij 0,85 m.

Kuil I-75 was vrij ondiep bewaard (max. 10 cm). Op grondplan B was een plaatselijke verdieping (I-156) te zien in de noordoostelijke hoek van I-75. Deze was nog ca. 20 cm diep bewaard onder grondplan B. Kuil I-74 was ca. 20 cm diep bewaard onder grondplan A.

7.3.2.5.2. Vondsten

Uit I-75 zijn 20 scherven aardewerk afkomstig (figuur 18). Het betreft handgevormd, onversierd, ruwwandig of geëffend aardewerk. Een uitzondering hierop is een randfragment afkomstig van een (voorraad)pot met schuine nagelindrukken op de overgang van de schouder naar de

79 Dyselinck et al. 2009, p. 52.

80 Dyselinck et al. 2009, p. 38-39.

81 Dyselinck et al. 2009, p. 45.

82 Dyselinck et al. 2009, p. 47.

83 Gerritsen 2003, p. 97-102.

84 Determinatie door H. Vandendriessche, Universiteit Gent.

Afb. 16. Kuilen 74 en 75 in vlak.

rand én sporen van schuine nagelindrukken op de buik (figuur 18:1 en figuur 28). De pot is te situeren in de transitieperiode van de midden naar de late-bronstijd : de vorm is reeds in de stijl van de late-bronstijd, terwijl het baksel eerder nog naar de midden-bronstijd verwijst.⁸⁵ Een fragment natuursteen is afkomstig uit I-156. Het gaat om een amorf fragment in witte Balegemse steen.⁸⁶ Deze steen is vermoedelijk geïmporteerd uit de regio tussen de Gete en de Zenne.⁸⁷

7.3.2.5.3. Datering

Een combinatie van twee stukjes houtskool uit 13-AAL-SK-155 (RICH-22717.1 en RICH-22717.2) (X2-Test: $df=1$ $T=3.7(5\% \ 3.8)$) geeft als resultaat $2955\pm 23BP$ (= 1260 – 1050 BC met 95.4% waarschijnlijkheid).

Deze datering komt uit op het einde van de midden-bronstijd B, wat mooi overeenstemt met de datering van het aardewerk.

⁸⁵ Mondelinge mededeling G. De Mulder, Universiteit Gent.

⁸⁶ Determinatie door S. Reniere, Universiteit Gent.

⁸⁷ Dusat et al. 2009.

Fig. 28. Detail van een scherf uit I-75.

7.3.2.6. Context I-82

Context I-82 is een ronde kuil met een diameter van ca. 65 cm. De kuil is nog ca. 20 cm diep bewaard. De kuil werd – bij het opmerken van verbrand bot - bemonsterd (30 liter) en uitgezeefd op maaswijdte 0,5 mm. Dit leverde 2 zakjes niet gedetermineerd verbrand bot op en een stukje verbrande leem. Deze kuil bevatte meer houtskool dan de andere kuilen. Mogelijk gaat het om een restant van een crematiegraf.

7.3.2.7. Context I-84

Context I-84 is een ronde kuil met een diameter van ca. 110 cm. De kuil heeft een komvormig profiel tot ca. 20 cm diep onder het afgegraven vlak. In de vulling werden enkele spikkels verbrand bot waargenomen maar de kuil leverde geen andere vondsten op.

7.3.2.8. Context I-86

Context I-86 is een ronde kuil met een diameter van ca. 70 cm. De kuil is heel ondiep bewaard en leverde 1 zeer klein fragment aardewerk op.

7.3.2.9. Context I-101

Context I-84 is een ronde kuil met een diameter van ca. 120 cm. De kuil is nog ca. 15 cm diep bewaard. De kuil bracht 12 scherven aan het licht, waaronder geëffend en geruwd onversierd aardewerk.

7.3.2.10. Context I-103

De kuil bestaat uit twee ronde aanéngesloten delen, namelijk een grotere kuil en een kleine kuil of paalkuil die eraan 'plakt'. De kuil zelf is ondiep bewaard, tot ca. 15 cm onder het grondvlak A. De andere (paal)kuil is even diep bewaard (zie figuur 20). De kuil meet maximum 1,75 m bij 1,85 m.

De kuil bevatte een groot deel van een oortasje (figuur 18, afbeelding 14:4) waardoor de context in de late-bronstijd tot de vroege-ijzertijd gesitueerd kan worden.

7.3.3. Gebouwen en bijgebouwen

7.3.3.1. Structuur I-28

Afb. 17. Gebouw I-28 in het vlak.

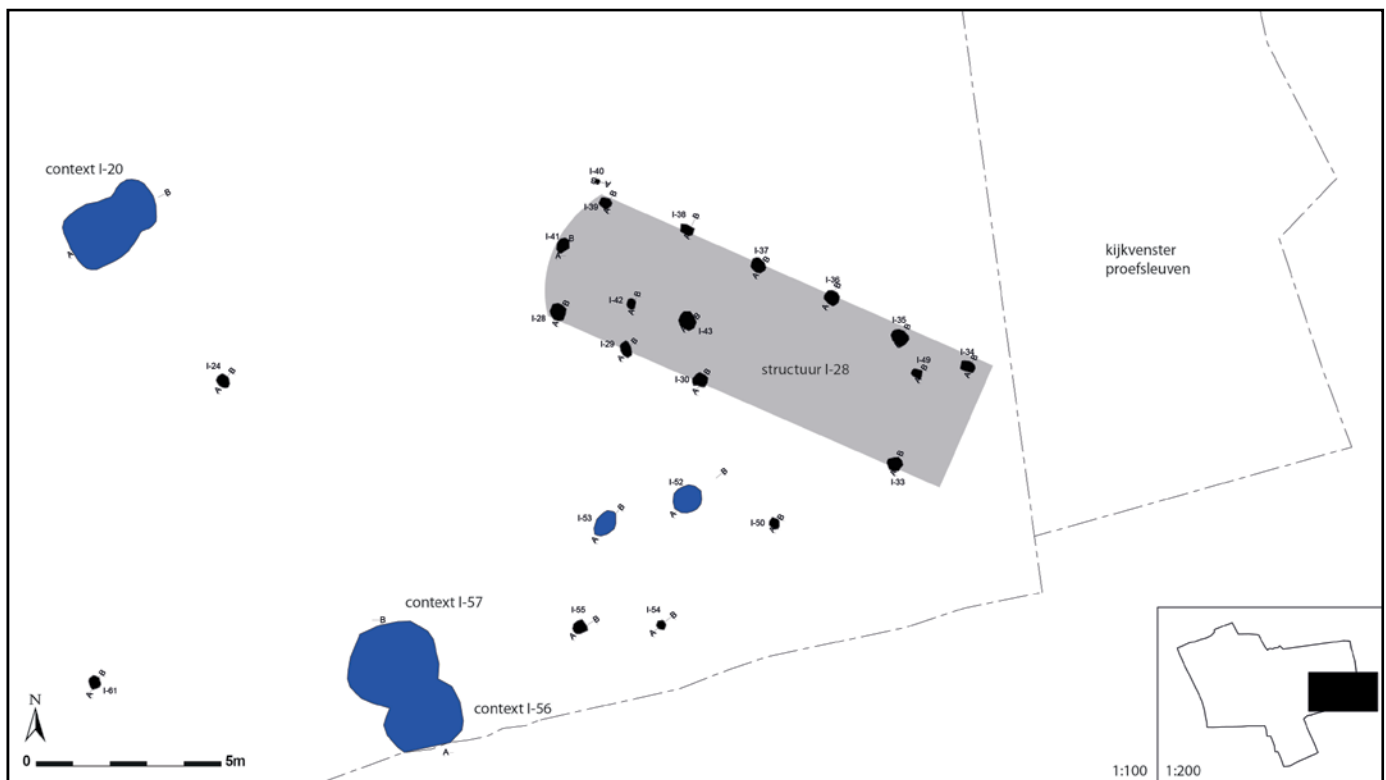

Fig. 29. Gebouw I-28 in grondplan.

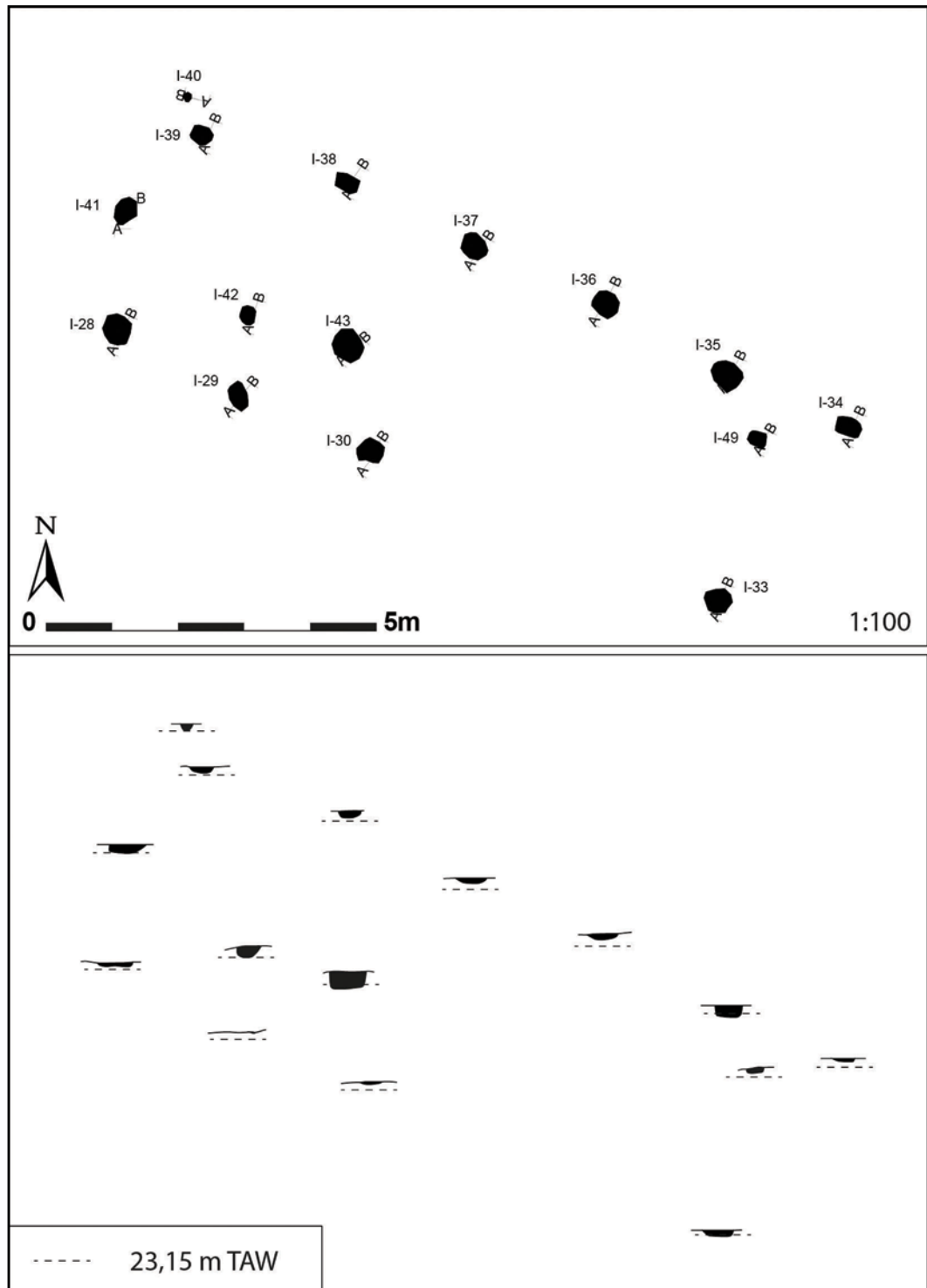

Fig. 30. Coupes op gebouw structuur I-28.

7.3.3.1.1. Beschrijving

In de oostelijke hoek van het terrein werd een gebouwplattegrond herkend. De plattegrond is vrij slecht bewaard. De structuur is volgens een NW-ZO oriëntatie ingeplant (figuur 29). De plattegrond meet ongeveer 11 m in lengte en ca. 3,5 m in breedte. Het betreft een - op het eerste zicht - éénschepig gebouw, bestaande uit minstens 5 traveeën. De onderlinge tussenafstand van de palen van de noordelijke lange zijde varieert tussen 1,9 – 2,3 m. Aan de korte noordwestelijke zijde staat een paal buiten de loodlijn, waardoor een afgeronde zijde ontstaat. De paalsporen zijn tussen 1 cm en 14 cm diep bewaard, de meeste tussen 4

cm en 8 cm (figuur 30). Ze hebben een lichtgrijze vulling met sporadisch houtskoolpartikels. Er liggen drie paalsporen binnenin de palenzetting van de plattegrond, die waarschijnlijk ook deel uitmaken van deze structuur (I-42, I-43 en I-49). Deze palen zijn respectievelijk 14 cm diep, 16 cm en 5 cm diep bewaard. Ook buiten de palenzetting werd nog een paalspoor waargenomen, namelijk I-40 (10 cm diep bewaard). Deze palen zijn dus over het algemeen iets dieper bewaard dan de palen van de duidelijke palenrijen.

7.3.3.1.2. Vondsten

De structuur leverde weinig vondsten op. Slechts één scherf is teruggevonden, namelijk in I-43. Het gaat om de rand van een voorraadpot met naar binnen gebogen rand (figuur 18). De rand vertoont parallellen met de randen van emmervormige potten uit de midden-bronstijd, gekend uit grafcontexten (grafheuvels Vlaamse Ardennen).⁸⁸ Uit dezelfde paalkuil zijn ook enkele brokjes verbrand bot afkomstig.

7.3.3.1.3. Datering

Drie radiokoolstofdateringen zijn uitgevoerd op de structuur. Een houtskoolstaal (13-AAL-SK-131) uit I-38 (buitenste palenrij) levert een datering (RICH-25679) op van $3035 \pm 31\text{BP}$ (= 1410 – 1200 BC (met 95.4% waarschijnlijkheid). Een tweede houtskoolstaal (13-AAL-SK-129) uit I-35 (buitenste palenrij) levert een datering (RICH-25683) op van $3186 \pm 31\text{BP}$ (= 1520 – 1400 BC met 95.4% waarschijnlijkheid). Een derde houtskoolstaal (13-AAL-SK133) uit I-43 (interne paal binnen gebouw) levert een datering (RICH-22713) op van $3190 \pm 33\text{BP}$ (= 1530 – 1400 BC (met 95.4% waarschijnlijkheid). Deze drie dateringen kunnen niet gecombineerd worden (X2-Test: $df=2$, $T=15.8$ (5% 6.0)) omdat één datering beduidend jonger is dan de twee andere. De twee oudste dateringen kunnen gecombineerd worden (X2-Test: $df=1$ $T=0.0$ (5% 3.8)) en leveren een resultaat op van $3188 \pm 23\text{BP}$ (= 1505 – 1420 BC (met 95.4% waarschijnlijkheid).

De radiokoolstofdateringen zijn uitgevoerd op houtskoolfragmenten, afkomstig uit de paalsporen van het gebouw. Het lijkt aannemelijk om de jongste datering te beschouwen als de beste, voor de schatting van de ouderdom van het gebouw, al blijft het onzeker of de houtskoolfragmenten in de vulling van de paalsporen er terecht kwamen tijdens de bouw of de afbraak van het gebouw. Daarenboven kan in beide scenario's ook residueel materiaal gedateerd zijn. Daarbij nog rekening houdende met het oud-hout-effect, is het duidelijk dat de data van het gebouw alleen als een *terminus post quem* beschouwd kunnen worden. Mogelijk dateert het gebouw uit het midden van de midden-bronstijd B.

7.3.3.1.4. Interpretatie

Het gebouw vertoont enerzijds parallellen met de gekende drieschepige huisplattegronden uit de midden-bronstijd, in Vlaanderen en Nederland. Er kan ook in dit geval verondersteld worden dat het oorspronkelijk om een drieschepig huis ging, maar dat er geen resten bewaard zijn gebleven van de buitenmuren. Anderzijds zijn dergelijke éénschepige gebouwen ook reeds op andere plaatsen in de regio (onder meer te Lede *Kleine Kouterrede*, Ronse *Pont West*, Aalst *Rozendreef*) geattesteerd. Ook daar zijn geen elementen aangetroffen die wijzen op een drieschepig huis, maar zijn enkel de paalsporen van het middenschip bewaard gebleven. Mogelijk hebben we hier te maken met een variant van de klassieke drieschepige woonstalhuizen, waarbij de buitenste wanden van de gebouwen steunden op liggers en niet op ingeheide palen.⁸⁹

Gezien het gebouw op Aalst Siesegemkouter zeer slecht bewaard was, dient er rekening gehouden te worden met het feit dat de plattegrond mogelijk onvolledig is, en dat het gebouw oorspronkelijk eventueel langer was.

⁸⁸ Bourgeois & Cherretté 2005, p. 49.

⁸⁹ De Graeve et al. 2018.

7.3.3.2. Structuur I-125 (spieker)

Drie palen (I-125, I-127 en I-128) vormen onderdeel van een spieker (afbeelding 18). Vermoedelijk is de vierde paalkuil niet bewaard gebleven. De palen liggen 2,20 m en 2,40 m uit elkaar. De paalsporen zijn ondiep bewaard tussen 8 en 12 cm diep. De paalsporen leverden geen vondsten op.

De spieker heeft min of meer dezelfde oriëntatie als het bronstijdgebouw (structuur I-28), maar ook met een spieker uit de late-ijzertijd, gevonden tijdens het proefsleuvenonderzoek van GATE (figuur 31).⁹⁰ De spieker ligt op ca. 60 m verwijderd van het bronstijd-gebouw en op 325 m met de andere spieker aangetroffen door GATE.

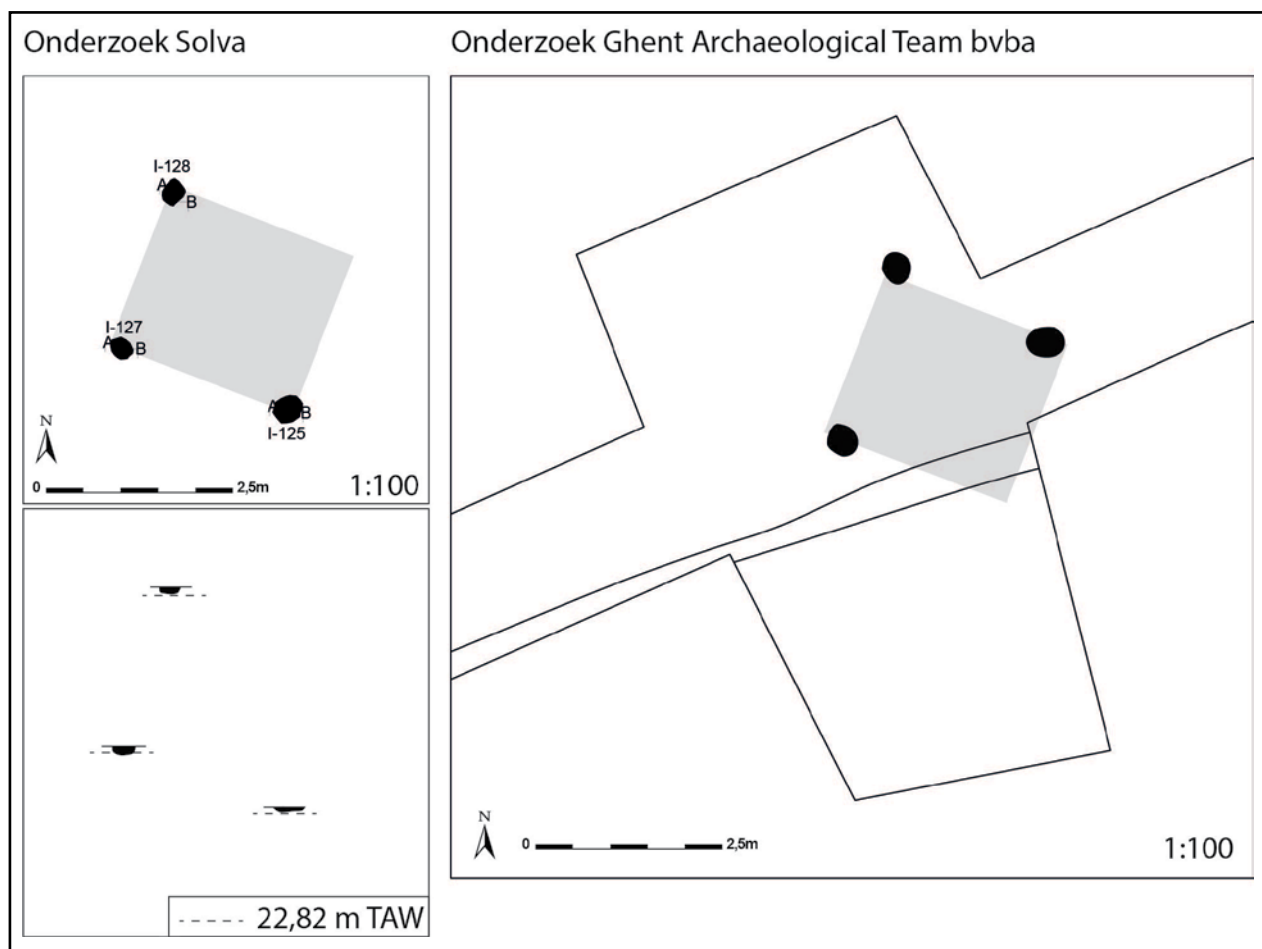

Fig. 31. Structuur I-125 in vlak en coupe. Rechts : de spieker aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek van GATE, met de grijze vulling van spieker I-125 op geprojecteerd.

De grootte en oriëntatie tussen beide spiekers is gelijkaardig. In één van de paalkuilen uit de spieker van het onderzoek van GATE, is een depositie gevonden van een kom uit de late-ijzertijd. Ook hier waren slechts 3 palen bewaard gebleven. De vierde paal is vermoedelijk vergraven door een recentere gracht.

Op basis van de vergelijkingen met de andere structuren, kan de spieker gedateerd worden in de midden- of late-bronstijd, of in de late-ijzertijd.

Afb. 18. Zicht op de spieker in coupe.

7.3.4. De afwezigheid van grachten

De afwezigheid van grachten en greppels lijkt ons relevant om te vermelden binnen deze context. Naar analogie met vaststellingen op andere opgravingen (bijvoorbeeld op site te Aalst-Rozendreef, Ninove-Kapittelstraat en Lede-Kleine Kouterrede) blijken dergelijke 'ruimtelijk organiserende' structuren in deze vroege periode (bronstijd, vroege-ijzertijd) nog niet aanwezig. Dit is een interessant gegeven dat aan een ruimere regionale context moet worden afgetoetst, maar er mogelijks op kan wijzen dat principes zoals eigendomsafbakening en territorialiteit in deze vroege periode van de metaaltijden zich nog niet ten volle hebben ontwikkeld (?), in tegenstelling tot de duidelijke aanwezigheid van greppelsystemen binnen een nederzetting in latere periodes van de metaaltijden (in het bijzonder vanaf 200 v. Chr.).

7.4. ROMEINSE PERIODE

Fig. 32. Situering van het Romeinse crematiegraf.

7.4.1. Context I-5

Uit de Romeinse periode werd een crematiegraf opgegraven (figuur 32). Niet ver van deze locatie liep mogelijk het tracé van de Romeinse baan die tussen Erpe en Asse over Aalst liep.⁹¹ Het exacte verloop ervan is niet gekend, maar het is niet uitgesloten dat deze weg via het gehucht Maal, overheen de kouder, richting Aalst liep. Begroaving langs wegen is een gekend fenomeen in de Romeinse periode.

7.4.1.1. Beschrijving

Het graf bestaat uit een rechthoekige kuil met een noordoost-zuidwest oriëntatie. De kuil meet 1,70 m bij 0,80 m. Het is ondiep bewaard, tot ca. 10 cm onder grondplan A (afbeelding 19, figuur 33).

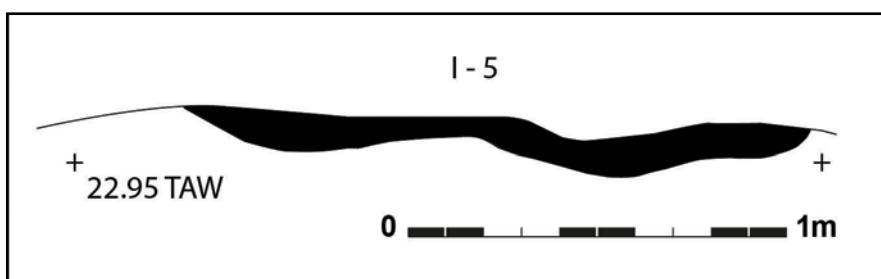

Fig. 33. Coupe op graf I-5.

⁹¹ De Grootte 2013, p. 13. Over het verloop van dit wegtracé bestaat enige discussie. Oudere hypothesen gaan eerder uit van een verbinding richting Hofstade. De realiteit zal wellicht complexer zijn, met een groter netwerk aan verbindingswegen. Het valt maar te bezien wat als een 'hoofdweg' of 'lokale weg' moet beschouwd worden. Maar dat er een verbindingsweg doorheen het projectgebied loopt, lijkt niet onwaarschijnlijk.

Afb. 19. Terreinopname van het crematiegraf.

7.4.1.2. Vondsten

Het waarderend fysisch antropologisch onderzoek wees uit dat er een fragment van een menselijke schedel aanwezig was tussen de botresten. Verder bevatte het graf te weinig materiaal om verdere analyse te verantwoorden.⁹²

Dit graf leverde geen aardewerk op. Om een mogelijke bijzetting in de onmiddellijke omgeving van het graf niet te missen, werd de grond rond het graf achteraf nog machinaal laagsgewijs verdiept, maar dit leverde niets meer op.

Door de afwezigheid van de vondsten werd een ¹⁴C-datering uitgevoerd op een fragment houtskool. Dit leverde een datering op (RICH-22716, 13-AAL-SK-72) 1976±26BP (= 40 BC – 80 AD (met 95.4% waarschijnlijkheid). De kans is bijgevolg zeer groot dat het een vroeg-Romeins crematiegraf betreft.

7.5. POSTMIDDELEEUWEN

Op het terrein werd een postmiddeleeuwse perceelsgreppel aangesneden (I-11). Haaks op de greppel werden ploegsporen (I-15) waargenomen. Eén van de ploegsporen leverde een fragment steengoed op.

08 | ZONE II. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

8. ZONE II. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

8.1. BESCHRIJVING

In het vooronderzoek werd een kuil (PS1-A-4) aangetroffen uit de midden bronstijd, die geïnterpreteerd werd als een graf op basis van de aanwezigheid van verbrand bot.⁹³ Bijkomend onderzoek werd geadviseerd om na te gaan of er eventueel nog één of meerdere kringgreppels rond het graf aanwezig waren. Er werd een kijkvenster aangelegd van 37 m bij maximum 11 m breed (zone II, figuur 9). Dit leverde geen nieuwe sporen meer op.

Afb. 20. Zicht op zone II. Zicht naar het oosten.

Kuil PS1-A-4 werd reeds opgegraven in het vooronderzoek. De kuil vertoont een gestructureerde opbouw (figuur 34). Onderaan werd een dunne lichtgrijze, vondstarmlaag vastgesteld. Daarboven werd een houtskoolrijk pakket gedeponeerd, waarin verbrand bot, onverbrande scherven, fragmenten verbrande leem, natuursteen en bewerkte vuursteenfragmenten werden aangetroffen. Daarboven bevond zich een donkerbruin grijs pakket, dat ook nog scherven, verbrand bot, een maalsteenfragment, de helft van een weefgewicht en verbrande leem opleverde.

8.2. VONDSTEN

In deze kuil werden fragmenten aardewerk (n:57), fragmenten verbrande leem (n:19), natuursteen (n:4), een weefgewicht en fragmenten vuursteen (n:12) aangetroffen. Op basis van een aantal scherven van een Hilversum-achtige pot met opgelegde band en aardewerk met silex-verschraling, wordt de context in de vroege of midden bronstijd gedateerd. Er zitten

⁹³ De Maeyer et al. 2015, p. 29.

geen volledig te reconstrueren potten binnen het ensemble. Verder betreft het de helft van een weefgewicht. De brokjes verbrande leem waren te klein om te kunnen determineren, al is één fragment mogelijk afkomstig van huttenleem. Het verbrand bot (30 gram) werd voorgelegd aan een fysisch antropoloog, die de enkele determineerbare botten echter als dierlijk bestempelde.⁹⁴

Afb. 21. Kuil PS1-A-4 tijdens de opgraving (De Maeyer et al. 2015, p. 29).

Een maalsteenfragment uit grijze kwartsitische zandsteen is herkend in deze kuil. Het is een fragment van een niet-roterende maalsteen. Door de fragmentatie is het niet mogelijk om te bepalen om het welk gedeelte het gaat van de maalsteen. De breukvlakken vertonen roetsporen, die wijzen op contact met een warmtebron nadat de steen was gebroken.⁹⁵

Het houtskool-assemblage van de houtskoolrijke laag (PS1-A-4-AB-2) bestaat hoofdzakelijk uit eik (*Quercus* sp.) (91%). Kleine hoeveelheden van wilde kers (*Prunus* type *avium*), kersachtigen (*Prunus* sp.), appelachtigen (*Maloideae*) en hazelaar (*Corylus avellana*) zijn ook aangetroffen.⁹⁶

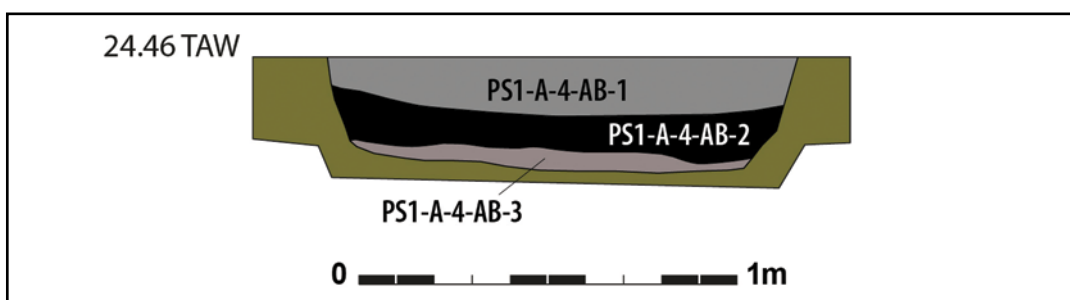

Fig. 34. Coupe op kuil PS1-A-4.

⁹⁴Veselka 2016, p. 8.

⁹⁵Determinaties van de maalsteen door S. Reniere, Universiteit Gent.

⁹⁶Onderzocht door K. Deforce (Onroerend Erfgoed).

8.3. DATERING

Er is een ¹⁴C-datering (RICH-28537) uitgevoerd op het verbrande bot. Dit levert een resultaat op van 3059±25BP (= 1406 – 1259 BC met 94.3% waarschijnlijkheid). Een tweede ¹⁴C-datering (RICH-25937) is uitgevoerd op houtskool en levert een resultaat op van 3065±30BP (= 1412 – 1258 BC met 93.4% waarschijnlijkheid). De beide dateringen kunnen gecombineerd worden (X2-Test: df=1, T=0.0 (5% 3.8)), met een resultaat van 1400 - 1262 BC (95.4% waarschijnlijkheid).

8.4. INTERPRETATIE

Gezien het vondstensemble en de opbouw van de kuil, opmerkelijke gelijkenissen vertonen met kuil I-57 uit zone I, werden een aantal bijkomende onderzoeken (anthracologisch onderzoek, analyse van verbrand bot, determinatie van de stenen) en dateringen (twee ¹⁴C-dateringen) uitgevoerd.

De aantallen van de vondsten liggen opvallend lager, maar de verschillende vondstcategorieën zijn wel aanwezig. Een aantal gelijkenissen bij de vondsten zijn bijvoorbeeld dezelfde soort zandsteen voor de maalsteen en de aanwezigheid van de helft van een spijnschijf en weefgewicht.

Er is eveneens een gelijkaardige gestructureerde opbouw te herkennen. We vermoeden dat de kuil mogelijk ook een depositie bevat. De afwezigheid van een kringgreppel en menselijk bot sluit de hypothese van een graf eerder uit. De dateringen tonen wel aan dat deze kuil ouder is dan context I-57. De datering komt zeer goed overeen met deze van het bronstijdwoongebouw uit zone I, op ca. 240 m naar het zuiden.

09 | ASSESSMENT EN BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN EN STALEN

9. ASSESSMENT EN BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN EN STALEN

De basisanalyse van alle vondsten en stalen is te vinden in de vondstenlijst. Een assessment van de vondsten en stalen is eveneens te vinden in bijlage en een lijst met potentieel en uitgevoerd onderzoek. Deze lijsten zijn geordend op het inventarisnummer van de respectievelijke vondsten en stalen.

**10 | SYNTHESE EN ANTWOORD
OP DE VOOROPGESTELDE
ONDERZOEKSVRAGEN**

10. SYNTHESE EN ANTWOORD OP DE VOOROPGESTELDE ONDERZOEKSVRAGEN

10.1. SYNTHESE

Ondanks de kleine oppervlakte leverde de opgraving verschillende interessante vondsten en sporen op.

Het steentijd materiaal in diverse natuurlijke en antropogene sporen wijst op de aanwezigheid van een steentijdsite op het terrein. Het oorspronkelijke loopvlak bleef echter niet bewaard, en de vondsten van de site zijn enkel in de vulling van boomvallen en jongere sporen bewaard gebleven. Het kleine ensemble vuursteen-artefacten (153 artefacten) van Aalst-*Siesegemkouter* wijst op een zekere aanwezigheid in het (midden?-)mesolithicum. Enkele artefacten kunnen in het neolithicum of mogelijk in de metaaltijden geplaatst worden. Eén artefact heeft een kleine kans om terug te gaan tot het finaal-paleolithicum.

De vondsten uit het neolithicum staan mogelijks in relatie met de bewoningssporen uit deze periode die geattesteerd werd op het terrein. Het gaat om de resten van een gebouwplattegrond die gedateerd wordt in het finaal-neolithicum. Ondanks de slechte bewaring, sluit de aangetroffen plattegrond aan bij de gelijktijdige gebouwplattegronden gekend in Noord-Frankrijk, waar deze tot de Deûle-Escaut-groep worden gerekend. Typisch hierbij is het voorkomen van twee centrale nokstaanders en een omliggende standgreppel en de oriëntatie. Het gebouw te Aalst is echter veel kleiner in vergelijking met de meeste van deze gebouwen. Toch zijn er enkele kleinere exemplaren bekend, waarmee dit van Aalst overeenkomt. De enige tot nu toe gekende gebouwplattegronden uit deze periode in Vlaanderen zijn deze van Waardamme en Eine. In dit licht is de vondst te Aalst een belangrijke aanvulling.

Ook de metaaltijden zijn goed vertegenwoordigd op dit terrein : 12 kuilen, een spieker en een woongebouw in zone I en een kuil in zone II.

De sporen dateren uit verschillende fasen. Het hoofdgebouw is mogelijk te situeren in het midden van de midden-bronstijd B (rond 1410 – 1200 BC). Een spieker kan op basis van de vorm en oriëntatie zowel uit de bronstijd, als uit de late-ijzertijd dateren. De kuilen leveren onderling ook verschillende dateringen op. Een eerste kuil (samengesteld uit kuilen I-20 en I-21) dateert rond 900 – 805 BC; een tweede kuil (samengesteld uit kuilen I-56 en I-57) is te dateren rond 1046 – 929 BC; een derde kuil (I-75) levert een datering op rond 1260 – 1050 BC. De aanwezigheid van een oortasje ten slotte dateert een laatste kuil (I-103) in de late- bronstijd tot vroege ijzertijd. De overige kuilen kunnen op basis van hun uitzicht en de vondsten enkel grofweg in de metaaltijden gesitueerd worden.

Sommige kuilen komen per twee voor, al dan niet fysiek ook verbonden. Deze laatste vormen op die manier een 8-vorm (drietal exemplaren). Over het algemeen bevatten ze zeer weinig vondsten. Waarschijnlijk gaat het om silo's of voorraadkuilen. De slechte bewaring laat echter niet toe om hier uitspraken over te doen.

Twee kuilen met een 8-vorm (contexten I-20 en I-57) wijken af van de andere kuilen, door hun

vorm en door hun vondstmateriaal, dat rijker is dan de andere kuilen.

Context I-57 bevat uitzonderlijk veel materiaal. Het onderzoek ervan toont aan dat hier hoogstwaarschijnlijk de resten van een feestmaaltijd aan de grond zijn toevertrouwd. Het is alvast duidelijk dat het niet gaat om een gewone afvalkuil. Cruciaal bij de interpretatie is de aanwezigheid van twee gecremeerde dieren. Vermoedelijk werd het feest gegeven ter gelegenheid van de bouw van een nieuw huis of bij het verlaten van een huis. De gestructureerde depositie van verschillende materialen (spinschijfje, vlechtwerk, maalsteen, vaatwerk, miniatuurpotje, etc. verwijzen op verschillende manieren naar elementen van 'het huis'. Dergelijke kuilen met 'verlatingsrituelen' zijn gekend in Nederland en Haspengouwen, maar ook in andere landen komen ze voor. De kuil in Aalst wijkt af door de grote hoeveelheid verbrand bot, en door het feit dat de kuil ouder is dan meeste gekende voorbeelden (het is vooral een fenomeen uit de ijzertijd). De vondst in Aalst vormt een mooie aanvulling over onze kennis over dit soort gebruiken in de regio, die tot nu toe onbekend waren.

De kuil met de depositie bevindt zich net naast een woongebouw uit de midden-bronstijd B. Het gaat vermoedelijk oorspronkelijk om een drieschepig gebouw, maar enkel de palen van het middenschip bleven bewaard. Op basis van de dateringen zou het gebouw minstens ca. 150 jaar ouder is dan de depositie. Er dient echter wel rekening gehouden te worden met enige voorzichtigheid bij de datering van het gebouw, gezien we niet weten wanneer of hoe de fragmenten houtskool in de paalsporen zijn beland, alsook met een mogelijk oud-oud-effect.

Een andere 8-vormige kuil (context I-20) vertoont gelijkaardige eigenschappen als context I-57, op vlak van de vondsten en de vorm van de kuil. De kuil is mogelijk iets jonger dan I-57. Ook de kuil uit zone II (PS-A-4) vertoont gelijkenissen met context I-57, zowel op vlak van opbouw als op basis van de vondsten. Deze laatste kuil is echter ouder, en wordt gedateerd rond 1400 - 1262 BC, wat dan weer gelijk loopt met de datering van het bronstijd-woongebouw.

Ten slotte werd ook nog een crematiegraf gevonden uit de vroeg-Romeinse periode, wat een indicatie kan zijn voor bewoning in de omgeving. Kuil I-82 is mogelijk eveneens een restant van een crematiegraf. Beide liggen een 40-tal meter uit elkaar.

10.2. ANTWOORD OP DE VOOROPGESTELDE ONDERZOEKSVRAGEN

- Wat is de archeologisch relevante bodemkundige opbouw? In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en wat vertelt dit over de intactheid van de sporen?

De sporen manifesteren zich direct onder de ploeglaag en de B-horizont. Het loopvlak uit de mesolithische periode is volledige verdwenen en opgenomen in de ploeglaag. De aanwezigheid van een site kan enkel nog waargenomen worden in verschillende boomvallen op het terrein. Op het terrein is er sprake van een vrij hoge vorm van erosie. Een woongebouw uit de bronstijd is zeer fragmentarisch bewaard gebleven. De meeste kuilen uit de bronstijd zijn ook heel ondiep bewaard gebleven. Twee nokstaanders van een finaal-neolithisch gebouw daarentegen, bleven wel vrij diep bewaard. Deze palen waren vermoedelijk veel dieper ingeheid dan de metaaltijdsporen. Na de Romeinse periode is er ook nog sprake van erosie, gezien het crematiegraf ook slechts deels bewaard was.

- Wat is de aard, datering, spreiding en onderlinge samenhang van de sporen?

De mesolithische site lijkt zich voornamelijk te clusteren op het zuidelijke deel van het terrein. Toch zijn er in de meer noordelijk gelegen boomvallen ook nog artefacten gevonden, hetzij in kleinere hoeveelheden. De vondsten bestaan voornamelijk uit debitageafval. De

al dan niet humeuze vulling van de boomvallen staat niet in relatie met het voorkomen van artefacten. De nazakken van deze depressies kunnen nog recenter materiaal bevatten zoals metaaltijdaardewerk en neolithische artefacten.

De enkele neolithische artefacten, die verspreid zijn gevonden op het terrein in jongere sporen of in boomvallen, kunnen mogelijks samengaan met de resten van een gebouwplattegrond uit het finaal-neolithicum die is aangetroffen op het terrein.

De sporen uit de metaaltijden komen verspreid voor over het gehele terrein (zone I). Soms komen de kuilen per twee voor. De sporen dateren uit verschillende fasen. Het hoofdgebouw is mogelijk te situeren in het midden van de midden-bronstijd B (rond 1410 – 1200 BC). Een spieker kan op basis van de vorm en oriëntatie zowel uit de bronstijd, als uit de late-ijzertijd dateren. De kuilen leveren onderling ook verschillende dateringen op. Een eerste kuil (samengesteld uit kuilen I-20 en I-21) dateert rond 900 – 805 BC; een tweede kuil (samengesteld uit kuilen I-56 en I-57) is te dateren rond 1046 – 929 BC; een derde kuil (I-75) levert een datering op rond 1260 – 1050 BC. De aanwezigheid van een oortasje ten slotte dateert een laatste kuil (I-103) in de late-bronstijd tot vroege-ijzertijd. De overige kuilen kunnen op basis van hun uitzicht en de vondsten enkel grofweg in de metaaltijden gesitueerd worden.

De kuil met de depositie (I-57) bevindt zich net naast een woongebouw uit de midden-bronstijd B. Op basis van de dateringen zou het gebouw minstens ca. 150 jaar ouder is dan de depositie. Er dient echter wel rekening gehouden te worden met enige voorzichtigheid bij de datering van het gebouw, gezien we niet weten wanneer of hoe de fragmenten houtskool in de paalsporen zijn geraakt, alsook met een mogelijk oud-oud-effect. We kunnen dus niet uitsluiten dat er een relatie is tussen beide, maar zeker zijn we het niet.

Een andere 8-vormige kuil (context I-20) vertoont gelijkaardige eigenschappen als context I-57, op vlak van de vondsten en de vorm van de kuil. De kuil is mogelijk iets jonger dan I-57. Ook de kuil uit zone II (PS-A-4) vertoont gelijkenissen met context I-57, zowel op vlak van opbouw als op basis van de vondsten. Deze laatste kuil is echter ouder, en wordt gedateerd rond 1400 - 1262 BC, wat dan weer gelijk is aan de datering van het bronstijd-woongebouw.

Eén of eventueel twee, Romeinse crematiegraven zijn de enige sporen uit deze periode die aan het licht kwamen.

- Kan er een periodisering in het sporenbestand vastgesteld worden? Is er sprake van chronologische continuïteit? Kunnen er per periode diverse fasen in de occupatie van het terrein onderscheiden worden?

Ja, er zijn sporen uit het mesolithicum, finaal-neolithicum, midden-bronstijd B, late-bronstijd, vroeg-Romeinse periode en postmiddeleeuwen aanwezig. Tussen de periodes is er geen sprake van continuïteit, behalve voor de periode van de late midden-bronstijd B tot de late-bronstijd.

- Wat is de omvang, begrenzing en ruimtelijke structuur (erf/erven) van de nederzetting(en), per periode/fase? Welke argumenten kunnen hiervoor aangereikt worden?

De sites zijn niet in hun totaliteit opgegraven, waardoor er geen uitspraken gedaan kunnen worden over omvang, begrenzing of ruimtelijke structuur. Dit was immers niet meer mogelijk doordat verschillende aanpalende percelen verstoord zijn door grootschalige leemontginningen of recente bebouwing.

- Kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de gebouwen?

De plattegrond uit het finaal-neolithicum vertoont parallellen met plattegronden bekend bij de groep Deûle-Escaut, hetzij met vrij kleine afmetingen. Gezien het zeer beperkte sporenaantal, kunnen geen verdere uitspraken worden gedaan over functionele en constructieve aspecten, enkel dat er met een standgreppel is gewerkt en twee centrale nokstaanders. Er zijn nog enkele kleinere paalsporen teruggevonden die te maken kunnen hebben met de interne opdeling.

De plattegrond uit de midden-bronstijd B is zeer slecht bewaard waarbij ook hier weinig functionele en constructieve aspecten kunnen worden besproken. Wel lijkt het er sterk op de het gebouw de meer noordelijke traditie van de woonstalhuizen volgt, met een afgeronde korte zijde. Het gaat waarschijnlijk ook om een drieschepig gebouw, waarbij enkel de paalkuilen van het middenschip bewaard bleven. Van de buitenwand zijn geen sporen teruggevonden. Mogelijk werkte men hiervoor met niet- of ondiep- ingegraven liggers. Binnen het gebouw zijn nog een drietal paalsporen teruggevonden die te maken kunnen hebben met de interne opdeling.

- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten? Wat is de conserveringsgraad en de vondstdichtheid?

Voor het mesolithicum bestaan de vondstcategorieën uit vuursteen en verbrande hazelnootschelpen. Het gaat vooral om debitagemateriaal. De vuurstenen en hazelnootschelpen zijn goed bewaard. De vondstdichtheid per boomval is het grootst in de boomvallen op het zuidelijke deel van zone I.

Voor het neolithicum beschikken we enkel over enkele losse vondsten, met name vuursteen-artefacten. Deze komen verspreid over het terrein voor.

De meeste bronstijdsproten brachten nauwelijks vondsten aan het licht. Een uitzondering was een kuil met veel vondstmateriaal (context I-57) : aardewerk (vrij fragmentarisch), spinschijfje, stukken maalsteen, vuursteen, huttenleem, verbrand dierlijk bot, houtskool en verbrande graankorrels. Een tweede kuil (context I-20), in de omgeving van deze kuil, bracht soortgelijke vondsten aan het licht, maar was veel ondieper bewaard. De vondsten zijn vrij goed bewaard. Uit het Romeinse crematiegraf kwam verbrand bot en houtskool aan het licht. Het verbrande bot was menselijk, maar leverde verder niet meer informatie op.

- Wat kan er op basis van het organische en anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de datering van de nederzetting, de functie van de nederzettingen als geheel en de verschillende onderdelen daarvan?

Voor het mesolithicum verwijzen de vondsten naar mogelijk het midden-mesolithicum en een debitageplaats. Voor het finaal-neolithicum ontbreken vondsten uit de gebouwplattegrond. De 14C-dateringen tonen de datering in het finaal-neolithicum aan. De kuilen uit de bronstijd waren waarschijnlijk in gebruik als silo's en voorraadkuilen. De kuilen dateren uit een jongere fase als het bronstijd-woongebouw. In één van de kuilen wijst het vondstmateriaal op de aanwezigheid van een intentionele depositie. Het getuigt van een bepaald ritueel bij de opgave van een erf en/of de bouw van een nieuw huis. Of dit iets te maken heeft met het nabijgelegen huis uit de bronstijd is voorlopig niet vast te stellen. Ook in de noordelijker gelegen zone II kwam vermoedelijk een kuil met rituele depositie aan het licht uit de vroeg/midden-bronstijd. Uit de Romeinse periode is minstens één graf teruggevonden op het terrein.

- Wat kan er op basis van het vondstmateriaal gezegd worden over de materiële cultuur, het voedselpatroon en de bestaanseconomie van de nederzetting?

Voor de mesolithische occupatie zijn drie artefacten teruggevonden die vervaardigd zijn in Wommersomkwartsiet, een grondstof die buiten het gebied waarin deze dagzoomt, wat wijst op interregionale contacten. De hazelnootschelpen wijzen op consumptie van hazelnoten.

Voor de late-bronstijd zijn resten teruggevonden van enkele graansoorten (*hordeum vulgare* en *triticum dicoccon*) en mogelijk de zaadlob van een erwt. De snijsporen op de botresten van het rund en varken wijzen op een mogelijke consumptie van de dieren. De dieren waren nog vrij jong toen ze geslacht werden. Er zijn sporen op de botresten te zien dat het rund daarvoor ingezet werd als trekdier. Bij de depositie is gebruik gemaakt van hout afkomstig van eik, beuk, appelachtigen, zoete kers en sleedoorn, waarvan de vruchten geconsumeerd konden worden.

- Wat is de relatie tussen de ligging van (onderdelen van) de nederzetting en de landschappelijke omgeving?

De sites bevinden zich op een droge leemrug op de rand van een beekvallei, wat goed geschikte terrein waren om te wonen.

- Wat kan er gezegd worden over de inrichting en vegetatie in de nabije en ruimere omgeving van de vindplaats en de verbouwde gewassen?

Voor de late-bronstijd zijn er indicaties voor het verbouwen van graansoorten en erwt(?). Het hout, aangewend bij de depositie, lijkt verzameld te zijn aan de rand van een bos, of een anderszins relatief lichte omgeving. Het meeste hout is afkomstig van droge tot vochtige delen van het landschap, de (flanken van de) leemrug, maar een deel is afkomstig uit bostypen op natte bodem, zoals het dal van de Siesegembeek.

- Welke analyses dienen uitgevoerd om een inzicht te krijgen in de landschappelijke context van de site en de datering van de aangetroffen structuren/artefacten?

Er zijn verschillende analyses uitgevoerd ten behoeve van inzicht te krijgen in de landschappelijke context van de bronstijd-site: 14C-dateringen, anthracologisch onderzoek en macro-botanisch onderzoek.

- Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap uit deze specifieke periode(s)? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit eenzelfde periode?

In de omgeving waren al door veldprospecties verschillende silex-artefacten aan het licht gekomen. Deze waren echter vooral in het neolithicum te plaatsen. Mesolithische sites zijn in de regio zeer schaars. De vondst van de site bevestigt wel het idee dat deze sites zich vooral in beekvalleien situeren. Finaal-neolithische sites zijn niet gekend in de omgeving. Het exemplaar te Aalst is de eerste gebouwplattegrond voor de ruime regio. Het gebouw vertoont parallellen met groep *Deûle-Escaut* uit Noord-Frankrijk. De huisplattegrond uit de midden-bronstijd daarentegen, vertoont gelijkenissen met de meer noordelijk gelegen regio's, al betreft het hier mogelijk een lokale variant die werkt met liggerbouw. De kuil met rituele depositie is één van de eerste gevallen in Vlaanderen waarbij duidelijk kan aangetoond worden dat naast de gekende brons-depots ook andere types van deposities voorkomen in de midden- en late-bronstijd. Het Romeinse graf is mogelijk gelegen nabij een Romeinse weg en kan getuigen van bewoning in de onmiddellijke omgeving.

- Bij ontbreken van archeologische sporen: zijn er bodemkundige fenomenen die de aanwezigheid kunnen aantonen van een of meerdere kringgreppel(s) rondom het crematiegraf uit het vooronderzoek?

Er zijn geen sporen aangetroffen, noch van antropogene aard, noch van natuurlijke aard, die wijzen op het bestaan van een kringgreppel rond het crematiegraf. Bovendien gaat het vermoedelijk eerder om een kuil met rituele depositie dan om een crematiegraf. De samenstelling van de vondsten en de opbouw van de kuil vertonen sterke gelijkenissen met de andere kuil met een depositie. Vervolgens kon ook vastgesteld worden dat het om dierlijk verbrand bot gaat, en niet om menselijk.

11 | BIBLIOGRAFIE

13-AAL-SK 2015/385

ZONE 1

GPL A

SPOOR

57

COUPE AB

PROFIEL

11. BIBLIOGRAFIE

BAEYENS N. 2016. *Aalst – Merestraat, evaluatienota opgraving*, BAAC Vlaanderen bvba, onuitgegeven rapport.

BARTOSIEWICZ L., VAN NEER W. & LENTACKER A. 1997. *Draught cattle: their osteological identification and history*, Tervuren.

BLANCQUART G., FERAY PH. & ROBERT B. 2005. L'Âge du Bronze dans le Nord de la France : découvertes récentes, in: BOURGEOIS J. & TALON M. 2005. *L'Âge du Bronze du nord de la France dans son contexte européen. Actes des congrès nationaux des sociétés historiques et scientifiques, 125e, Lille 2000*, pp. 103-135.

BOURGEOIS J. & CHERRETTÉ B. 2005. L'Âge du Bronze et le premier âge du Fer dans les Flandres occidentale et orientale (Belgique), in: BOURGEOIS J. & TALON M. 2005. *L'Âge du Bronze du nord de la France dans son contexte européen. Actes des congrès nationaux des sociétés historiques et scientifiques, 125e, Lille 2000*, pp. 43-81.

BRUN P., CATHELINAIS C., CHATILLON S., GUICHARD Y., LE GUEN P. & NERE E. 2005. L'Âge du Bronze dans la vallée de l'Aisne, in: Bourgeois J. & Talon M. 2005. *L'Âge du Bronze du nord de la France dans son contexte européen. Actes des congrès nationaux des sociétés historiques et scientifiques, 125e, Lille 2000*, pp. 189-208.

BRUNET P. 2006. La céramique du Bronze final et du début du premier Âge du Fer en vallée de Marne, état des recherches, *Bulletin de la Société préhistorique française*, 103-2, pp. 313-322.

CROMBÉ PH. 1993. Three fall features on Final-Palaeolithic and Mesolithic sites situated on sandy soils: Ho to deal with it, *Helinium* 33, vol. 1, pp. 50-66.

DECONYNCK J. & BEEK W. 2010, *Archeologisch onderzoek Ruiselede Ommegangstraat (12 oktober 2009 - 12 maart 2010)*, Soresma.

CONSTANTIN C. 2003. À propos des décors des céramiques protohistoriques incrustés de pâtes colorées, *Bulletin de la Société préhistorique française* 100-1, pp. 1358-139.

COSTA C., 2016. The use of animal bone as fuel in the third millennium BC walled enclosure of Castanheiro do Vento (northern Portugal), *International Journal of Osteoarchaeology* 26, pp. 877-884.

COSTAMAGNO S., THÉRY-PARISOT I., CASTEL J.-C., BRUGAL J.-P. 2009. Combustible ou non? Analyse multifactorielle et modèles explicatifs, in : THÉRY-PARISOT I., COSTAMAGNO S., HENRY A. (eds), *Gestion des combustibles au paléolithique et au mésolithique. Nouveaux outils, nouvelles interprétations, Proceedings of the XV world Congress (Lisbon, 4-9 September, 2006)* 13, pp. 65–84.

DE GRAEVE A., CHERRETTÉ B., PEDE R. & VERBRUGGE A. 2018. Gebouwplattegronden uit de midden-bronstijd uit het zuiden van Oost-Vlaanderen (België), *Lunula Archaeologia protohistorica* XXVI, pp. 53-64.

- DE GROOTE K., 2013. De stadswording van Aalst. Of hoe een Merovingische nederzetting uitgroeide tot een laatmiddeleeuwse stad, in: *Monumenten, Landschappen en Archeologie* 32 (1), pp. 4-32.
- DE MAEYER W., VAN CAUWENBERGH S., DALLE S., VERBRUGGE A., VAN HECKE C., CHERRETTÉ B. & DE MULDER G. 2015. Bewoningssporen uit de vroege ijzertijd aan de Kapittelstraat te Ninove, Appelterre-Eichem (prov. Oost-Vlaanderen, België), *Lunula. Archaeologia protohistorica*, XXIII, 2015, pp. 145-151.
- DEMEYERE F., BOURGEOIS J. EN CROMBÉ PH. 2004, Plan d'une maison du groupe de Deûle-Escout à Waardamme (Oostkamp, Flandre Occidentale), *Notae Praehistoricae*, 24, pp. 167-173.
- DE MULDER G. & DESCHIETER J. 2007. Een nieuwe kuil uit de late-bronstijd – vroege ijzertijd te Velzeke (provincie Oost-Vlaanderen), *Lunula Archaeologie protohistorica* XV, pp. 53-57.
- DE TURCK H., 1981. *Archeologisch onderzoek van de stad Aalst-Linkeroever. Prospektie – Analyse – Synthèse*. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
- DESCHIETER J. & DE WANDEL T., 2010. *Het archeologisch noodonderzoek in de Moerasstraat te Kruishoutem in 2007*, onuitgegeven rapport.
- DIBBLE, H., BERNA F., GOLDBERG P., MCPHERRON S.P., MENTZER S., NIVEN L., RICHTER D., SANDGATE D., THÉRY-PARISOT I., TURQ A. 2009. A preliminary report on Pech de l'Azé IV, Layer 8 (Middle Paleolithic, France), *PaleoAnthropology*, pp. 182–219
- DUSAR M., DREESSEN R. & DE NAEYER A. 2009. *Natuursteen in Vlaanderen, versteend verleden*. Wolters Kluwer..
- DYSELINCK T., DIJKSTRA P., SCHORN E. & VAN DE VENNE A.C. 2009. *Lanaken Europark. Definitief Archeologisch Onderzoek*, BAAC rapport A-07.0285, s'-Hertogenbosch.
- GERRITSEN F. 2003. *Local identities. Landscape and community in the late prehistoric Meuse-Demer-Scheldt region*, Amsterdam Archaeological Studies 9.
- GODERIS J. 2006: Oudste nederzetting ooit gevonden op grondgebied Roeselare, *West-Vlaamse Archeokrant*, nr. 50, mei 2006, pp. 92-93.
- GROOT M. 2018. *Verbrande dierlijke resten uit een Bronstijdkuil in Aalst-Siesegemkouter*, onuitgegeven rapport, BCL Archaeological Support, Amsterdam.
- HABERMEHL, K.H., 1975. *Die Altersbestimmung bei Haus- und Labortieren*, Berlin.
- HENTON A. & DEMAREZ L. 2005. L'Âge du bronze en Hainaut Belge, in: BOURGEOIS J. & TALON M. 2005. *L'Âge du Bronze du nord de la France dans son contexte européen. Actes des congrès nationaux des sociétés historiques et scientifiques, 125e, Lille 2000*, pp. 83-101.
- HENTON A. 2013. La céramique du Bronze final dans le haut bassin de l'Escaut et ses marges côtières. Première approche typo-chronologique et culturelle, in : LECLERCQ W. & WARMENBOL E. 2013. *Echanges de bons procédés. La céramique du Bronze final dans le nord-ouest de l'Europe. Actes du colloque international organisé à l'Université libre de Bruxelles les 1er et 2 octobre 2010*. Etudes d'archéologie 6, pp. 145-168.

- HOORNE J., Taelman E. & Vanhee D. 2009. *Archeologische opvolging Aquafintrace Hansbeke (Januari-februari 2009)*, KLAD-rapport 13, Aalter.
- HOORNE J. 2011, *Sint-Denijs-Westrem - Flanders Expo Zone 5/ECPD. Rapportage archeologische opgraving 07/03 - 04/05/2011*, GATE-rapport 28.
- JOSEPH F., JULIEN M., LEROY-LANGELIN E., LORIN Y. & PRAUD I. 2011. L'Architecture domestique des sites du IIIe millénaire avant notre ère dans le Nord de la France, in: BOSTYN F., MARTIAL E. & PRAUD I. 2011: *Le Néolithique du Nord de la France dans son contexte européen*, Revue Archéologique de Picardie, nr. spécial 28, pp. 249-273.
- LAGA P., Louwe S. & Geets S. 2001. Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium). *Geologica Belgica* 4, 1-2, pp. 135-152.
- LALOO P., SERGANT J., MIKKELSEN J. & ALLEMEERSCH L., 2014, *Aalst Sieseghemkouter. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 10-11 februari 2014*, GATE-rapport 70, onuitgegeven rapport.
- LANGHOR R. 1993. Types of tree windthrows, their impact on the environment and their importance for the understanding of archaeological excavation data, *Helinium* 33, pp. 36-49.
- MARTIAL E. & PRAUD I. 2011. Une approche pluridisciplinaire des sites du néolithique final entre Deûle et Escaut : premiers résultats et perspectives, in: BOSTYN F., MARTIAL E. & PRAUD I. 2011: *Le Néolithique du Nord de la France dans son contexte européen*, Revue Archéologique de Picardie, nr. spécial 28, pp. 575-583.
- PRAUD I. 2012. *L'architecture des bâtiments du Néolithique récent final*, Archéopages, hors-série 3, pp. 110-113.
- ROUDIL J.-L. 1972. Les techniques décoratives de la céramique – préhistorique du Languedoc Oriental, *Bulletin de la Société préhistorique française*, 69-1, pp. 430-443.
- SERGANT J. 1995. *Een onderzoek naar de steentijd in het Aalsterse*. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
- SERGANT J. 2010. De finaal-neolithische(?) vindplaats van Hertsberge 'Papenvijvers 3' (West-Vlaanderen, België): opgravingscampagne 2010, *Notae Praehistoricae*, 30, pp. 81-85.
- SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYSENS M., HERMY M. & DE BLUST G., 2002, *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*, s.l.
- SHIPMAN P., FOSTER G., SCHOENINGER M. 1984. Burnt bones and teeth: an experimental study of color, morphology, crystal structure and shrinkage, *Journal of Archaeological Science* 11, pp. 307-325.
- SILVER I. 1969 (2e editie). The ageing of domestic animals, in: BROTHWELL D. & HIGGS E. (eds), *Science in Archaeology*, Bristol, pp. 283-302.
- STINER M.C., KUHN S.L., WEINER S., BAR-YOSEF O. 1995. Differential burning, recrystallization, and fragmentation of archaeological bone, *Journal of Archaeological Science* 22, pp. 223-237.

THÉRY-PARISOT I., COSTAMAGNO S., BRUGAL J.-P., FOSSE P., GUILBERT R. 2005. The use of bone as fuel during the Palaeolithic, experimental study of bone combustible properties, in : MULVILLE J. & OUTRAM A. (eds), *The Archaeology of Milk and Fats, Proceedings of the 9th ICAZ Conferences. Durham 2002*, Oxford, pp. 50–59.

THIÉROT F. 2005. Le mobilier céramique de l'Âge du Bronze final III des sites des Estournelles et de la Plaine à Simandres (Rhône), *Bulletin de la Société préhistorique française*, 102-2, pp. 417-438.

DE MAEYER W., VAN CAUWENBERG S., VANDENDRIESSCHE H. & CHERRETTÉ B. 2015, *Aalst Siesegemkouter 1, archeologisch vooronderzoek*, Solva Archeologierapport 47, Erembodegem.

VAN DER MEER W. 2016a. *Inventarisatie van macroresten van de vindplaats Aalst-Siezegemkouter*, Biax-notitie 386, Zaandam.

VAN DER MEER W. 2016b. *Archeobotanisch onderzoek van een brandrestengraf en andere sporen op de site Aalst-Siezegemkouter*, Biaxiaal 897, Zaandam.

VAN DER PLAETSEN P., VANMOERKERKE J. & PARENT J.-P. 1986, Mesolithische en neolithische sites aan de "Donk" te Oudenaarde, *Archaeologia Belgica* 1, pp. 15-18.

VAN HOOFL. 2002. 'En zij begroeven zich een huis'. Structuur en levensloop van een ijzertijderf in de Zuid-Limburgse lösszone, in: FOKKENS H. & JANSEN R. 2002. *2000 jaar bewoningsdynamiek. Brons- en ijzertijdbewoning in het Maas-Demer-Scheldegebied*, Leiden, pp. 73-93.

VANDENDRIESSCHE H., PEDE R., KLINKENBORG S., VERBRUGGE A., MIKKELSEN J., SERGANT J., CHERRETTÉ B. & CROMBÉ PH. 2015. Steentijdvondsten uit het zuiden van Oost-Vlaanderen: het Neolithicum te Leeuwergem-Spelaan (gem. Zottegem) en Ruien-Rosalinde (gem. Kluisbergen), *Notae Praehistoricae* 35, pp. 5-23.

VANMONTFORT B. 2004. Les Flandres durant la fin du 4e et le début du 3e millénaire avant notre ère Inhabitées ou invisibles pour l'archéologie? *Anthropologica et Præhistorica*, 115, pp. 9–25.

VERHULST A., 1995, *Landschap en Landbouw in Middeleeuws Vlaanderen*, Gent.

VESELKA B. 2016. *Bronstijd en Romeinse crematieresten uit Aalst-Siesegemkouter. Fysisch Antropologische Rapportage*, Stichting LAB, Leiden.

12 | BIJLAGEN

12. BIJLAGEN

12.1. HANDLEIDING BIJ HET RAADPLEGEN VAN DE BIJLAGEN

De bijlagen bij het rapport zijn ingedeeld in een algemene gegevensfiche over het project inclusief trefwoorden, een lijst met overzichtsfoto's, een structuurlijst, een contextlijst, een sporenlijst, een vondstenlijst en een fotolijst op spoorniveau. Tevens wordt een overzicht geboden van uitgevoerd *post-excavation* onderzoek en mogelijkheden voor verder onderzoek.

Deze lijsten worden aangevuld met de afgeleverde vergunningen voor metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem enerzijds, en de bijzondere voorwaarden waaraan het onderzoek dient te beantwoorden, opgesteld door de bevoegde overheid - het Agentschap Onroerend Erfgoed - anderzijds.

We geven hierbij enige duiding met betrekking tot de diverse lijsten in deze bijlage.

De lijsten worden automatisch gegenereerd uit de SOLVA-databank⁹⁷. In deze databank worden tijdens de opgraving en de rapportage alle data die tijdens een archeologisch project worden gegenereerd, samengebracht. Het gaat hierbij dus zowel om velddata (foto's, plannen, beschrijvingen, relaties tussen sporen, vondsten, ...) als documenten die tijdens de rapportage worden gegenereerd (aardewerktekeningen, informatie over behandeling van materiaal, het archeologisch rapport, diverse laboanalyses, administratief archief zoals vergunningen, bijzondere voorwaarden, ...). In het kader van de rapportage genereert de databank een reeks lijsten zoals gevraagd in de "Minimumnormen voor archeologische registratie en rapportage" en de "bijzondere voorwaarden" bij het concrete project.

Conform de structuur van de databank (zie hoofdstuk methodologie, verwerking) worden de bijlagen hiërarchisch opgebouwd. Alle velddata worden in de databankstructuur op drie niveaus ingedeeld: spoorniveau, contextniveau en structuurniveau. We verduidelijken met een voorbeeld.

Onder de noemer 'sporen' verstaan we het kleinste niveau van notulering, de kleinste eenheid als het ware: bijvoorbeeld een aflijning in een grondplan of een laag in een kuil bij een coupetekening. Dit is het niveau waarop vondsten afzonderlijk worden ingezameld.

Verschillende sporen kunnen toebehoren aan een 'context': zo vormen verschillende lagen in een kuil samen de context 'kuil'.

Op gelijkaardige wijze kunnen verschillende contexten gegroepeerd worden tot een overkoepelende 'structuur': diverse paalkuilen behoren bijvoorbeeld toe aan de structuur 'gebouw'.

In de databank, en dus ook in deze bijlagen, worden de velddata volgens vastgestelde thesauruslijsten toegewezen aan de noemers 'sporen', 'contexten' en 'structuren'. Door archeologische begrippen (gebouw, crematiegraf, grafkuil, laag, ...) via een vastgestelde thesauruslijst aan een specifiek niveau toe te wijzen (spoor, context, structuur), bestaat de garantie dat bij bevraging van de databank naar een bepaald archeologisch begrip, effectief ook alle ingevoerde data in de resultatenlijst voorkomt (anders gezegd, we vermijden daardoor dat 'grafkuil' de ene maal bij 'context', en de andere maal bij 'structuur' wordt ondergebracht).

De lijsten in deze bijlage zijn volgens dezelfde hiërarchie opgebouwd. In de bijlage wordt achtereenvolgens een overzicht gebracht van structuren, contexten en sporen. Op deze

⁹⁷ Zie ook hoofdstuk « Methodologie, Verwerking » aangaande informatie over de SOLVA-databank archeologie.

wijze kan van 'groot' naar 'klein' afgedaald worden in de informatie. Er wordt bovendien met kruisverwijzingen gewerkt: bij structuren staat vermeld uit welke contexten ze zijn opgebouwd, bij contexten staat vermeld uit welke sporen ze zijn opgebouwd. In omgekeerde richting staat bij de sporenlijsten vermeld tot welke context en structuur een spoor behoort, en bij de contextlijst staat vermeld tot welke structuur een context behoort. De structuurlijst bevat dus een overzicht van gerelateerde contexten. De contextlijst bevat een overzicht van gerelateerde structuren (hoger niveau) en sporen (lager niveau), alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De sporenlijst bevat een overzicht van gerelateerde contexten en structuren, alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De gedetailleerde spoorbeschrijvingen zijn uitsluitend in de sporenlijsten zelf terug te vinden. Op elk niveau tot slot staat een interpretatie en zo mogelijk ook een datering vermeld.

Voor de duidelijkheid geven we mee dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context (en dus structuur), evenmin als elke context aan een structuur kan toegewezen worden.

Wat de wijze van nummering betreft, geldt als algemene regel dat contexten en structuren de naam dragen van het spoornummer dat als eerste aan die 'context' (en eventueel bij uitbreiding 'structuur') wordt toegewezen. In een rapport zijn het doorgaans de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die in de tekst de leidraad vormen.

Tot slot enkele bijzonderheden:

Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau.

In het geval dat het een rapportage van een vooronderzoek betreft, worden sporen in principe *niet* aan een context (en bij uitbreiding een structuur) toegewezen. Contexten en structuren worden pas aangemaakt op het moment van een archeologische opgraving, aangezien op dat ogenblik alle beschikbare informatie aanwezig is, en dit dus dan wel een zinvolle oefening is. Tijdens een vooronderzoek zijn heel wat relaties bijvoorbeeld nog niet duidelijk.

De enige uitzondering op deze regel wordt gemaakt wanneer bij de verwerking van een vooronderzoek reeds duidelijk is dat de sporen gelegen zijn in een zone die *niet voor verder onderzoek in aanmerking* komt. Dan worden sporen waar mogelijk wel tot contexten gegroepeerd (en worden dus in de databank contexten (en eventueel structuren) aangemaakt). Op deze wijze wordt gegarandeerd dat informatie rond potentiële contexten of structuren niet verloren gaat bij een bevraging van de databank. Een voorbeeld verduidelijkt dit: een geïsoleerde grafkuil, die geen aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt wel als context gedefinieerd in de databank, omdat deze zo ook in de resultatenlijst van een bevraging zal voorkomen. Zoniet zou deze grafkuil voor de databank 'onzichtbaar' worden.

12.2. LIJSTEN

- Gegevensfiche project
- Overzichtsfoto's
- Structuren, met vermelding van de gerelateerde contexten
- Contexten, met vermelding van de gerelateerde structuren en sporen, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Sporen, met vermelding van de gerelateerde contexten, structuren, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Inventaris vondsten
- Fotolijst
- Vergunning metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem
- Bijzonder voorwaarden

12.3. GRONDPLAN

Zie bijlage 8.

Naar aanleiding van de aanleg van een crematorium door IGS Westlede, voerde SOLVA in 2015 een vlakdekkende opgraving uit op de Siesegemkouter te Aalst. De opgraving bracht een waaier van verschillende periodes aan het licht.

Steentijd materiaal in diverse natuurlijke en antropogene sporen wijst op de aanwezigheid van een steentijdsite uit het (midden?-)mesolithicum. Daarnaast zijn er ook vondsten uit het neolithicum en het finaal-paleolithicum. De vondsten uit het neolithicum staan mogelijks in relatie met bewoningssporen die geattesteerd werden op het terrein uit het finaal-neolithicum. Het gaat om de resten van een gebouwplattegrond. Ondanks de slechte bewaring, sluit de aangetroffen plattegrond aan bij de gelijktijdige gebouwplattegronden gekend in Noord-Frankrijk, waar deze tot de Deûle-Escaut-groep worden gerekend. In Vlaanderen zijn tot nu toe nog maar twee huisplattegronden uit deze periode aan het licht gekomen, waardoor de vondst te Aalst een belangrijke aanvulling is.

De metaaltijden zijn goed vertegenwoordigd op dit terrein met verschillende kuilen, een woongebouw en een spieker. De sporen dateren uit verschillende fasen. Het hoofdgebouw is mogelijk te situeren in het midden van de midden-bronstijd B (rond 1410 – 1200 BC). De kuilen leveren onderling ook verschillende dateringen op. Eén van de kuilen (rond 1046 – 929 BC) heeft een bijzondere inhoud. Het onderzoek van het vondstmateriaal toont aan dat hier hoogstwaarschijnlijk de resten van een feestmaaltijd zijn begraven. Het is alvast duidelijk dat het niet gaat om een gewone afvalkuil. Cruciaal bij de interpretatie is de aanwezigheid van twee gecremeerde dieren. Vermoedelijk is het feest gegeven ter gelegenheid van de bouw van een nieuw huis of bij het verlaten van een huis.

Ten slotte werd ook een crematiegraf gevonden uit de vroeg-Romeinse periode, wat een indicatie kan zijn voor bewoning in de omgeving.